

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KİLİS VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

KİLİS İLİ 2023 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

KİLİS - 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ.....	1
A. HAVA	5
A.1. HAVA KALİTESİ.....	5
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLLETİCİLER	8
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR.....	11
A.3.1. <i>Temiz Hava Eylem Planları</i>	11
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI.....	12
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	17
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	17
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	20
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	20
B. SU VE SU KAYNAKLARI	22
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ.....	22
B.1.1. <i>Yüzeysel Sular</i>	22
B.1.1.1. Akarsular.....	22
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	22
B.1.2. <i>Yeraltı Suları</i>	23
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	25
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ.....	28
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU.....	32
B.3.1. <i>Noktasal kaynaklar</i>	32
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	32
B.3.1.2. Eysel Kaynaklar	32
B.3.2. <i>Yayıllı Kaynaklar</i>	32
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	32
B.3.2.2. Diğer.....	33
B.4. DENİZLER	33
B.4.1. <i>Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu</i>	33
B.4.2. <i>Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu</i>	33
B.4.3. <i>Acil Müdahale Planları</i>	33
B.4.4. <i>Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri</i>	33
B.4.5. <i>Denizdeki Balık Çiftlikleri</i>	33
B.4.6. <i>Deniz Çöpleri</i>	33
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ.....	34
B.5.1. <i>İçme ve Kullanma Suyu</i>	34
B.5.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti.....	34
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti.....	35
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	35
B.5.2. <i>Sulama</i>	37
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	37
B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	38
B.5.3. <i>Endüstriyel Su Temini</i>	38
B.5.4. <i>Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı</i>	38
B.5.5. <i>Rekreasyonel Su Kullanımı</i>	39
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	39
B.6.1. <i>Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisleri Hizmetleri</i>	39
B.6.2. <i>Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri</i>	42

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler	43
B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	44
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ.....	45
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar.....	45
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi	45
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar.....	50
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği.....	50
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	52
C. ATIK	53
C.1. BELEDİYE ATIKLARI	53
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	55
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ.....	55
C.3.1. Eğitimler	55
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	56
C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı	56
C.4. AMBALAJ ATIKLARI.....	58
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR.....	59
C.6. ATIK YAĞLAR.....	61
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	61
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	62
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	62
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR.....	63
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	65
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	65
C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları.....	65
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	65
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	66
C.14. MADEN ATIKLARI	66
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	66
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	68
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	68
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	68
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	69
D.1. FLORA.....	69
D.2. FAUNA.....	70
D.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	72
D.3.1. Ormanlar	72
D.3.2. Milli Parklar	72
D.3.3. Tabiat Parkları.....	72
D.4. ÇAYIR VE MERA	73
İLİMİZ TOPLAM MERA ALANI 8.597 HEKTARDIR. İLİMİZDE BULUNAN MERALAR GENEL OLARAK ZAYIF-ORTA VASIFLI MERALARDIR. İLÇELER BAZINDA MERA ALANLARI AŞAĞIYA ÇIKARILMIŞTIR.	73
D.5. SULAK ALANLAR.....	73
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI.....	74
D.6.1. Tabiat Anıtları.....	74
D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları.....	74
D.6.3. Anıt Ağaçlar.....	74

<i>D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri</i>	78
<i>D.6.5. Doğal Sit Alanları</i>	78
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	78
E. ARAZİ KULLANIMI	79
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	79
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	82
<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	82
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	83
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	84
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	84
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	86
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	87
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	88
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	88
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	88
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	89
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	91
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	91
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	92

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri	6
Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları.....	7
Çizelge 3 - Ulusal hava kalitesi indeksi	7
Çizelge 4 –2023 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	8
Çizelge 5 – Kilis İlinde 2023 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	10
Çizelge 6 - 2023 yılında Kilis ilinin hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	13
Çizelge 7 - 2023 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)	16
Çizelge 8 - 2023 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı	20
Çizelge 9 – Tamamlanan Bisiklet Yolları	20
Çizelge 10 –İlin akarsuları.....	22
Çizelge 11 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	22
Çizelge 12 – Akpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri.....	23
Çizelge 13 – Başpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri.....	24
Çizelge 14 – İlin tahsisli kuyu adetleri ve tahsis miktarları.....	25
Çizelge 15 – Kilis alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısuyu seviye ölçümleri	25
Çizelge 16 – Musabeyli alt havzası 2014 yılı Nisan, Ekim ve 2015 yılı Nisan yeraltısuyu seviye ölçümleri.....	26
Çizelge 17 – Elbeyli alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısuyu seviye ölçümleri...	27
Çizelge 18 – Kilis İli Alınan Su Numunelerinin Lokasyonları (WGS-84).....	29
Çizelge 19 – Kilis Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları.....	30
Çizelge 20 – Musabeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları	30
Çizelge 21 – Elbeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları	31
Çizelge 22 - 2023 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları.....	31
Çizelge 23- Kilis İli kentsel su temini için çekilen suyun kaynağı, yıllara göre kullanım miktarları....	36
Çizelge 24 – 2023 yılı itibariyle Kilis ili kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu	41
Çizelge 25 – 2023 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	42
Çizelge 26 – 2023 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	42
Çizelge 27 – 2023 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu	44
Çizelge 28 - 2022 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler	45
Çizelge 29 – 2023 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	50
Çizelge 30 - 2023 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb).....	51
Çizelge 31 - 2023 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	51
Çizelge32 - 2023 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri.....	54

Çizelge33 – 2023 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi.....	55
Çizelge34 – 2023 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	56
Çizelge35 – 2023 yılı KİLİS ili itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı.....	56
Çizelge36 – 2023 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı.....	57
Çizelge37 - 2023 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*	58
Çizelge38 - 2023 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	58
Çizelge39 - 2023 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	59
Çizelge40 - 2023 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	59
Çizelge41 - 2023 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları	60
Çizelge42 – 2023 yılı için yöntem bazında atık madeni yağ beyan miktarları	61
Çizelge43 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*	61
Çizelge44 – 2023 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler.....	62
Çizelge45 – 2023 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler.....	62
Çizelge46 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)	62
Çizelge47 – 2023 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	64
Çizelge48 – 2023 yılı teslim alınan ÖTA sayısı.....	65
Çizelge49 – 2023 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri.....	65
Çizelge50 – 2023 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı.....	66
Çizelge51 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı.....	66
Çizelge52 – 2023 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı.....	66
Çizelge 53 – 2023 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	68
Çizelge 54 – 2023 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları	68
Çizelge 55 – Kilis İli Faunası.....	70
Çizelge 56 – Kilis İli Orman Alanı Bilgisi	72
Çizelge 57 – Kilis İli Anıt Ağaç Listesi	74
Çizelge 58 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması	80
Çizelge 59 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması	81
Çizelge 60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2023 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*	84
Çizelge 61 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2023 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	85
Çizelge 62 – 2014-2023 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı.....	85
Çizelge 63 – 2023 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları	86
Çizelge 64 - 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	88
Çizelge 65 – 2023 yılında ÇŞİDİM'e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları....	89
Çizelge 66 – 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı.....	89

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik 1 - 2023 yılında KİLİS istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	13
Grafik 2 - 2023 yılında KİLİS istasyonu PM _{2,5} parametresi günlük orta lama değer grafiği*	14
Grafik 3 - 2023 yılında KİLİS istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	14
Grafik 4 - 2023 yılında KİLİS istasyonu NO ₂ parametresi günlük orta lama değer grafiği*	15
Grafik 5 - 2022 yılında KİLİS istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği*	15
Grafik 6 - 2023 yılında KİLİS istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	16
Grafik 7 – 2023 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	17
Grafik 8 – Kasım 2014 – Ocak 2022 arası Akpınar Mevkii 63127 ve 63647 nolu DSİ Rasat Kuyuları Grafiği	26
Grafik 9 - 2023 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	34
Grafik 10 – 2005-2023 Yılları Arası Kaynaklardan Çekilen Su Miktarları	37
Grafik 11 – 2023 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı	38
Grafik 12 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	39
Grafik 13 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	40
Grafik 14 - 2023 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi	45
Grafik 15 - 2023 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu	53
Grafik 16 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitime katılan kişi sayısı	55
Grafik 17 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı	57
Grafik 18 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	58
Grafik 19 – 2023 Yılı bazında Kilis ilinde bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	59
Grafik 20 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlike li atık yönetimi	60
Grafik 21 – Yıllar itibariyle Kilis ilinde atık madeni yağ beyan miktarları	61
Grafik 22 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)	63
Grafik 23 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (kg)	64
Grafik 24 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı	64
Grafik 25 – Kilis İli 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	79
Grafik 26 – Kilis ilinde 2023 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	79
Grafik 27 – 2023 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	84
Grafik 28 – 2023 yılında ÇED Gereklî Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	85
Grafik 29 – 2023 yılında verilen Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	86
Grafik 30 – ÇŞİDİM tarafından 2023 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	88
Grafik 31 – 2023 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	89
Grafik 32 – 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	90
Grafik 33 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı	90

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita 1 – KİLİS ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri.....	12
Harita 2 – KİLİS ilinde analiz için su numunesi alınan yerlerin genel vaziyet planı.....	28
Harita 3 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Uydu Görüntüsü	43
Harita 4 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Haritada Gösterimi.....	44
Harita 5 – Kilis ilinin Çevre Düzeni Planı	82

RESİMLER DİZİNİ

Sayfa

GİRİŞ

İlin nüfusu Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanı 2023 yılı verilerine göre toplamda 155.179 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusun 78.198 erkek ve 76.981 kadından oluşmaktadır. 2023 yılı verilerine göre nüfus dağılımı ise Kilis Merkez de 130.665 kişi, Elbeyli İlçesinde 6.252 kişi, Musabeyli İlçesinde 13.108 kişi, Polateli İlçesinde 5.154 kişidir.

Akdeniz iklimi (tropikal) ile karasal iklimin kesiştiği yerde bulunan Kilis ve yöresinde, söz konusu iklim kuşaklarının özellikleri egemendir. Yazın sıcak ve kurak, kışın soğuk ve yağışlı geçer. Bu yapı; biri sıcak-kuru diğeri serin nemli olmak üzere farklı klimatolojik özellik içerir.

Yüzölçümü 1.521 km² olan Kilis, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Hatay-Maraş oluğu ile Fırat Irmağı arasında uzanan Gaziantep Platosu'nun güneybatı kısmında, Türkiye-Suriye sınırı boylarında 36,800833 ⁰K enlemi ve 37,123889 ⁰D boylamı değerleri arasındadır. Şehir bu konumuyla Akdeniz ve Güneydoğu bölgeleri arasındaki geçiş kuşağı üzerinde bulunur. Ortalama yüksekliğinin fazla olmadığı (680 metre) bölgenin değişik kısımları arasında büyük yükselti farkları bulunmamaktadır. Genel durumu bozan küçük istisnalar göz önüne alınmadığında bölge; kuzeybatı, kuzey ve kuzeydoğudan daha yüksek kısımlarla çevrili korunmuş bir güney yamaç özelliği gösterir. 1995 yılında il statüsüne kavuşan Kilis' in sınır hattı, güneyden Türkiye-Suriye sınır, batı ve kuzey batıda Gaziantep-İslahiye, kuzey ve kuzeydoğudan Gaziantep merkez ve doğuda Gaziantep-Oğuzeli ilçeleriyle çevrilidir.

Kilis ilinde; Kilis Organize Sanayi Bölgesi, Kilis Polateli Şahinbey Organize Sanayi Bölgesi, Kilis Sanayi Sitesi bulunmaktadır.

- **Kilis Organize Sanayi Bölgesi** kuruluşu 1993 yılında yapılmıştır. Yer seçimi kesinleşmiş 385 ha alandan 255 ha alanın imar planı tamamlanmış ve 86 parsel üretilmiştir. OSB'de 2023 yılı sonu itibarıyla 68 adet işletme faaliyet göstermektedir.
- **Kilis Polateli Şahinbey Organize Sanayi Bölgesi:** Kuruluş çalışmalarına 2013 yılında başlanılan Kilis Polateli Şahinbey Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi 2022 yılında unvan değişikliğine gidilerek ihtisas olmaktan çıkarılmış, Karma OSB'ye dönüştürülmüştür. OSB'de parsel dağıtımına 2022 yılında başlanılmıştır. Yer seçimi kesinleşmiş 1.303 ha alandan 950 ha alanın imar planı tamamlanmış ve 103 parsel üretilmiştir. OSB' de faaliyet gösteren işletme bulunmamaktadır.
- **Kilis Sanayi Sitesi:** Kuruluşu 1983 yılında yapılmış ve 400 adet işyeri yapılması planlanmıştır. Sanayi sitesi 25 ha alandan oluşmaktadır. Sanayi sitesi içerisinde 334 adet işyeri faaliyet göstermektedir.

Kilis ilinde toplamda 298 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin 102 adedi sanayi alanlarında, 196 adedi sanayi alanları dışında bulunmaktadır. Sanayi alanlarında bulunan işletme sayısının ilde bulunan tüm işletmelere oranı % 34,2'dir. İşletmelerin sektörel dağılımları aşağıda verilmiştir.

SIRA	SEKTÖR KODU	ANA SEKTÖR ADI	İŞLETME SAYISI
1	06	Ham Petrol ve Doğalgaz	1
2	07	Metal Cevherleri	1
3	08	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	7
4	10	Gıda Ürünleri	94
5	13	Tekstil Ürünleri	14
6	14	Giyim Eşyaları	15
7	16	Ağaç ve Ağaç Ürünleri	25
8	17	Kağıt ve Kağıt Ürünleri	5
9	18	Matbaacılık	2
10	20	Kimyasal Ürünler	9
11	22	Kauçuk ve Plastik	31
12	23	Metalik Olmayan Ürünler	22
13	24	Değerli Metal Üretimi	1
14	25	Metal Ürünleri	14
15	27	Elektrikli Teçhizat	2
16	28	Makine ve Ekipmanlar	17
17	31	Mobilya	21
18	32	Mücevher ve Diğer	4
19	35	Elektrik, Gaz, Buhar	12
20	38	Tasnif Edilmiş Materyallerin Geri Kazanımı	1
TOPLAM İŞLETME SAYISI			298

(Kaynak: Kilis Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü)

İlde tarımı yapılan tarla ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün buğdaydır. Buğday ekim alanı 221.182 da olup, il toplam tarım alanları (1.011.465 da) içerisindeki payı % 21,8'dir. Türkiye buğday ekim alanları (68.326.019 da) içerisindeki payı ise % 0,32'dir. Üretim miktarı ise 57.883 ton olup, Türkiye buğday üretim miktarı içerisindeki payı yine (22.000.000 ton) % 0,26'dır.

İkinci sırada yer alan arpa ekim alanı 88.585 da olup Türkiye arpa ekim alanına oranı (32.781.763 da) % 0,27'dir. Üretim miktarı ise 16.856 ton olup, Türkiye arpa üretim miktarı içerisindeki payı (9.200.000 ton) % 0,18'dir.

Üçüncü sırada yer alan kırmızı mercimek ekim alanı 34.458 da olup Türkiye kırmızı mercimek ekim alanına oranı (2.781.522 da) % 1,23'tür. Üretim miktarı ise 4.246 ton olup, Türkiye kırmızı mercimek üretim miktarı içerisindeki payı (424.000 ton) % 1'dir.

İlde tarımı yapılan sebze ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün biberdir. Biber ekim alanı 29.339 da olup, il toplam tarım alanları (1.011.465 da) içerisindeki payı % 2,9'dur. Üretim miktarı ise 80.830 ton olup, Türkiye biber üretim miktarı içerisindeki payı (1.602.457 ton) % 5'dir.

Sebze üretimi içerisinde ikinci sırada yer alan domates ekim alanı 5.507 da olup, il toplam tarım alanları (1.011.465 da) içerisindeki payı % 0,54'tür. Üretim miktarı ise 21.685 ton olup, Türkiye domates üretim miktarı içerisindeki payı (13.300.000 ton) % 0,16'dır.

Sebze üretimi içerisinde üçüncü sırada yer alan soğan ekim alanı 5.500 da olup, il toplam tarım alanları (1.011.465 da) içerisindeki payı % 0,54'tür. Üretim miktarı ise 10.151 ton olup, Türkiye soğan üretim miktarı içerisindeki payı (2.715.702 ton) % 0,37'dir.

İlde tarımı yapılan meyve ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün zeytindir. İlde zeytin genellikle yağlık olarak yetiştirilmektedir ve 3 kg zeytinden yaklaşık 1 kg zeytinyağı alınabilmektedir. Zeytin ekim alanı 312.184 da olup, ilin toplam tarım alanları (1.011.465 da) içerisinde zeytinin payı % 30,86'dır. Üretim miktarı ise 20.541 ton olup, Türkiye zeytin üretim miktarı içerisindeki payı (1.520.000 ton) % 1,35'dir.

Meyve üretimi içerisinde ikinci sırada yer alan ürün üzümdür. Üzüm ekim alanı 123.841 da olup, bunun 66.873 da'sı şaraplık, 53.276 da'sı kurutmalık, 3.692 da'sı ise sofralık olarak yetiştirilmektedir. Üzümün il toplam tarım alanları (1.011.465 da) içerisindeki payı % 12,24'tür. Üretim miktarı ise 35.042 ton olup, Türkiye üzüm üretim miktarı içerisindeki payı (3.400.000 ton) % 1'dir.

Kültür turizmi açısından önemli bir yere sahip olması gereken Kilis İli, Sosyal Tesislerin bulunmaması ve iyi tanıtım yapılmaması gibi nedenler ile hak ettiği yeri bulamamıştır. Yerleşim tarihi kesin olarak bilinmeyen Kilis İli Asur kaynaklarında Ki-Li-Zi, Roma döneminde ise Ciliza Sive Urmagiganti adıyla geçmektedir. Hititlerden bu yana önemli yerleşim merkezlerindedir. Hitit Roma Bizans kalıntıları yanında, Memluk ve Osmanlı yapıları bulunmaktadır. Çevrede yer altı mağaraları ve eski mezarlar vardır. En erken tarihli Türk yapıtları Memluklu dönemindedir. Osmanlı yapıları da plan ve süsleme açısından bu yapıların etkisinde kalmıştır. Yapıların yazıtlarıyla günümüze ulaşması, sanat tarihi açısından önemlidir.

Yörede mevcut turizm çeşitleri şunlardır;

- 1- Kültür ve Tarih Turizmi
- 2- İnanç Turizmi
- 3- Av Turizmi
- 4- Eko Turizm (Doğa yürüyüşü, Tracking- Martavan Bölgesi)

1.521 kilometrekarelik Kilis coğrafyasında doğa turizmine yönelik alanlar oldukça sınırlı olup; alt yapısı yapıp işletmeye açıldığında yöre halkına hizmet verebilecek 'günübirlik tesis olabilir', 2006 yılında yaban domuzu avına yönelik 'Av Turizmi Proje' çalışması başlatılmıştır.

Tarihsel ve arkeolojik değerler "Açık Hava Müzesi" , "Ören Yeri" , "Arkeo Park" biçiminde projelendirilebilir düşüncesinden hareketle, 2006 yılında: Oylum Höyük Mozaikli Bazilika ve Açık Hava Müzesi Projelendirilmiştir. Taşınmaz kültür varlıklarının onarımı için "8" tane konuta proje yardımı yapılmıştır.

İL MÜDÜRLÜĞÜNÜN YAPILANMASI

Bakanlık taşra teşkilatının yapılanması Bakanlık Makamı'nın 20/07/2011 tarih ve 1892 sayılı Olur'u ile kabul edilmiş ve beş ayrı tipte taşra teşkilatı kurulmuştur.

Teşkilat tiplerine göre Kilis İli D Tipi İl Teşkilatlanması içerisinde tanımlanmış ve buna bağlı;

- A) İl Müdürlüğü,
- B) İl Müdür Yardımcılığı,
- C) Şube Müdürlüğü olmak üzere idari olarak sınıflandırılmıştır.

Müdürlükte;

- 1- İmar ve Planlamadan Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 2- Proje ve Yapım İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 3- Yapı Denetim ve Yapı Malzemelerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 4- ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 5- Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğü; ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü
- 6- Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü
- 7- Bilgi Teknolojileri, İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğüne
- 8- Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, İmar ve Planlamadan Sorumlu Şube Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.
- 9- Yerel Yönetimler Şube Müdürlüğü,
- 10- Milli Emlak Müdürlüğü

Ayrıca Müdürlüğümüzün Hukuk Hizmetleri birimi bulunmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge 1’de verilmektedir.

Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Çizelge 1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2022 (µg/m ³)	2023 (µg/m ³)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	350	500 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Mart’a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	250	250	400 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
NO _x	yıllık -vegetasyonun korunması için-	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	7	6	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	----

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge 2’ de verilmektedir.

Çizelge 2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge 3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alınlmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirlenmeler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge 4 –2023 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme	-	-
Atık Yakma	-	-
Cam Üretim	-	-
Çimento	1	58
Enerji Üretimi	-	-
Gıda	-	-
Gübre	-	-
Kağıt Üretim	-	-
Kimya	-	-
Kireç	-	-
Lastik	-	-
Maden	-	-
Metalurji	-	-
Otomotiv	-	-
Rafineri	-	-
Şeker	-	-
Tekstil	-	-
Jeotermal Enerji (JES)	-	-
TOPLAM	1	58

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfirik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM_{10}), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM 'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM_{10} -10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM_{10} için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM_{10} solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkayıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM_{10} 'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM_{10} maruziyetine karşı hassastır. PM_{10} yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m^3 arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınırlar tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir.

Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

İlde gerek evsel ısınmada, gerekse sanayide ve araçlarda kullanılan yakıt miktarları ve cinsi aşağıdaki bilgiler doğrultusunda ilgili kurum/kuruluşlardan toplanarak çizelgelere işlenmiştir.

Çizelge 5 – Kilis İlinde 2023 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları

(Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, OSB Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, İl Sağlık Müdürlüğü, ÇŞİDİM, 2024)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi	OSB	Kömür	0,9	OSB	2.919.496,3		
	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	Kömür	1.317				
	Kamu Kurumu	Kömür	25				
		Odun Portakal/Fındık Kömürü	50,1				
Ticari							

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Bakanlığımızın yürüttüğü Hava Kalitesi İzleme Ağı projesi kapsamında İlimize hava kalitesi izleme istasyonu kurulmuştur. İstasyonda, Kükürtdioksit (SO₂), Partikül Madde (PM10 ve PM2.5), Azotoksitler (NO₂), Karbonmonoksit (CO), Ozon (O₃) gibi parametreler ölçülmektedir.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

İlde Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili Bakanlık Genelgesi çerçevesinde hazırlanmış olan Temiz Hava Eylem Planları ve bu planlar dâhilinde belirlenmiş eylemlerin, gerçekleşme durumu ile ilgili bilgilere burada yer verilecektir.

İller tarafından hâlihazırda kullanılan THEP-İZ İzleme yazılımından bilgi alınması, süreci kolaylaştıracaktır.

THEP İlimizde yazılmış ve onaylanmıştır. Plan dahilinde, İlimizde faaliyet gösteren ve Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği gereğince alması gereken “Çevre İzni-Lisansı” kapsamında yükümlülüğü olan tesisler belirlenmiş ve gerekli Çevre İzin ve Lisans işlemleri yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

Bu kapsamda tesislerden “Emisyon “konulu Çevre İzin alanların “Teyit Emisyon Ölçümleri” takip edilmektedir. 2023 yılı içinde İlimizde Anız yangınlarından dolayı, 165.738,91 TL, egzoz emisyonundan dolayı 115.415,00 TL idari para cezası uygulaması yapılmıştır.

İlimizde bulunan pide fırınlarının, bacalarından kaynaklanan is-duman için sulu baca filreleri yaptırılmış ve Kilis Belediyesiince kontrol ve denetimleri devam edilmektedir.

İlimiz, Merkez’de ve İlçelerde toplam 29 adet Katı Yakıt Satıcısı Kayıt Belgesi işyerleri bulunmaktadır. Bu satış yerleri, İl Müdürlüğümüz koordinasyonunda periyodik olarak denetlenmektedir. Satış izin belgesi alınmamış kömür satışına izin verilmemektedir. 2023 yılında 111 adet satış izin belgesi düzenlenmiştir.

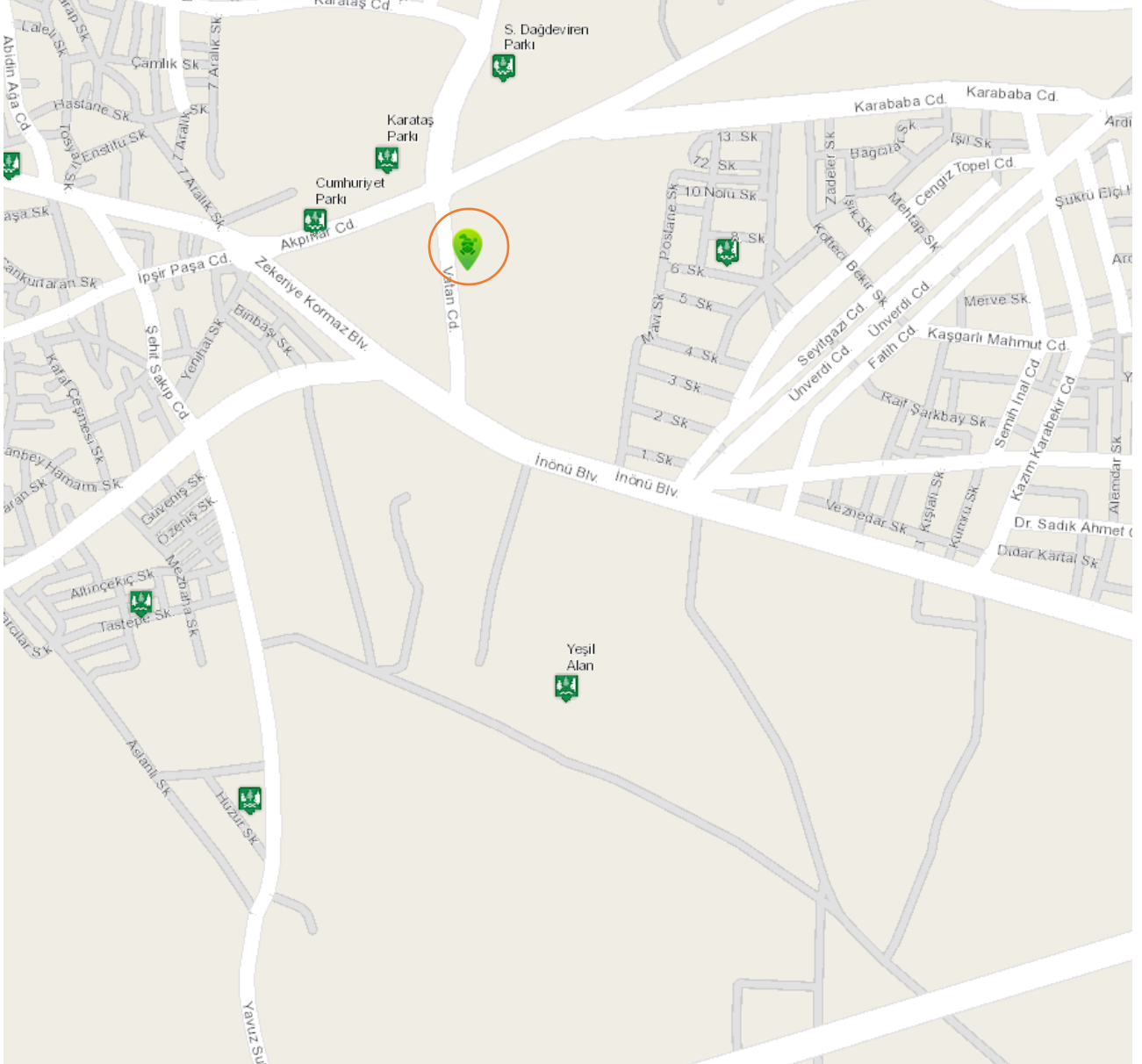
İlimizde hava kirliliğinin önlenmesi için, trafikten kaynaklanan motorlu araçların egzoz emisyon ölçümlerini düzenli olarak yaptırılmaları sağlanmaktadır. İlimizde 3 adet Yetkili Egzoz Emisyon Ölçüm İstasyonu mevcuttur. Bunlar periyodik olarak denetlenmektedir. 2023 yılı içerisinde 2 adet Yetkili Egzoz Emisyon Ölçüm İstasyonunun yetki belgesi güncellenmiştir.

1 adet Hava Kalitesi Ölçüm Cihazımız mevcuttur.

Kilis Belediyesi tarafından bisiklet yolu yapılmış olup, ayrıca yürüyüş yollarıda yapılmıştır. 2023 yılı itibari ile toplam 7200 metre Bisiklet yolu mevcuttur.

Kilis Belediyesi tarafından 2023 yılı itibari ile toplam park sayısı 125 adettir.

A.4. Ölçüm İstasyonları

Harita 1 – KİLİS ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

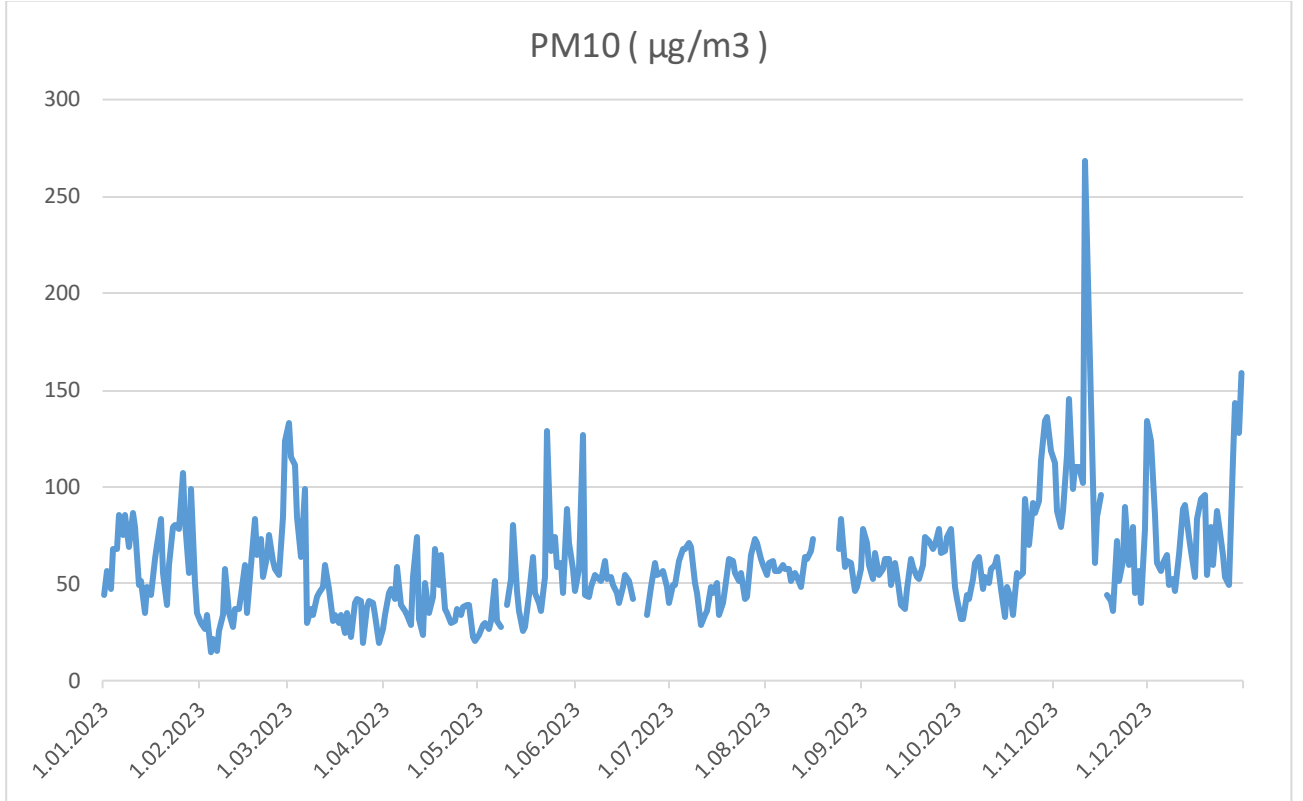
İlimizde hava kalitesinin kontrolü; İlimizde hava kalitesini bozan emisyon miktarları Hava Kalitesi Ölçüm Cihazı tarafından ölçülmektedir. İlimizde bulunan 1 adet Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun yeri Harita 1 'de gösterilmektedir.

İlimizde hava kirliliğine sebep olan kaynaklar; trafik emisyonları, ısınma amaçlı yakıtlar, sanayi kaynaklı emisyonlar ve çöl tozlarıdır. Bu kaynakları etkileyen en önemli unsur ise her yıl artan nüfus miktarıdır. Nüfus artışı, ısınma ve trafik kaynaklı emisyonları doğrudan etkilemektedir. Kilis Hava Kalitesi İzleme İstasyonunun yeri göz önüne alındığında daha çok ısınma ve trafik kaynaklı emisyonu temsil etmektedir.

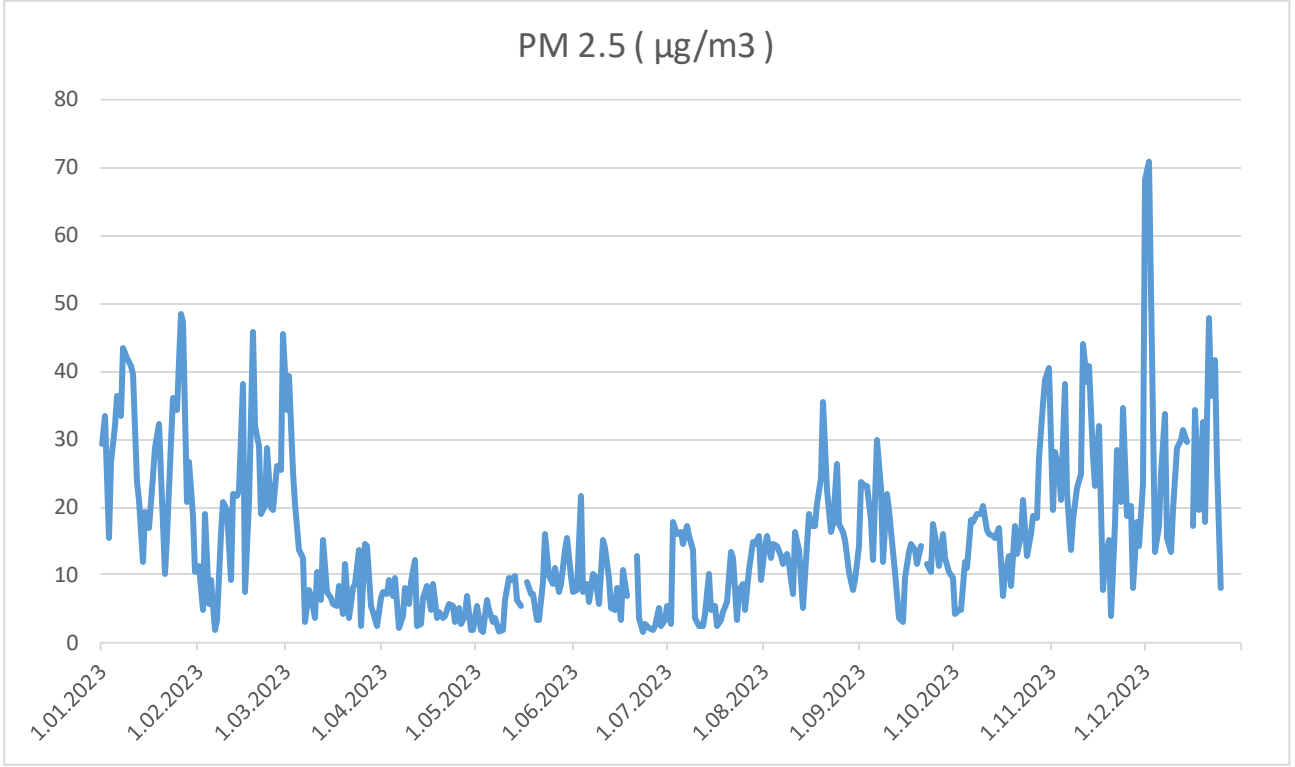
Çizelge 6 - 2023 yılında Kilis ilinin hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(havaizleme.gov.tr, 2024)

İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/Sanayi)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM
KİLİS	ISINMA	X	X	X	X		X

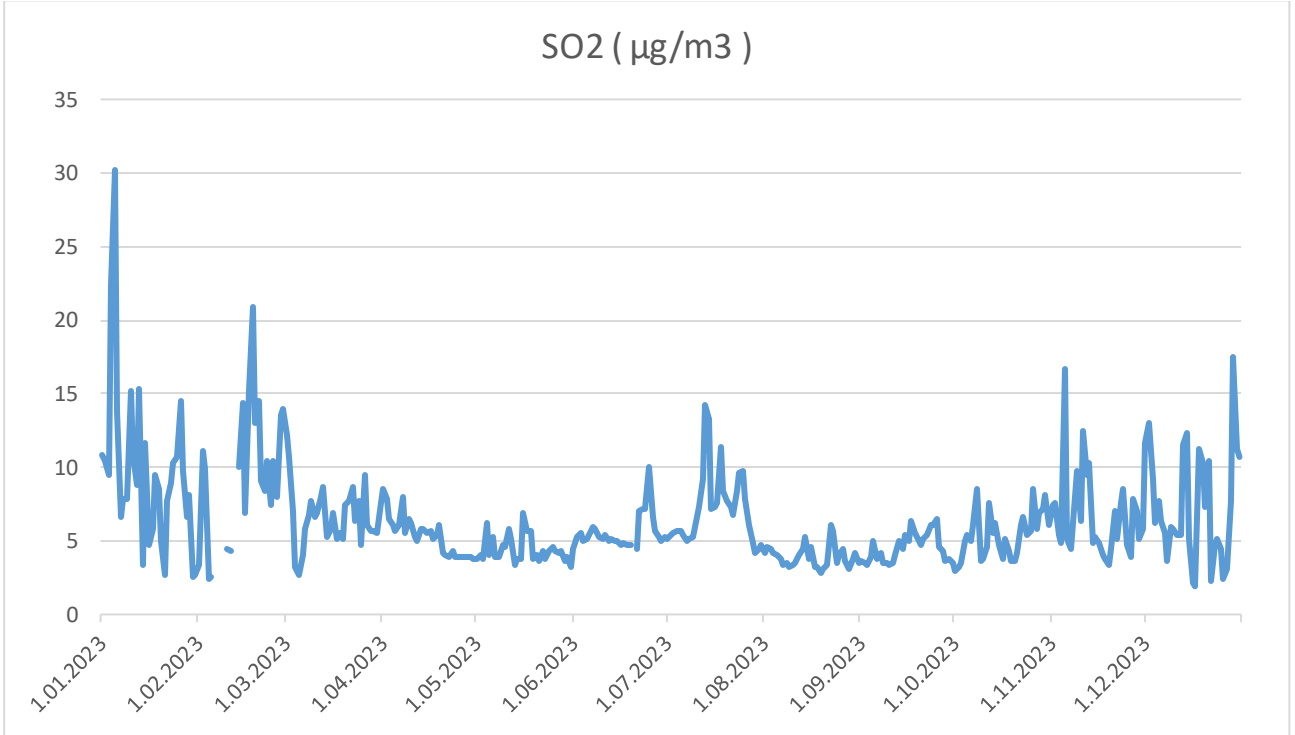
İlin 2023 yılındaki hava kirlenici parametreler için günlük ortalama değerlerini içeren grafikler ve çizelge aşağıda yer almaktadır.

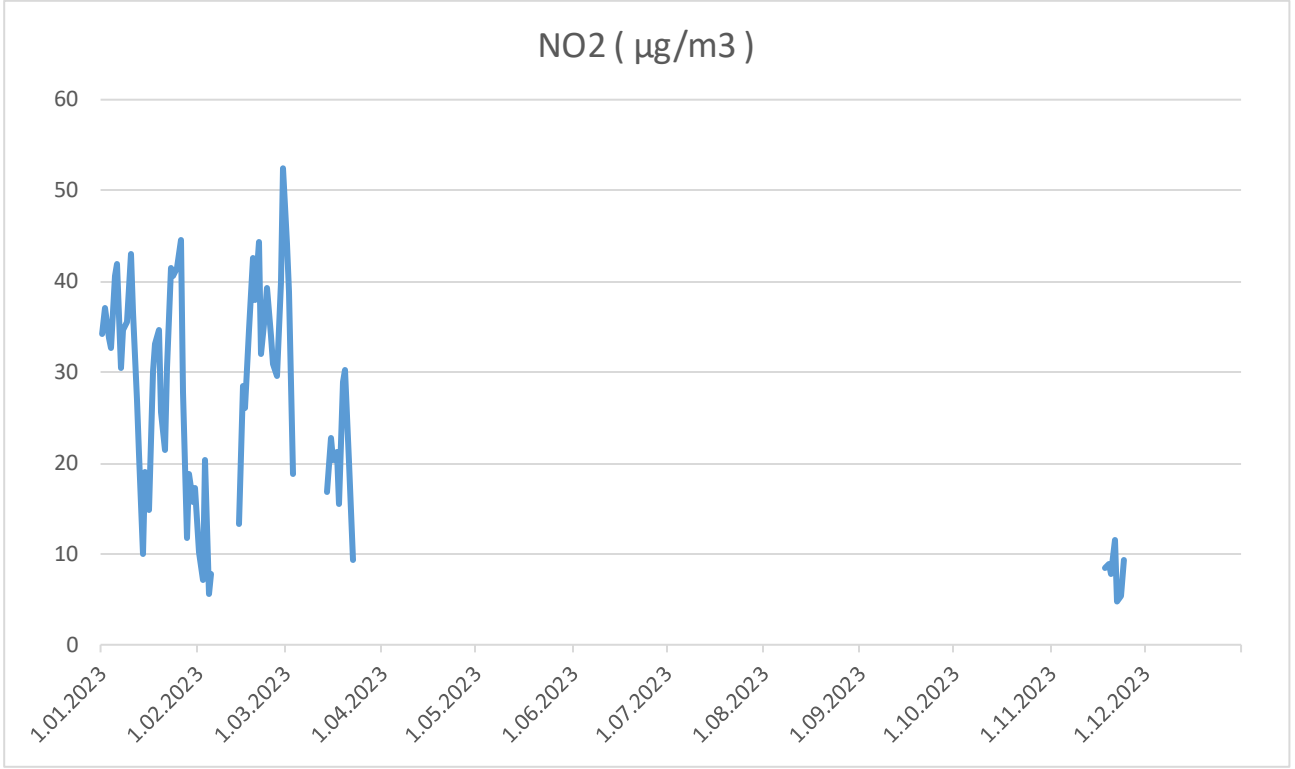
Grafik 1 - 2023 yılında KİLİS istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

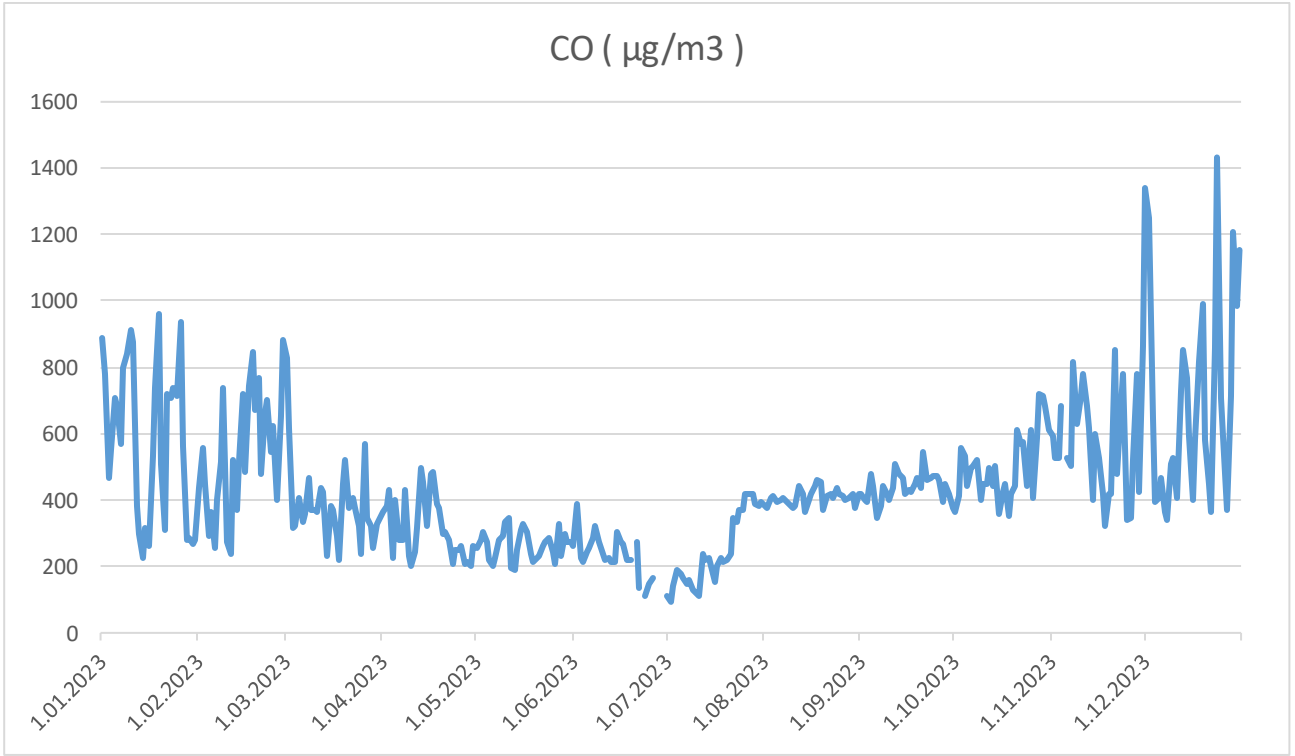
Grafik 2 - 2023 yılında KİLİS istasyonu PM_{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

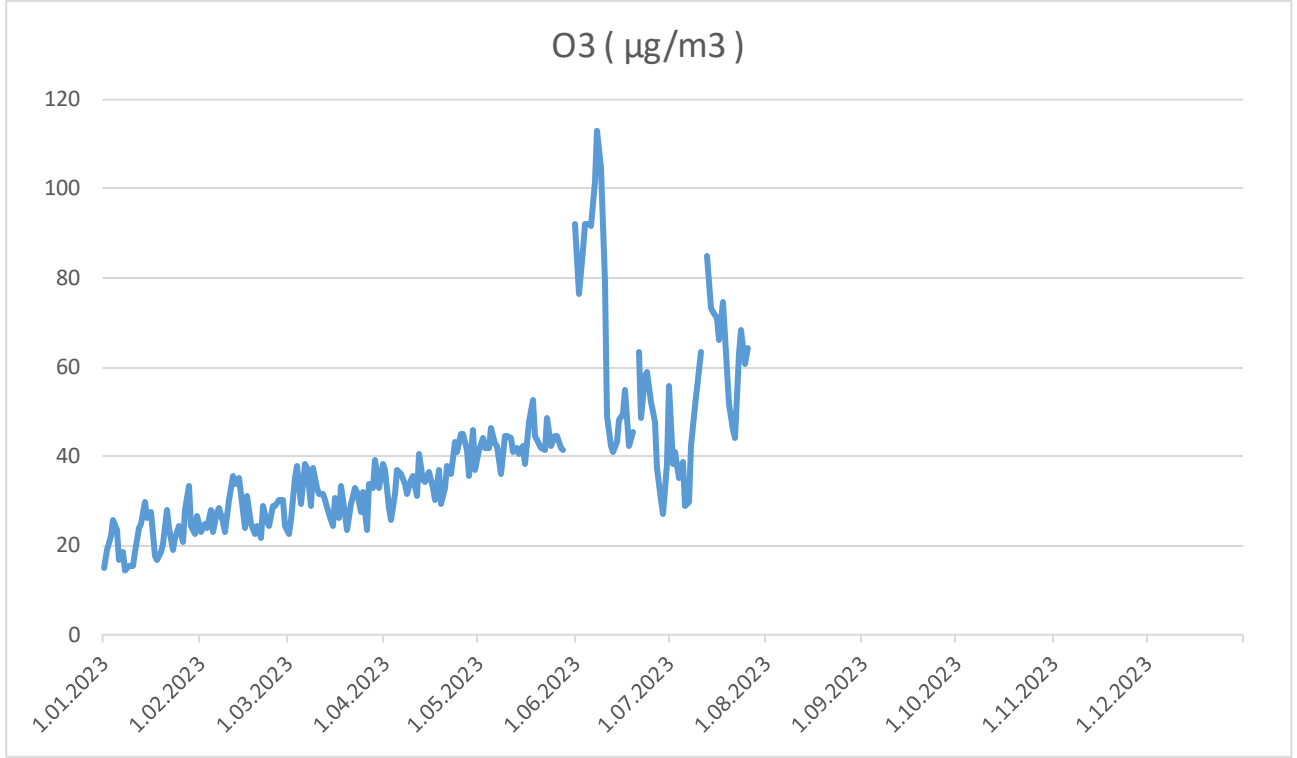
Grafik 3 - 2023 yılında KİLİS istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 4 - 2023 yılında KİLİS istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 5 - 2023 yılında KİLİS istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

Grafik 6 - 2023 yılında KİLİS istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2024)

Çizelge 7 - 2023 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerlerin aşıldığı gün sayıları (µg/m³; CO: mg/m³)
(havaizleme.gov.tr, 2024)

TARİH	PM ₁₀	AGS	PM _{2,5}	AGS	SO ₂	AGS	CO	AGS	NO ₂	AGS	NO _x	AGS	NO	AGS	Ozon	AGS
Ocak	65,44	23	28,17	0	9,76	0	584,12	0	29,90	7	44,96	0	15,86	0	22,03	0
Şubat	49,61	14	20,16	0	9,72	0	539,13	0	28,64	3	41,98	0	13,39	0	27,26	0
Mart	48,43	7	10,73	0	6,67	0	386,02	0	23,89	1	33,12	0	9,23	0	31,19	0
Nisan	40,64	6	5,57	0	5,34	0	317,84	0	0,12	0	1,43	0	1,30	0	35,95	0
Mayıs	49,75	13	7,24	0	4,39	0	263,47	0	0	0	0	0	0	0	43,18	0
Haziran	52,66	14	7,14	0	5,56	0	230,74	0	0	0	0	0	0	0	62,32	0
Temmuz	52,89	17	9,19	0	7,14	0	242,78	0	0	0	0	0	0	0	55,46	0
Ağustos	59,40	21	15,45	0	3,93	0	406,80	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eylül	61,20	25	14,71	0	4,52	0	438,12	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekim	64,73	20	16,89	0	5,37	0	501,71	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kasım	91,18	24	22,72	0	6,64	0	577,90	0	8,02	0	13,33	0	5,31	0	0	0
Aralık	81,29	28	29,59	2	7,33	0	703,06	0	0	0	0	0	0	0	0	0

*AGS: Sınır değerlerin aşıldığı gün sayısı

A.5. Çevresel Gürültü

İlimizde 2023 yılı içerisinde gürültü konusunda toplamda 6 adet şikayet yapılmış olup aşağıdaki grafikte sektörel dağılımı verilmiştir. Gürültü konulu şikayetler İl Müdürlüğümüzce 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında değerlendirilmiştir.

Grafik 7 – 2023 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İklim Değişikliği Eylem Planı çerçevesinde ildeki diğer resmi kurumlar ile yazışmalar gerçekleştirilmiş, Belediye tarafından şehir merkezine toplam 125 adet park yapıldığı, bunun 4 tanesinin 2020 yılında yapıldığı bilgisi alınmış olup, düzenli depolama sahasının işletmeye alınmış olup, metan gazından elektrik üretimi projesi kapsamında işlemlerin devam ettiği, sistemin kurulması için konunun takip edildiği bildirilmiştir.

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulayıcı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’ de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır.

Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir.

Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’ de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulayıcıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde her takvim yılı (1 Ocak -31 Aralık) için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür.

Türkiye Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü 1991 yılında taraf olmuştur. Montreal Protokolünün Yirmi sekizinci Taraflar Konferansında kabul edilen Kigali Değişikliği, Bakanlığımız tarafından, ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilmiş olup 29 Mayıs 2019 tarihinde “Yirmi sekizinci Taraflar Toplantısında üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolüne Yönelik Değişiklik (Kigali Değişikliği-2016) Dair Kanun Teklifi” TBMM Dış İşleri komisyonunca kabul edilmiştir.

Kigali Değişikliğini kabul edebilmek, bu değişikliğin kendi iç mevzuatlarına uyumunu sağlayabilmek adına taraf ülkelerde Montreal Protokolü tarafından fonlanan etkinleştirme faaliyetleri (Enabling Activities) yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında ülkemizde önce kamu kurumları ve özel sektör için değişikliğin getirileri konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmış ayrıca konuya ilişkin ilgili sektörlerin katılımı ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu şekilde ülkemizin Değişiklik getiri ve yükümlülüklerine hazır hale getirilmesi planlanmaktadır. Bu değişiklik ile 2050 itibariyle 80 milyar ton CO₂ eşdeğeri emisyonun engellenmesi beklenmektedir. Bu şekilde küresel sıcaklık artışını 2°C’nin altında tutulması yönündeki amaca çok belirgin bir katkı sağlanacaktır. Çeşitli tarihlerde kamu kurumları ve özel sektör ile istişare çalıştayları düzenlenmiş ve değişikliğin kabulü ile kurumlara düşen sorumluluklarda yapılması gerekenlere ilişkin yol haritası belirlenmiştir.

Öte yandan günün gelişen şartları ve ülkemizin durumu da göz önüne alınarak değişen şartları karşılamak üzere; Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 06 Ekim 2020 tarihli ve 31266 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“Florlu Sera Gazı İçeren Ürün veya Ekipmana Müdahale Eden Gerçek ve Tüzel Kişilerin Belgelendirilmesine İlişkin Tebliğ” 24/09/2020 tarihli ve 31254 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle florlu sera gazları ile çalışan teknik personelin bilgi ve birikiminin artırılması desteklenerek Bakanlığımız mevzuatlarının hükümlerinin uygulanmasında verimin artması hedefine katkı sağlayacaktır.

Bunun yanında, Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan “Sera Gazı Ulusal Katkı Hedefinin Gerçekleştirilmesi için Kapasite Geliştirme ve İzleme Projesi” kapsamında ulusal katkı çerçevesinde yer almakta olan enerji, ulaştırma, sanayi, tarım, orman ve atık sektörleri ile ilişkili kamu kurumları, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik sektörel temelde kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmiş, Sera gazı projeksiyonlarına temel teşkil eden veri tabanlarının hazırlanarak alt projeksiyon çalışmaları, Paris Anlaşması’na taraf olan ülkelerin sunmuş oldukları ulusal katkılarda yer alan azaltım ve uyuma yönelik hedef ve politikaların sektör temelinde incelenerek ülkemiz politikalarına yol gösterici değerlendirmeler yapılmasına katkı sağlayacağı beklenilmektedir.

Ayrıca Karbon Piyasalarına Hazırlık Ortaklığı (Partnership of Market Readiness-PMR) Dünya Bankası Projesi ile Türkiye de yasal ve kurumsal altyapı analizleri ve diğer ülkelerdeki iyi uygulamalar çerçevesinde taslak bir İklim Değişikliği Kanunu hazırlanmış, taslak emisyon ticaret sistemi mevzuatı, emisyon ticaret sisteminin uygulanabilmesi için kurumsal çerçeve oluşturulmuş, Paris Anlaşması Madde 6 altında Türkiye’nin konumunun belirlenmesi, sera gazı emisyon sınırı ve tahsisat planlarının belirlenmesi çalışmaları yürütülmüştür.

İklim Değişikliği 7. Ulusal Bildirimi ve 3. İki Yıllık Raporun Hazırlanmasına Destek Projesi ile Sözleşmenin Ek I Taraf Ülkesi olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Yedinci Ulusal Bildirimi 26 Aralık 2018 tarihinde; Üçüncü İki Yıllık Raporu 1 Ocak 2018 tarihinde BMİDÇS Sekretaryasına sunulmuştur. Bunun yanında Dördüncü İki Yıllık Rapor hazırlanmış olup, 27 Aralık 2019 tarihinde Sekretaryaya sunulmuştur. Proje kapsamında 2023 – 2030 yılları iklim değişikliği eylem planı ve 2050 iklim değişikliği stratejisi hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir.

“Düşük Karbon Salımı için Çözümsel Tabanlı Strateji ve Eylem Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi” ile iklim değişikliği ile çözümsel tabanlı mücadele yoluyla küresel çabalara katkı sağlayarak insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılması hedeflenmiş, bu çerçevede; atık, bina, ulaştırma ve tarım sektörlerinde düşük karbonlu büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçi yaklaşımların araştırılması, uzun vadede düşük karbonlu kalkınmayı desteklemek için analitik bir temel sağlayarak AB iklim politikası ve mevzuatı ile zaman içerisinde uyum sağlamak amacıyla haiz Proje, Ağustos 2020 itibariyle başarıyla tamamlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması” na paralel unsurlar içermelidir.

Stratejik Planda yer alan söz konusu hedef kapsamında özellikle; “sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğine uyum ile ilgili ulusal ölçekte plan, proje ve mevzuat çalışmaları devam etmekte olduğu” ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iklim değişikliğine uyum, sera gazı azaltımı ve ozon tabakasının korunması bağlamında yürütülen çalışmalar da mevcuttur.

Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir. Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır.

Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşt olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

İlde Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı, toplam araç sayısı, egzoz gazı emisyon ölçümü yaptıran araçlar ile tamamlanan bisiklet yollarına ilişkin bilgiler verilmelidir.

Çizelge 8 - 2023 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı

(<https://egzoz.csb.gov.tr/>, 2024)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
3	61.558	18.081

Çizelge 9 – Tamamlanan Bisiklet Yolları

(Kilis Belediyesi, 2024)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
KİLİS	Çevre Yolu Üzeri	7.2

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 1 adet hava kalitesi izleme istasyonu mevcuttur. İstasyonda, Kükürdioksit (SO₂), Partikül Madde (PM₁₀ ve PM_{2,5}), Azotoksitler (NO_x), Karbonmonoksit (CO), Ozon (O₃), Sıcaklık, Rüzgar Hızı ve Yönü, Basınç ve Bağıl Nem gibi parametreler ölçülmektedir.

2023 yılında 6 adet gürültü şikayeti İl Müdürlüğümüzce 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında değerlendirilmiştir.

İlimiz, Merkez'de ve İlçelerde toplam 29 adet Katı Yakıt Satıcısı Kayıt Belgeli işyerleri bulunmaktadır. Bu satış yerleri, İl Müdürlüğümüz koordinasyonunda periyodik olarak denetlenmektedir. Satış izin belgesi alınmamış kömür satışına izin verilmemektedir. 2023 yılında 111 adet satış izin belgesi düzenlenmiştir.

İlimizde hava kirliliğinin önlenmesi için, trafikten kaynaklanan motorlu araçların egzoz emisyon ölçümlerini düzenli olarak yaptırmaları sağlanmaktadır. İlimizde 3 adet Yetkili Egzoz Emisyon Ölçüm İstasyonu mevcuttur. Bunlar periyodik olarak denetlenmektedir. 2023 yılı içerisinde 2 adet Yetkili Egzoz Emisyon Ölçüm İstasyonunun yetki belgesi güncellenmiştir.

Sanayiden kaynaklanan toz ve gaz emisyonlarının önemli olacağından hava kalitesinin korunması için gerekli denetimleri yapılarak, 03.07.2009 tarih ve 27277 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde takip edilmektedir.

Kaynaklar

- e-denetim sistemi
- <https://www.tuik.gov.tr/>
- havaizleme.gov.tr
- <https://egzoz.csb.gov.tr>
- KİLİS Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- GAZDAŞ Kilis Şubesi
- Kilis OSB Müdürlüğü
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
- Kilis Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
- KİLİS Belediye Başkanlığı
- İl Özel İdaresi
- İl Sağlık Müdürlüğü

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Çizelge 10 –İlin akarsuları
(DSİ, 2024)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Balık Suyu	30.7	13.5	0.5	Fırat Nehri	İçme Suyu
Sinnep Deresi	34.2	25.8	0.4	Fırat Nehri	İçme suyu
Afrin Çayı	64.5	36.7	2.9	Asi Nehri	İçme Suyu
Sabun Suyu	55.3	44.1	1.5	Asi Nehri	Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Çizelge 11 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar
(DSİ, 2024)

Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Katılan Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Seve Barajı	Kil çekirdekli kaya dolgu	18.000.000	-	2.827.000	-	İçme Suyu
Yukarı-Afrin	Kil çekirdekli homojen dolgu	33.400.000	-	9.453.000	-	İçme Suyu
Üçpınar Göleti	Homojen	4.300.000	370	1.900.000	-	Sulama
Balıklı Göleti	Homojen	3.300.000	702	660.000	-	Sulama
Sapkanlı Göleti	Homojen	3.160.000	230	-	-	Sulama
Demirciler Göleti	Kil çekirdekli kaya dolgu	120.000	59	-	-	Sulama

B.1.2. Yeraltı Suları

Kilis ili sınırları içerisinde, 2023 yılı sonuna kadar DSİ tarafından araştırma bedelli Suriyeli Sığınmacılar için 33 ila 500 m derinlikte açılan 98 adet kuyuda yapılan değerlendirmeye göre genel olarak ekonomik olarak yeraltısuyu işletmesine uygun yeraltısuyu potansiyeli bulunmamıştır ancak lokal olarak (Yeniyanan kaynak bölgesi gibi) yüksek verim alınan yerler bulunmaktadır. Açılan kuyuların kuyu verimlerinin 0 – 55 L/s arasında, özgül debilerinin 0.01 – 0.89 (L/s)/m arasında, pH değerlerinin 7 – 8 arasında, EC değerlerinin ise 500 – 700 micromho/cm arasında değiştiği ve genel olarak sulama suyu sınıfının C₂S₁ (T₂A₁) olduğu tespit edilmiştir.

DSİ tarafından 2019 yılı sonuna kadar, Elbeyli Konteynırkent'in içme-kullanma suyunun temini gayesiyle 150 m ile 305 m arasında değişen derinliklerde 9 adet sondaj kuyusu açılmıştır. Bu sondajlar neticesinde 1,5-5 L/s arasında debi elde edilebilmiştir. Öncüpınar Konteynırkentte ise 152-308 m arasında değişen derinlikte 7 adet kuyu açılmış ve 1,5-5 L/s arasında değişen verimler elde edilmiştir. Yine Suriyeli Sığınmacılar nedeniyle artan su ihtiyacının karşılanması için Resul Osman Dağı ile Kent Orman mesire alanlarında ve Yeniyanan kaynak bölgesinde 37 adet Kilis Belediye Başkanlığına (110-350 m arası derinlikte, 0-55 L/s arasında değişen verimde) ve 1 adet Elbeyli Belediye Başkanlığına (130 m derinlikte, 1,6 L/s verimli) kuyu açılmıştır.

Kilis ilinde ayrıca mevsimsel ve sürekli olarak boşalım gösteren kaynaklar mevcuttur. Bunların en önemlileri, Kilis ilinin bir kısım içme suyunu da sağlayan Merkez İlçe, Narlıca köyünde bulunan Narlıca kaynağı, Merkezde yer alan Akpınar ve Yeniyanan kaynakları ve yine Merkez İlçe, Beşenli Köyünde yer alan Başpınar kaynağıdır. Narlıca ve Yeniyanan kaynağı tamamen içme suyuna alındığı için ölçülememektedir. Akpınar ve Başpınar kaynaklarına ait mevcut ölçüm değerleri ise aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Çizelge 12 – Akpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri
(DSİ, 2024)

Kaynak Adı : Akpınar **Pafta no** : Antakya-O38 d2
İli : Kilis **Kuzey** : 4066955
İlçesi : Merkez **Doğu** : 335440
Köyü/Mevkii : -

YILLAR	(l/s)											
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1985	68	82	71		52	67	79	78	59	48	55	89
1986	76	120	89	94	69	70	58	76	70	52	70	92
1987	97	62	97	87	69	78	76	75			88	82
1988	91	91										
1989												
1990												
1991	76	79	84	79	79	87	91		64	64	70	86
1992	92	97	97	83	78		111	81	89	63		79
1993	83			78	86	84	92	63	93	82	84	
1994	79		94	83	124		86	90	88		92	86
1995	91	93	88	92	88	86	83	135	105	95	102	98
1996	111	98	93	112	106	98	112	109	114	112	97	103
1997	118	109	117	114	104	98	91	102	112	104	96	107
1998	109	103		98	99	102	93	96	88	63	76	82
1999	87	49	54	65	63	47	45	112	56	48	80	64
2000	67	105	95	82	47	41	30	35	40	41		
2001	59	40										

Çizelge 13 – Başpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri
(DSİ, 2024)

Kaynak Adı : Başpınar
İli : Kilis
İlçesi : Merkez
Köyü/Mevkii : Beşenli Köyü

Pafta no : Antakya-O38 a4
Kuzey : 4073100
Doğu : 327115

(l/s)												
YILLAR	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1984											49	46
1985	37	43	48		64	60	67	52	43	47	42	56
1986	62	62	41	68	54	42	36	54	36	28	29	27
1987	24	26	179	157	121	109	97	89			91	
1988	109	98		94	133	105		101	135			
1989												
1990												
1991	23	27	27	39	38	35	33		18	31	31	34
1992	48	51	45	79	60		60	59	44	55		43
1993	51	68		72	65	46	52	61	39	42	47	
1994	48		48	46	48		39	44	42		41	65
1995	46	56		63	60	53	51	62	37	44	39	42
1996	48	43	47	46	38	43	45	44	41		52	56
1997	58	63	59	66	65	59	58	59	63	58	58	58
1998	45	46		48	71	57	55	44	42	35	37	44
1999	44	44	46	45	68	46	46	44	40		22	28
2000	36	52	53	52		48	22	23	19	22		
2001	41	44										

Yukarıda bahsi geçen kaynaklar dışında, Polateli İlçesi, Polatbey Köyü, Merkez İlçe Duruca, Beşenli ve Uzunlu Köyünde de kaynaklar bulunmaktadır. Ancak bu kaynaklar genellikle küçük debilidir (< 15 L/s).

Son yıllarda yağışların azalması ve kaynak beslenme bölgelerinde kontrolsüz olarak açılan sondaj kuyuları nedeniyle büyük kaynakların debileri azalmakta ve özellikle yaz döneminde küçük debili kaynaklar kurumaktadır.

Genel olarak Kilis ilindeki kaynaklar, bazalt (Miyosen) - marn (Paleosen) ve kireçtaşı (Eosen) – marn (Paleosen) kantağından boşalmakta olup dipsavak kaynağı tipindedir. pH, EC ve sulama suyu sınıfları ise sondaj kuyularındaki değerlere benzer özelliktedir.

Kilis Belediye Başkanlığı tarafından 1999 ile 2019 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüze müracaat edilerek 39 adet, içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır. Bu kuyular için toplamda 10,9 hm³/yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Elbeyli Belediye Başkanlığı tarafından 1998 ile 2011 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüze müracaat edilerek 5 adet, içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır. Bu kuyular için toplamda 1,22 hm³/yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Mülga Yavuzlu Belediye Başkanlığı tarafından 2009 ile 2011 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüze müracaat edilerek 5 adet, içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır. Bu kuyular için toplamda 0,115 hm³/yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Kilis İl Özel İdaresi'nden alınan bilgilere göre ise 2020 yılı sonu itibariyle 178 adet yerleşim yerinin içme-kullanma suyu ihtiyacının temini için sondaj kuyusu açılmıştır.

2023 yılı içerisinde Kurumumuzca deprem sonrası acil içmesuyu temini kapsamında Merkez Yavuzlu ile Polateli Yılanca ve Bağarası köylerinde su sondajı açılmıştır.

Ayrıca vatandaşlardan ve tüzel kişilerden gelen talepler doğrultusunda, 2023 yılı sonuna kadar toplamda 5965 adet kuyu için, içme-kullanma, zirai sulama, sanayi kullanım ve hayvancılık amaçlı yeraltısuyu kullanma belgesi düzenlenmiştir. Bu kuyular için toplamda 87,71 hm³/yıl yeraltısuyu tahsisi yapılmıştır. İlin YAS potansiyeli 93,38 hm³/yıl'dır.

Çizelge 14 – İlin tahsisli kuyu adetleri ve tahsis miktarları
(DSİ, 2024)

Kaynağın İsmi	Kuyu Adedi	Tahsis (hm ³ /yıl)
Kilis Belediyesi'nin açtığı kuyular	39	10,9
Elbeyli Belediyesi'nin açtığı kuyular	5	1,22
Mülga Yavuzlu Belediyesi	5	0,115
Vatandaş ve Tüzel kişilere ait	5.965	87,71
İl Özel İdaresi	178	-
TOPLAM	6.192	99,945

Kilis İlinin jeotermal potansiyeli ile ilgili en sağlıklı bilgi MTA'dan alınabilir. Ancak bilindiği kadarıyla ilde herhangi bir sıcak su kaynağı bulunmamaktadır.

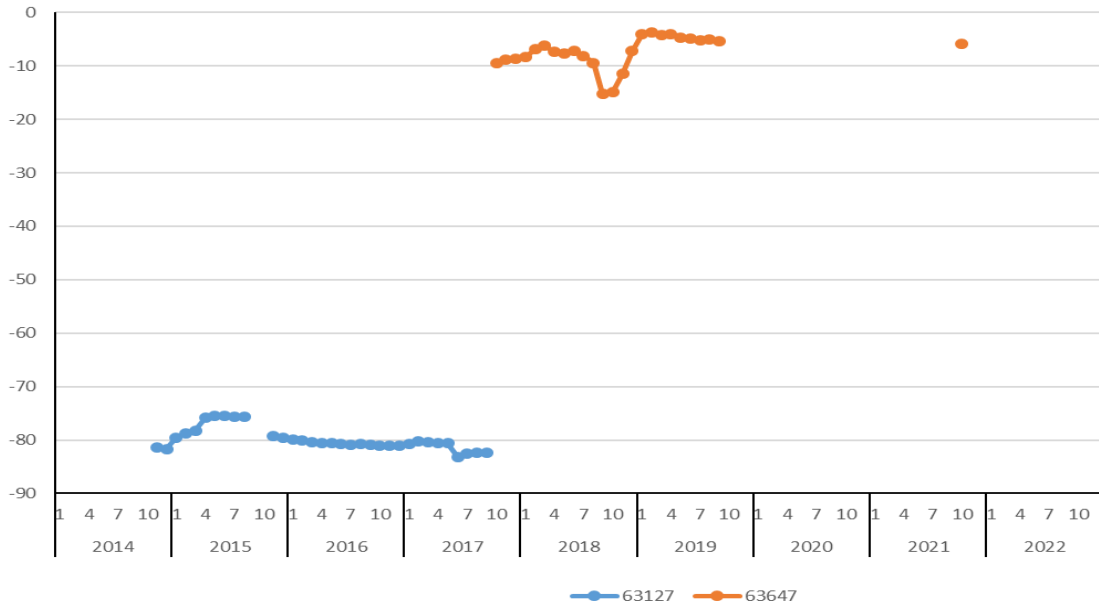
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüz sorumluluk sahasındaki tüm illerde olduğu gibi Kilis İlinde de yeraltısuyu kalite gözlem istasyonu bulunmamaktadır. 2015 yılı sonu itibariyle hazırlanan hidrojeolojik etüt çalışması kapsamında araştırmalar tamamlanmış olup o dönemde ölçülen kuyular ve halen ölçülmeye devam edilen 63127 (01.10.2017 tarihinden sonra ölçüm yok) ve 63647 nolu DSİ araştırma kuyularına ait yeraltısuyu seviyeleri ile alınan su numunelerinden elde edilen neticeler ekte verilmiştir.

Çizelge 15 – Kilis alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısuyu seviye ölçümleri
(DSİ, 2024)

KÖYÜ	KOORDİNAT (WGS-84)		KOT (m)	ST.SEV. NİSAN 2014 (m)	ST.SEV. EKİM 2014 (m)	ST.SEV. NİSAN 2015 (m)	KUYU DERİNLİĞİ (m)	PAFTA
	X	Y						
Kızılgöl	333754	4076063	772	55.13	49.38	38.46	100	O38a3
Kızılgöl	337728	4075544	737	8.92	26	14.28	90	O38a3
Polatbey	338907	4074560	730	3.7	9.92	8.16	keson	O38a3
Karapınar	339050	4077377	755	16.33	13.62	13.24	65	O38a3
Uzunlu	340998	4071027	660	7.15	7.76	7.92	43	O38a3
Küplüce	343159	4068865	592	7.74	15.6	12.14	60	O38a3
Çukuroba				>100	>100	>100	120	O38a3
Topdağı	336867	4069370	800	14.05	65	31.03	85	O38a3
Acar	338755	4066491	660	8.97	14.1	10.24		O38d2
Beşikkaya	339126	4064814	603	7.24	10.38	9.16	46	O38d2
Oylum	337647	4062911	580	6.07	8.62	8.73	104	O38d2

Kilis Merkez	332117	4064680	629	6.41	7.82	7.41	keson	O38d2
Kilis Merkez	330723	4062182	610	11.04	9.08	7.12		O38d2
Yavuzlu	345505	4062700	535	1.51	3.06	1.31	70	O38c1
Ekincik	345905	4061014	525	14.7	17.82	13.68	60	O38c1
Ceritler	345807	4066915	608	14.32	17.56	13.92	65	O38c1
Kilis Merkez	333179	4062659	595	8.69	11.17	9.81		O38d1
Akçabağlar	326860	4060228	641	16.89	17.98	15.96	keson	O38d1
Karamelik	344130	4072874	627	7.82	14.43	12.46	57	O38b4
Çörtten	346001	4071253	624	5.98	2.98	4.32	keson	O38b4
Kilis	334956	4066077	656	8.33	18.4	14.18		O38b4

Grafik 8 – Kasım 2014 – Ocak 2022 arası Akpınar Mevkii 63127 ve 63647 nolu DSİ Rasat Kuyuları Grafiği
(DSİ, 2024)

Çizelge 16 – Musabeyli alt havzası 2014 yılı Nisan, Ekim ve 2015 yılı Nisan yeraltısuyu seviye ölçümleri
(DSİ, 2024)

KÖYÜ	KOORDİNAT (WGS-84)		KOT (m)	ST.SEV. NİSAN 2014 (m)	ST.SEV. EKİM 2014 (m)	ST.SEV. NİSAN 2015 (m)	KUYU DERİNLİĞİ (m)	PAFTA
	X	Y						
Duruca	324391	4069461	494	10.19	19.94	16.63		O38a4
Taşlıalan	329241	4077464	635	10.93	10.35	9.86	70	O38a4
Ürünü	330365	4078418	653	4.61	5.15	4.12		O38a4
Bağarası	326877	4077464	561	10.36	9.65	9.58	50	O38a4
Karbeyaz	318028	4081765	618	27.04	39.17	32.44	65	O38b3
Üçpınar	317119	4082234	619	13.12	KURU	12.60	20	O38b3

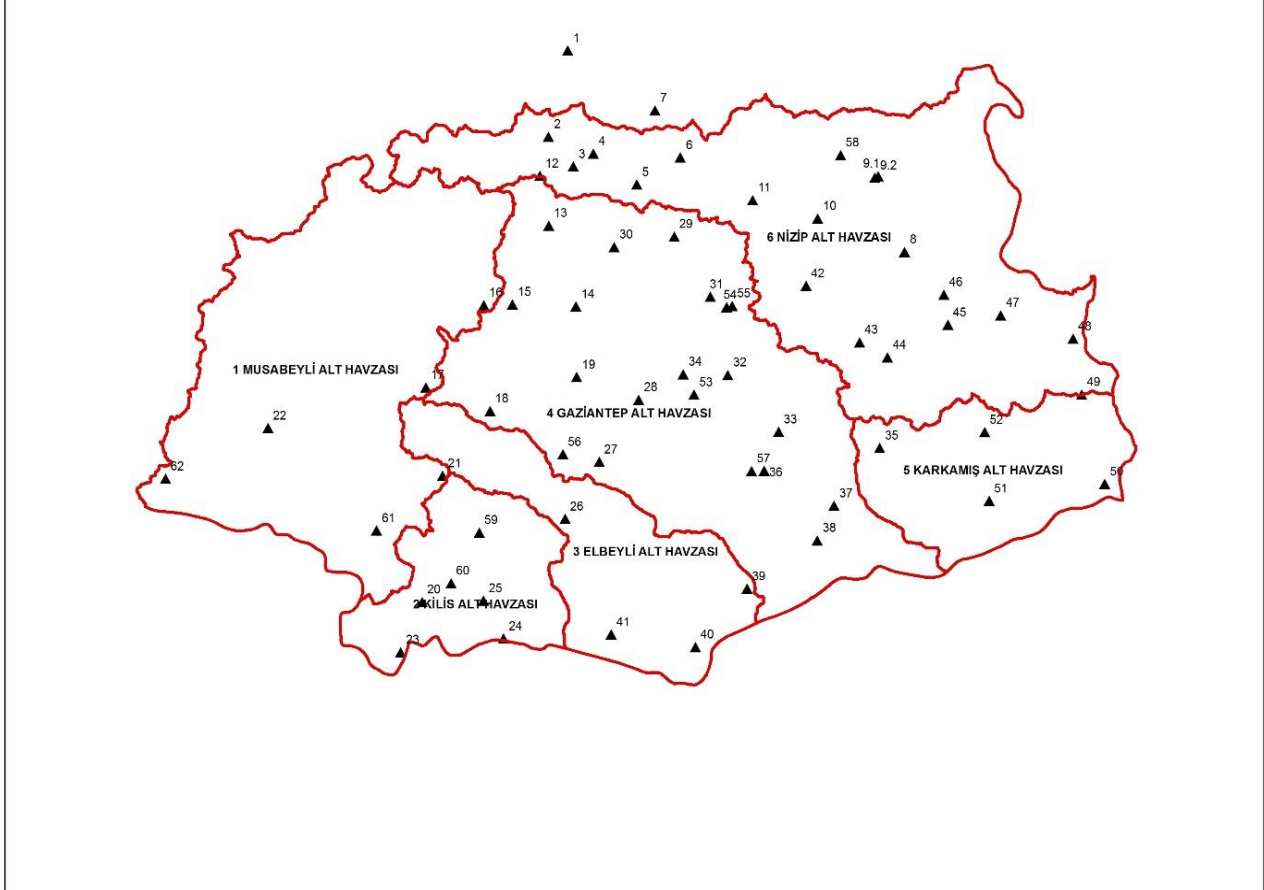
Bulamaçlı	304860	4076943	746	18.47	>80	60.18		O38b4
Gülbaba	302881	4078575	665	70.1	>80	72.44	120	O38b4
Cevizli	332253	4089155	814	21.96	28.02	25.36		O38a1
Polateli	334457	4078905	850	27.51	26.84	22.70	70	O38a3
Musabeyli	314531	4084119	696	16.52		14.78	22	O37b2
Balıkli	315605	4084988	819	50.65	52.38	52.44	100	O37b2
Hüseyinoğlu	315241	4088364	889	>100	>80	>80	160	O37b2
Yedigöz	308339	4082568	782	80.12	>80	76.18	100	O37b1
Burç	338611	4098436	927	4.6	>80	>70	80	N38d3
Budak	339469	4102639	983	17.95		13.56	50	N38d3
Yaylacık	334681	4105719	1063	36.27	39.92	33.60	50	N38d3
Çakalköy	340484	4105822	1017	19.75		12.50	60	N38d3
Zülfikar	339316	4109137	1041	20.47	34.6	18.25	75	N38d3
Sırasöğüt	331580	4102471	866	1.5	3.32	0.65	15	N38d4
Sırasöğüt	331733	4102822	907	33.62	47.83	34.24	100	N38d4
Burç	339166	4098137	960	26.42	29.13	21.35	100	N38d3

Çizelge 17 – Elbeyli alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısuyu seviye ölçümleri
(DSİ, 2024)

KÖYÜ	KOORDİNAT (WGS-84)		KOT (m)	ST.SEV. NİSAN 2014 (m)	ST.SEV. EKİM 2014 (m)	ST.SEV. NİSAN 2015 (m)	KUYU DERİNLİĞİ (m)	PAFTA
	X	Y						
Bozcayazı	350703	4065586	558	52.88	55.49	50.38	95	O38c1
Yağzıköy	353677	4061007	507	7.9	10.98	8.60	100	O38c1
Dölek	351879	4066139	558	29.52	34	26.14		O38c1
Karakoyunlu	351260	4067128	583	10.12	9.38	8.26	50	O38c1
Yığmatepe	351939	4069766	611	21.94	19.7	16.14		O38b4
Kazıklı	348344	4073801	631	5.28	7.1	3.89		O38b4
Kürtüncük	346192	4075654	651	1.5	8.92	2.18	40	O38b4
Mısırcık	348836	4077345	681	6.48	6.98	6.36	88	O38b4
Kapçağz	350945	4075840	657	14	15.73	13.44	52	O38b4
Ekinli	354208	4076206	670	3.64	KURU	2.96	keson	O38b4
Evrentepe	342893	4080805	674	0	0	0		O38a3
Yarımdağ	340420	4081961	695	9.83	10.33	9.64	80	O38a3
Elbeyli	363211	4059406	518	2.95	3.72	3.90	keson	O38c2
Taşlıbakar	357483	4062165	519	3.18	1.98	2.26	150	O38c2
Erikliyayla	355610	4065445	554	13.45	15.54	14.32	60	O38c2
Geçerli	369147	4065994	561	13.23	12.3	11.02	30	O38c2

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Kilis il genelinde yer alan su kaynaklarının kalitesinin ölçümü için Kilis Alt Havzası, Musabeyli Alt Havzası, Elbeyli Alt Havzasından alınan numunelerin yerleri aşağıda yer alan vaziyet planında gösterilmiştir.

Harita 2 – KİLİS ilinde analiz için su numunesi alınan yerlerin genel vaziyet planı
(DSİ, 2024)

İl genelinde alınan su numunelerin lokasyonları aşağıda tabloda yer almaktadır.

Çizelge 18 – Kilis İli Alınan Su Numunelerinin Lokasyonları (WGS-84)

(DSİ, 2024)

NUM NO	İSİM	İL	KÖY	MEVKİİ	KUZEY	DOĞU	KOT (m)	SU	AĞIR METAL
20	HÜSEYİN SEVER	KİLİS	MERKEZ		4064680	332117	633	X	X
21	AKİF ÇELİK	KİLİS	POLATELİ		4078905	334457	860	X	X
22	HASAN AYTEKİN	KİLİS	MUSABEYLİ	PETROL KARŞISI	4084285	314550	729	X	X
23	EDİP ERGEZEN	KİLİS	MERKEZ-ÖNCÜPINAR		4059011	329687	598	X	X
24	BEKÇİ ALİ	KİLİS	MERKEZ-AKINCI	KÖY İÇME SUYU	4060555	341409	512	X	X
25	MEHMET CERİTLİOĞLU	KİLİS	MERKEZ-BEŞİKKAYA		4064814	339126	608	X	
26	METİN KAYHAN	KİLİS	ELBEYLİ-KAZIKLI	BAĞ EVİ	4074045	348401	628	X	
40	İLÇE TARIM MÜD.	KİLİS	ELBEYLİ		4059595	363263	517	X	X
41	SAİT ÖZKAN	KİLİS	ELBEYLİ-YAĞIZKÖY		4061007	353677	507	X	
59	NARLICA KAYNAĞI	KİLİS	MERKEZ-NARLICA		4072498	338628	748	X	X
60	AKPINAR KAYNAĞI	KİLİS	MERKEZ		4066787	335411	663	X	X
61	BEŞENLİ KAYNAĞI	KİLİS	MUSABEYLİ-BEŞENLİ		4072741	326930	503	X	
62	KARAYOLLARI ŞANTİYESİ	KİLİS	MUSABEYLİ-GÜLBABA		4078575	302881	670	X	

Çizelge 19 – Kilis Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları
(DSİ, 2024)

KİLİS ALT HAVZASI NİSAN 2015 SU NUMUNE SONUÇLARI														
NUM. NO	pH* (25° C) (*)	Elektriksel İletkenlik*Ms/m (25° C) (Otomatik Cihaz Düzeltmesi)	Sodyum (meq/L)	Potasyum (meq/L)	Kalsiyum (meq/L)	Magnezyum (meq/L)	Karbonat (meq/L)	Bikarbonat (meq/L)	Klorür (meq/L)	Sülfat (meq/L)	Amonyum (meq/L)	Suyun Sınıfı	Nitrit (mg/L)	Nitrat (mg/L)
20	8.03	94.40	1.89	1.69	3.77	2.10	0.00	6.20	1.40	0.95	<0.02	T3-A1	53.88	<0.02
23	7.70	76.80	0.48	0.03	5.46	1.71	0.00	5.90	0.55	0.58	<0.02	T3-A1	39.85	<0.02
24	8.10	89.60	2.37	0.04	4.38	2.16	0.00	2.80	2.36	0.74	0.23	T3-A1	188.93	<0.02
25	7.90	100.50	1.55	0.08	3.95	4.45	0.00	7.50	1.65	0.85	<0.02	T3-A1	100.00	<0.02
59	7.74	62.10	0.50	0.03	3.70	1.96	0.00	5.15	0.46	0.34	<0.02	T2-A1	16.47	<0.02
60	7.55	74.80	3.31	0.10	2.04	2.02	0.00	6.00	0.62	0.46	0.25	T2-A1	24.74	<0.02

Çizelge 20 – Musabeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları
(DSİ, 2024)

MUSABEYLİ ALT HAVZASI NİSAN 2015 SU NUMUNE SONUÇLARI														
NUM. NO	pH* (25° C) (*)	Elektriksel İletkenlik*Ms/m (25° C) (Otomatik Cihaz Düzeltmesi)	Sodyum (meq/L)	Potasyum (meq/L)	Kalsiyum (meq/L)	Magnezyum (meq/L)	Karbonat (meq/L)	Bikarbonat (meq/L)	Klorür (meq/L)	Sülfat, (meq/L)	Amonyum (meq/L)	Suyun Sınıfı	Nitrit (mg/L)	Nitrat (mg/L)
21	7.70	90.00	0.75	0.05	7.69	0.51	0.00	6.30	0.99	0.61	<0.02	T3-A1	<0.02	68.65
22	7.47	135.20	0.72	0.09	4.17	8.54	0.00	9.25	1.46	1.00	<0.02	T3-A1	0.23	111.80
61	7.55	64.60	0.44	0.03	3.99	2.00	0.00	5.50	0.38	0.31	<0.02	T2-A1	<0.02	15.90
62	7.50	83.40	2.17	0.90	3.99	2.09	0.00	7.10	0.36	0.44	<0.02	T3-A1	<0.02	26.77

Çizelge 21 – Elbeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları
(DSİ, 2024)

ELBEYLİ ALT HAVZASI NİSAN 2015 SU NUMUNE SONUÇLARI														
NUM. NO	pH* (25° C) (*)	Elektriksel İletkenlik* Ms/m (25° C) (Otomatik Cihaz)	Sodyum (meq/L)	Potasyum (meq/L)	Kalsiyum (meq/L)	Magnezyum (meq/L)	Karbonat (meq/L)	Bikarbonat (meq/L)	Klorür (meq/L)	Sülfat (meq/L)	Amonyum (meq/L)	Suyun Sınıfı	Nitrit (mg/L)	Nitrat (mg/L)
26	7.78	78.90	0.69	0.03	5.43	1.74	0.00	5.40	0.58	0.83	<0.02	T3-A1	<0.02	66.67
40	7.24	72.80	0.87	0.02	4.85	1.52	0.00	4.50	1.51	0.39	<0.02	T2-A1	<0.02	55.06
41	7.44	63.20	1.48	0.02	3.01	1.81	0.00	3.80	1.09	0.43	<0.02	T2-A1	<0.02	62.43

Çizelge 22 - 2023 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları
(Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanıma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları YSKY (Tablo-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yeraltı	Akpınar			*		79.001		Akpınar		4.5
Yeraltı	Balıksuyu			*		79.018		Polateli		6.25
Yeraltı	Beşenli			*		79.019		Merkez		5.5
Yerüstü	Sapkanlı			*		79.020		Musabeyli		5.5
Yerüstü	Selmincik			*		79.021		Elbeyli		7
Yeraltı	Ravanda			*		79.022		Polateli		6.25
Yerüstü	Afrin			*		79.016		Musabeyli		5.97
Yeraltı	Zamhalı			*		79.024		Merkez		5.25
Yerüstü	Seve			*		79.009		Merkez		3.86
Yerüstü	Konak			*		79.026		Merkez		7
Yeraltı	Üçgöz			*		79.017		Polateli		5.25
Yerüstü	Havuzluçam			*		79.011		Elbeyli		3.25
Yeraltı	Seve			*		79.028		Merkez		4.54
Yerüstü	Balıklı			*		79.015		Musabeyli		5.15
Yerüstü	Uçpınar							Musabeyli		5.1
Yerüstü	İçeri Bahçe							Merkez		3.25
Yerüstü	Şeyh Mansur							Merkez		4.25
Yerüstü	Arpakesmez							Merkez		4.5

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Organize Sanayi Bölgesinde 2023 yılı su tüketimi 187.067 m³ olarak beyan edilmiştir kullanılan suyun tamamının atıksuya dönüştüğü varsayımıyla günlük ortalama 624 m³/gün atıksu oluşmaktadır. Atıksular OSB kanalizasyon hattı sonunda bulunan betonarme fosseptikte bekletilip, (Enlem:36.720662 - Boylam:37.216851) Kilis Belediyesi ile yapılan protokol gereği, Kilis Belediyesi tarafından vidanjör ile çekilerek, Kilis Belediyesi AAT verilmektedir.

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santralleri, parke taşı üretim tesisleri ve bazı sanayi tesislerinde oluşan endüstriyel nitelikli atık sular deşarj edilmeyip çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılmaktadır. Bu amaçla, 2018/14 Sayılı Atıksu Arıtma Tesisi/Derin Deniz Deşarjı Proje Onayı Genelgesi kapsamında hazırlanan Teknik Raporlar, İl Müdürlüğümüze sunulmakta ve İl Müdürlüğümüze değerlendirilerek görüş verilmektedir.

İlimizde faaliyette olan Zeytinyağı Üretim Tesisleri, Ekim-Kasım-Aralık aylarını kapsayan üretim sezonunda zeytinyağı işletmelerinin sezona başlamadan önce lağün bakımlarını (çatlak onarımı, dip tortusu temizliği vb.) yapmaları, pirina depolama alanının üstünün kapalı, tabanının geçirimsiz olması, kokuya karşı tedbirlerin alınması, pürinlerin işleme tesislerine gönderilmesinin sağlanması gibi hususlar İl Müdürlüğümüze resmi yazışma ve denetimlerle işletmecilere bildirilmektedir. İlimizde pirina işleme tesisi bulunmamaktadır.

27.05.2021 tarih ve 104 sayılı İl Mahalli Çevre Kurulunda; 3 fazlı sistemle çalışan Zeytinyağı Üretim Tesislerinin, Eylül 2022 üretim sezonuna kadar 2 fazlı üretim sistemine geçmesi yönünde karar alınmıştır.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İlimizde merkez atıksu arıtma tesisi, 2013 yılının Temmuz ayı içinde çalışmaya başlamıştır. Proje değerleri esas alındığında, 23.535 m³/gün debi değeri mevcuttur. Deşarj noktası, İl Merkezinin Güneyinde yer alan İnanlı Deresi'dir. Diğer belediye ve beldelerimizin ise Atıksu Arıtma Tesisi bulunmamaktadır.

B.3.2. Yayıllı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İlimizde tarımsal üretim yapılan arazi varlığımız 1.011.465 ha. olup bu alanlardan 14.147 ha. sulu tarım yapılan alandır. Bunlar dışında 8.720,1 ha. mera alanı, 14.676 ha. verimli ormanlık alanlardır. Toplam 33 ton kimyevi ilaç 2.925 ton gübre uygulanmıştır.

B.3.2.2. Diğer

İl içerisinde vahşi depolama sahası bulunmamaktadır. İlimizde oluşan Katı atıklar Kilis İli Katı Atık Birliği tarafından yönetilen Katı Atık Düzenli Depolama Alanında düzenli depolama yapılmaktadır.

B.4. Denizler

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

İlimizin denizlere herhangi bir kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.3. Acil Müdahale Planları

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.6. Deniz Çöpleri

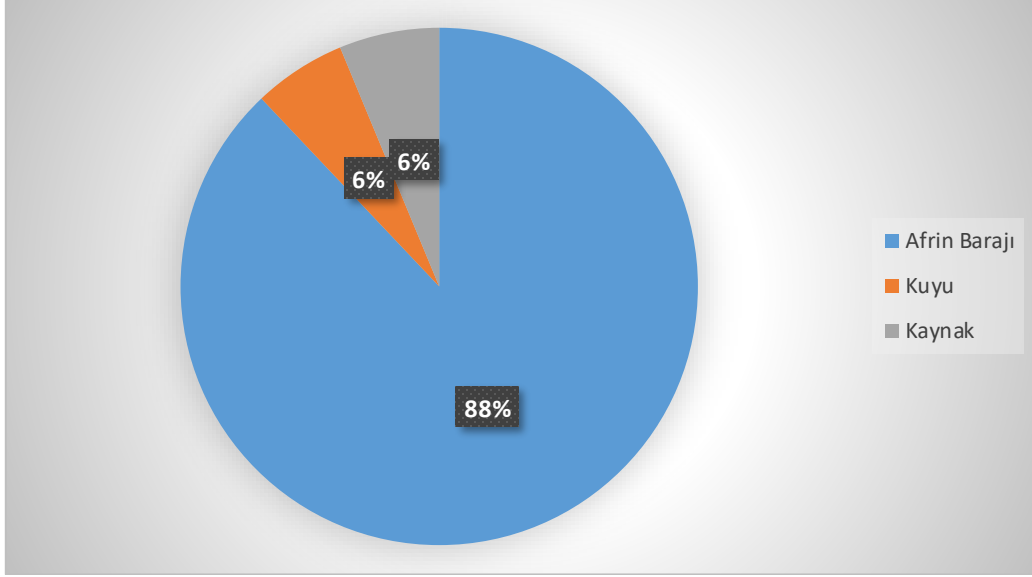
Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlde kentsel su temini için çekilen suyun kaynakları; kuyu suyu, kaynak suyu, Seve Barajı, Afrin Barajı olarak sıralanabilir.

Grafik 9 - 2023 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(Kilis Belediyesi, 2024)

- İlimizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus, 118.725 ve Suriyeli misafir 105.792 kişidir.
- İl genelinde rekreasyonel amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır.
- Kentsel kanalizasyon sistemi ve bu sistem hizmeti alan nüfus 130.655 kişidir.
- İldeki 2010 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı 1 tanedir.

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu artım tesisi mevcudiyeti

Kilis ili sınırları içerisinde; Yenyapan, Akpınar ve Resul Osman Dağı bölgelerinde bulunan kuyulardan ve Narlıca Köyünde bulunan Narlıca kaynağından su temini yapılmaktadır. 2023 yılı içinde kuyulardan 682.384 m³ su, kaynak suyundan 735.351 m³ su temin edilmiştir.

Kilis ili 30.000 m³/gün kapasiteli içme suyu arıtma tesisi mevcuttur. Ayrıca; Kilis Atıksu Arıtma Tesisi Çıkış Sularının Sulamada Kullanılması Amacıyla Dezenfeksiyon Üniteleri Yapımı” işi kapsamı; Kilis Belediyesi’ne ait mevcut Atıksu Arıtma Tesisi çıkış sularının tarımsal sulamada kullanılması amacıyla, 20.03.2010 tarih ve 27527 sayılı “Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği Ek:7 Artırılmış Atık suların Sulama Suyu Olarak Geri Kullanım Kriterleri” esas alınarak filtrasyon ve UV projelerinin yapılması için gerekli tüm altyapı tesisleri; teknik, hidrolik ve ekonomik hususlara uygun olarak dezenfeksiyon ünitesine ait uygulama projeleri işi inşaat aşamasındadır. Dezenfeksiyon ünitelerinin yapılacağı alan Kilis Atıksu Arıtma Tesisi ’nin yer aldığı Kerkeçlik Mevkii’dir.

Proje Tasarımı; Artırılmış su dezenfeksiyon ve sulama suyu temin sistemi kapasitesi mevcut işletilmekte olan Kilis AAT kapasitesi esas alınarak belirlenmiştir. Belediye ile yapılan görüşmeler neticesinde kanalizasyon sisteminin %70-75’inin arıtmaya bağlandığı ifade edilmiştir. Bu nedenle sulama suyu sisteminin 30.000 m³/gün olarak dizayn edilmesi uygun bulunmuştur. Gelecekte meydana gelecek nüfus artışı öngörülerek sistem hidrolik olarak 40.000 m³/gün kapasiteyi karşılayacak şekilde dizayn edilmiştir.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

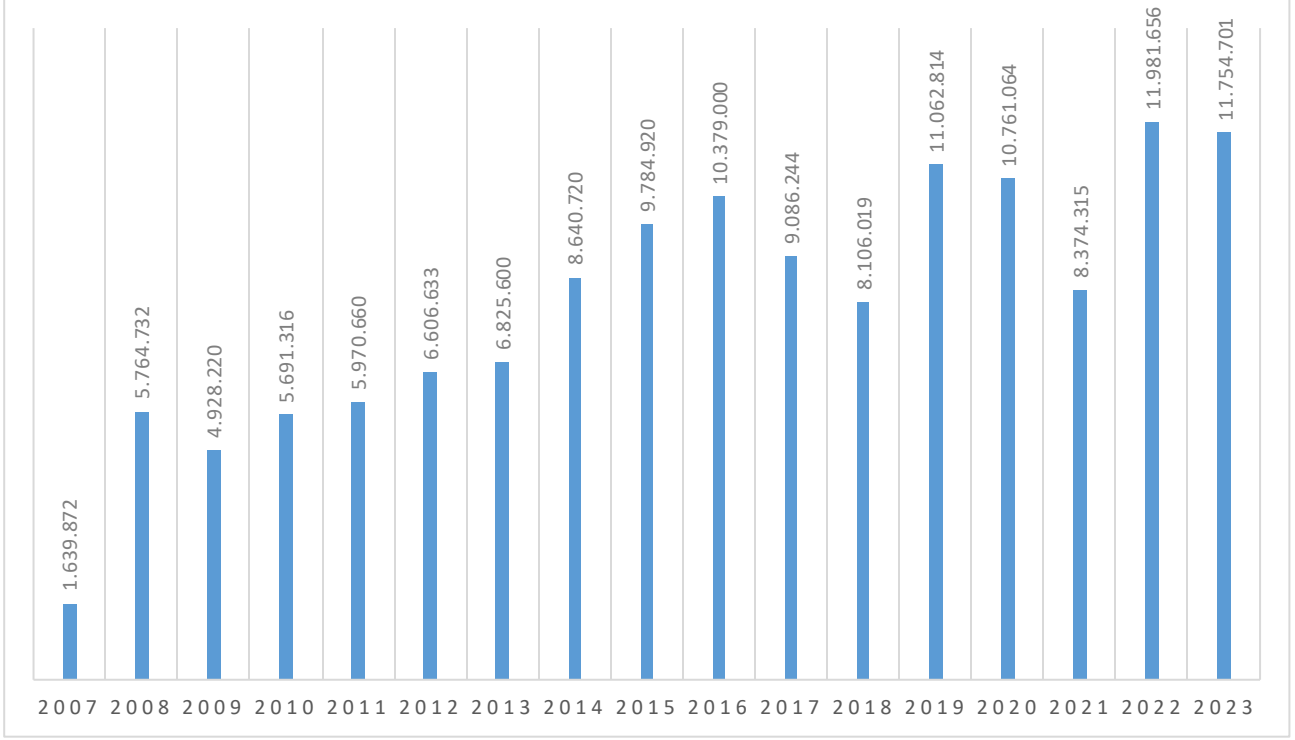
Kilis ilinin mevcut içme suyu temini Yukarı Afrin Barajından, 2045 yılı içme kullanma ve endüstri suyu ihtiyacının Yenyapan - Narlıca - 10.000 m³ depo arası temiz su terfi ve isale hatları, Konak Göletinden, Narlıca Kaynağından, Yenyapan Kaynağından ve Akpınar YAS kuyularından sağlanmaktadır. Kilis ili 30.000 m³/gün kapasiteli içme suyu arıtma tesisi mevcuttur.

DSİ 20. Bölge Müdürlüğü sorumluluğunda yapımı tamamlanan Kilis Yukarı Afrin Barajı, Kilis il merkezinin 2050 yılına kadar içme ve kullanma suyu problemini %100 oranında çözmektedir. Kilis Yukarı Afrin İçme suyu İsale Hattı işi kapsamında; Yukarı Afrin Barajından 43 km isale hattı ile Kilis İline içme suyu temin edilmektedir. İşin isale hattı imalatları tamamlanmış olup, 08.03.2021 tarihi itibarıyla de Kilis İline su verilmektedir.

Çizelge 23- Kilis İli kentsel su temini için çekilen suyun kaynağı, yıllara göre kullanım miktarları

(Kilis Belediyesi, 2024)

Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (m³)						
	Baraj (Afrin)	Baraj (Seve)	Kuyu (Akpınar- Resulosman- Konak-Yeniyapan)	Kaynak (Narlıca)	Kuyu (Yeniyapan)	Toplam
2007		10Temmuz sonrası devrede	63.072	1.576.800		1.639.872
2008		3.812.572	60.000	1.892.160		5.764.732
2009		3.131.740	62.000	1.734.480		4.928.220
2010		3.862.300	63.000	1.766.016		5.691.316
2011		4.083.580	58.000	1.829.080		5.970.660
2012		5.137.513	50.000	1.419.120		6.606.633
2013		6.825.600	-	-	-	6.825.600
2014		7.326.720	-		1.314.000	8.640.720
2015		7.446.000		-	1.550.520	9.784.920
2016		7.538.400	277.400	2.563.200		10.379.000
2017		5.761.711	800.463	2.524.070		9.086.244
2018		3.679.998	1.452.831	2.973.363		8.106.019
2019		3.577.396	3.169.108	4.316.310		11.062.814
2020		4.120.633	4.716.813	1.923.618		10.761.064
2021		3.020.183	2.444.549	1.385.449	1.524.134	8.374.315
2022	7.555.139	1.542.306	1.715.253	1.173.958		11.981.656
2023	10.336.986		682.384	735.351		11.754.701

Grafik 10 – 2005-2023 Yılları Arası Kaynaklardan Çekilen Su Miktarları
(Kilis Belediyesi, 2024)

B.5.2. Sulama

Yoğun olarak Merkez İlçe Doğu Köyleri, Polateli İlçesi Köyleri ve çok az Elbeyli İlçesi Köyleri **Damla Sulama Sistemi**, (Büyükkonak, Küçükkonak, Karamelik ve Çörtlen Köyleri Tarımsal Sulama Kooperatifi)

Yoğun olarak Merkez İlçe Batı Köyleri, Musabeyli İlçesi Köyleri ve çok az Elbeyli İlçesi Köyleri **Yağmurlama Sulama Sistemi**, (Gözkaya Tarımsal Sulama Kooperatifi, Hıçpoğlu Tarımsal Sulama Kooperatifi ile Karbeyaz-Yuvabaşı-Üçpınar Köyleri Tarımsal Sulama Kooperatifi, Demirciler Tarımsal Sulama Kooperatifi, Gaziantep Hacıarslan Göleti)

Genellikle Elbeyli İlçesi ve Köyleri ile kısmen diğer ilçeleri ve Köyleri **Salma Sulama Sistemi** ile arazi sulaması yapılmaktadır.(Gaziantep Kayacık Sulama Birliği)

Toplam Sulanan Alan = 14.147,00 Hektar

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Salma Sulama Yapılan Alan = 5.466,60 Hektar

Kullanılan Su Miktarı = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 5.466,60 Hektar * 1,2 Litre/Sn/Hektar = 6.559,92 Litre/Sn = 23.615,71 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Damla Sulama İle Sulanan Alan = 4.870,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 4.870,00 Hektar * 0,6 Litre/Sn/Hektar = 2.922,00 Litre/Sn = 10.519,20 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

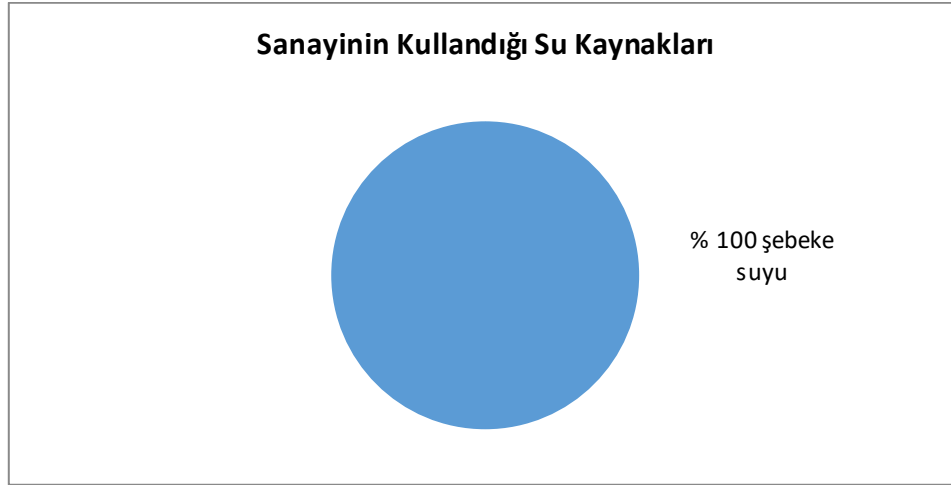
Yağmurlama Sulama İle Sulanan Alan = 3.810,40 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 3.810,40 Hektar * 0,8 Litre/Sn/Hektar = 3.048,32 Litre/Sn = 10.973,95 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

Sulama Yapılan Alanlarda Kooperatif - Birlik ve Drenaj Durumu;

Elbeyli ilçesinde Kayacık Sulama Birliği sulama sahasında salma sulama yapılan alanlarda DSİ tarafından kısmen drenaj kanalları yapılmış olup sınırdan Suriye'ye akmaktadır. Diğer ilçelerde drene sitemi bulunmamaktadır. Yeraltına karışan sular civardaki derelere oradan da Afrin deresine akmaktadır.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde Organize Sanayi Bölgesinde, işletmeler şebeke suyu kullanmaktadır. Geri dönüşüm suyu kullanılmamaktadır.

Grafik 11 – 2023 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı
(Kilis Organize Sanayi Bölgesi, 2024)

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santralleri, parke taşı üretim tesisleri ve bazı sanayi tesislerinde oluşan endüstriyel nitelikli atık sular deşarj edilmeyip çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılmaktadır.

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Su kaynakları üzerinde enerji üretme amacıyla kurulan hidroelektrik santralleri bulunmamaktadır.

B.5.5. Rekreatyonel Su Kullanımı

İl genelinde rekreatyonel amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır.

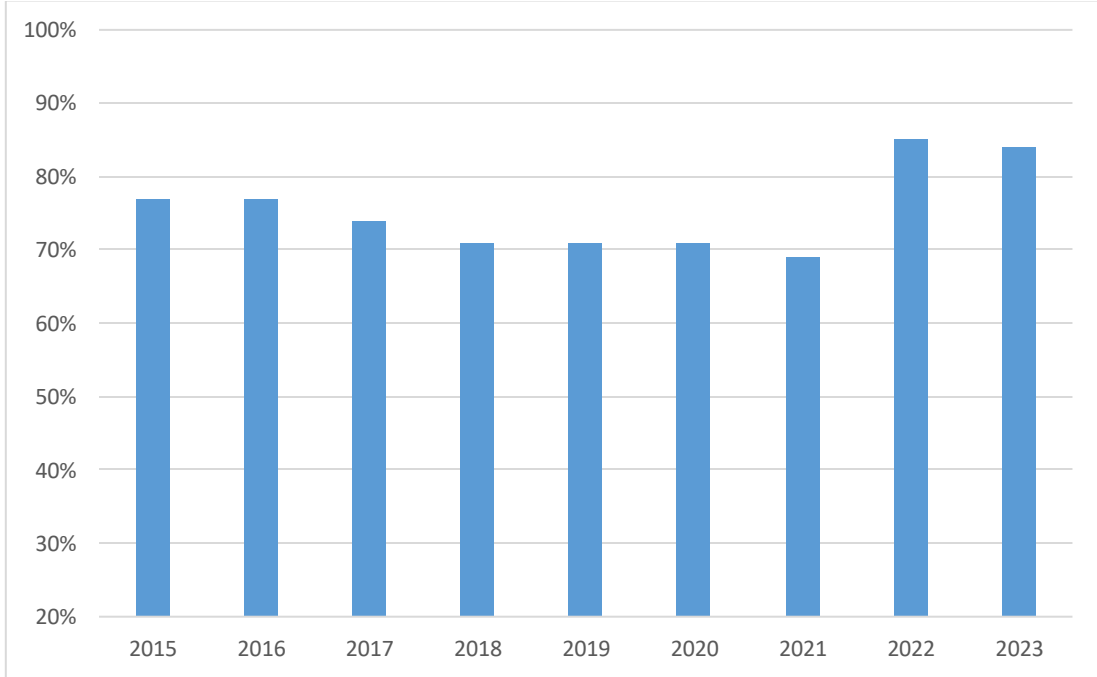
B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

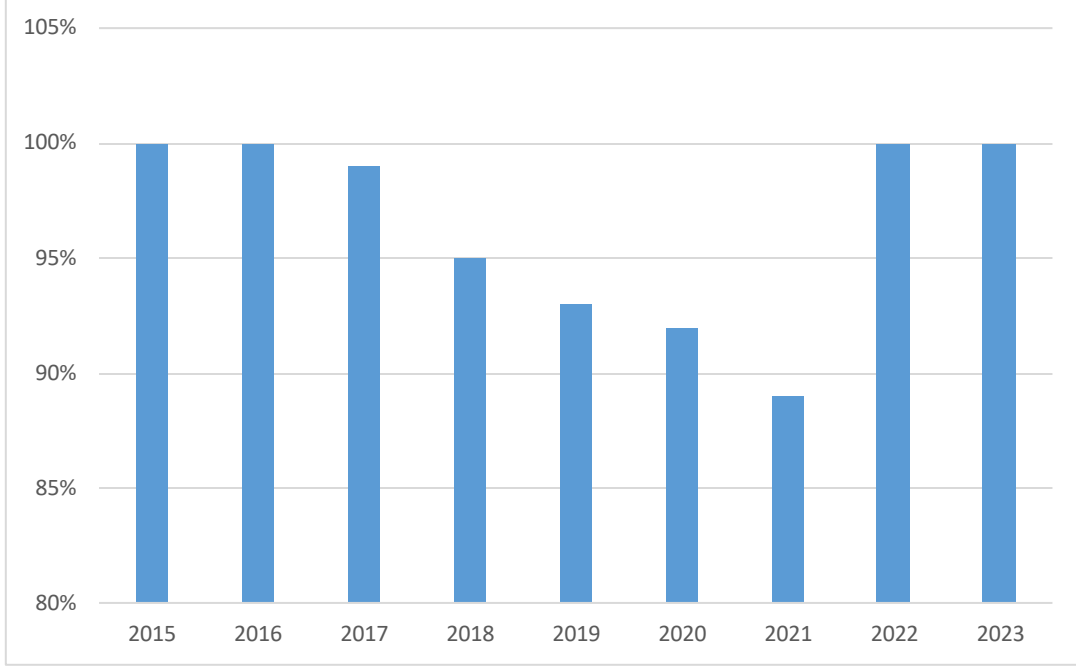
Kilis Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisi bulunmakta ve faal olarak çalışmaktadır. Şehir merkezinde oluşan atıksular şehir kanalizasyonu ile toplanarak atıksu arıtma tesisine iletilmektedir.

- İlimizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus, 118.725 ve Suriyeli misafir 105.792 kişidir.
- İl genelinde rekreatyonel amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır.
- Kentsel kanalizasyon sistemi ve bu sistem hizmeti alan nüfus 130.655 kişidir.
- İldeki 2010 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı 1 tanedir.
- Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye içindeki oranının %'lik dağılımı şöyledir.(1998-1999 yılları veriler bulunmadığından %0 gösterilmiştir)

İlimizdeki kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki %'lik oranının yıllara göre dağılım grafiği şöyledir.

Grafik 12 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı
(Kilis Belediyesi, 2024)

Grafik 13 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı
(Kilis Belediyesi, 2024)

Çizelge 24 – 2023 yılı itibariyle Kilis ili kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(Kilis Belediyesi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	M.RIFAT KAZANCIOĞLU MAH.KERKEZLİK MEVKİİ MERKEZ/KİLİS	VAR		YOK			23.535 m3/gün	VAR	23.500 m3/gün	İnanlı Kocaboğan Deresi 36.669-37.156	YOK	125.079	9.000 ton/gün
İlçeler	ELBEYLİ			YOK									
	POLATELİ			YOK									
	MUSABEYLİ			YOK									

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözülmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Kilis İli Merkez İlçesi, Gaziantep Yolu üzeri Organize Sanayi Bölgesi, yer seçimi kesinleşmiş 385 ha alandan 255 ha alanın imar planı tamamlanmış ve 86 parsel üretilmiştir. OSB’de 2023 yılı sonu itibarıyla 68 adet işletme faaliyet göstermektedir.

17.10.2017 tarihinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kontrollüğünde yapılacak olan “Atıksu Arıtma Tesisi Fizibilite raporu ve Uygulama Projeleri Hazırlanması” işi için “Kilis Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü” ve “İO Çevre Çözümleri Araştırma ve Geliştirme Ltd. Şti” taraflar arasında sözleşme imzalanmıştır. Yapılan fizibilite çalışmalarında atıksu arıtma tesisi kapasitesinin 1.kademe 2.000 m³/gün, 2.kademe 2.000 m³/gün toplamda 4.000 m³/gün kapasiteli olarak planlanmıştır. İlk aşamada 1. kademe yapılacak olup sonrasında ihtiyaca göre 2. kademe inşa edilerek faaliyete alınacaktır.

Kilis İli Acar Köyü, Kayalar Mevkii, Pafta No: O38-d-05-a-3-c Ada No:103 numarasında kayıtlı, 72.094,07 m² yüzölçümlü alanın, yaklaşık 14.000,00 m² (1. Kademe ve 2. Kademe dahil toplam alan) yüzölçümlü alanında tesis faaliyet gösterecektir.

Çizelge 25 – 2023 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(Kilis Organize Sanayi Bölgesi, 2024)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
KİLİS OSB	Proje	1.kademe 2.000 2.kademe 2.000	Yok			Vidanjörle Kilis Belediyesi AAT’ye verilmektedir

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Çizelge 26 – 2023 yılı itibarıyla münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT’si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	298	3
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	-	-
Diğer	-	-

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

Katı atık depolama sahalarının çevreye olan en büyük olumsuz etkisi, taban izolasyonunun düzgün yapılmadığı durumlarda yüzey ve yeraltı sularının çöp sızıntı suları ile kirlenmesidir. Bu olumsuz etkiyi önlemek için katı atık depolama sahasının tabanında bir geçirimsizlik tabakası oluşturulmuştur.

Taban kaplama sistemi en alttan üste doğru şu şekilde oluşturulmuştur:

- ❖ Tesviye edilmiş doğal zemin
- ❖ Geosentetik kil örtü
- ❖ HDPE Geomembran
- ❖ Koruma tabakası, Geotekstil
- ❖ Drenaj tabakası

2011 yılına kadar ilde vahşi depolama yapılmaktaydı. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi yapılırken aynı ihale kapsamında Vahşi Depolama Alanının rehabilitasyonu da yapılmıştır.

- İldeki Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Kilis Çukuroba Köyü mevkiinde bulunmaktadır. Haritada yerinin gösterimi aşağıdaki gibidir.

Harita 3 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Uydu Görüntüsü

Harita 4 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Haritada Gösterimi

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santralleri, parke taşı üretim tesisleri ve bazı sanayi tesislerinde oluşan endüstriyel nitelikli atıksular deşarj edilmeyip çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılabilirliğine ilişkin teknik uygunluk raporu bulunmaktadır.

Çizelge 27 – 2023 yılı itibariyle arıtdıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU							
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
8.715.167	-	-	-	3.600	-	-	8.715.167

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

2023 yılı sonu itibariyle Kilis ilinde 23 adet denetim gerektiren şüpheli saha tespiti yapılmıştır. 2023 yılı içerisinde 3 adet faaliyet ön bilgi formu doldurulup beyan yapılmış ve onaylanmıştır.

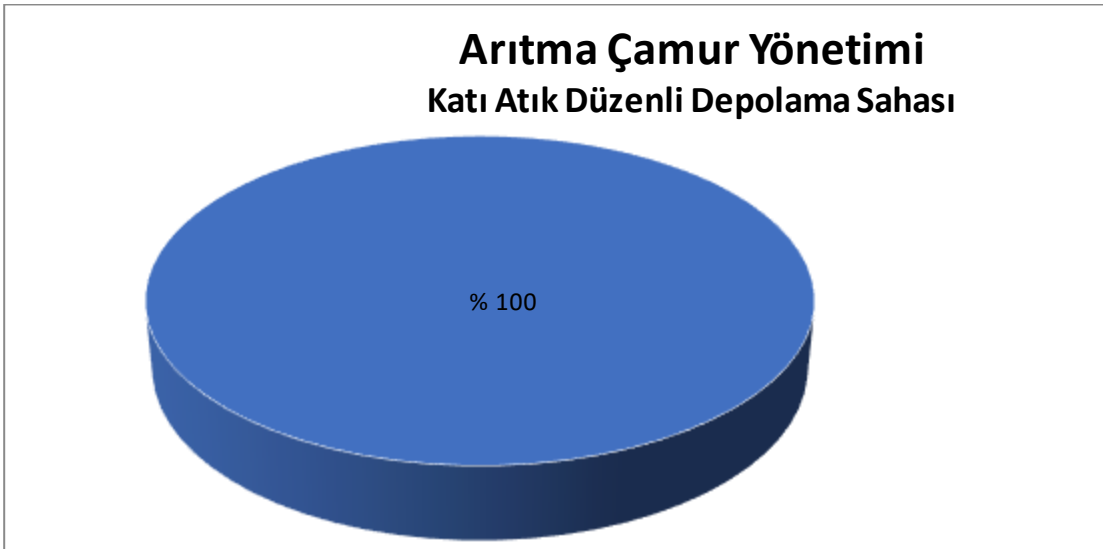
Çizelge 28 - 2023 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri (İlçe/Mevki)	Tespit Edilmiş Kirlenmenin Nedeni	Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda kullanılan temizleme faaliyetleri ve yöntemleri
		Var	Yok	
-	-	-	-	-

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

Arıtma çamurlarının toprakta kullanımında gerekli tedbirlerin alınması esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemeyi amaçlayan “Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik” kapsamındaki çalışmalar henüz proje aşamasındadır.

Kilis Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisinden kaynaklanan arıtma çamurlarının tamamı Katı Atık Düzenli Depolama sahasına gönderilmektedir.

Grafik 14 - 2023 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Kilis Belediyesi, 2024)

Kilis Belediyesi evsel atıksu arıtma tesisinden çıkan arıtma çamurunun analizi aşağıda verilmiştir.

ARTEK MÜHENDİSLİK
Çevre Ölçüm ve Danışmanlık Hiz. Tic. A.Ş.
ÇEVRE LABORATUVARI

AB-0012-T
ART TÇ -
14.05.236
05.14

ANALİZ RAPORU

Mehmet Akif Mah. Elalmış Cad. Tarık Buğra Sok. No: 15 - Ümraniye / İSTANBUL
Tel: 0216 499 0 249 (Pbx) Faks: 0216 499 28 68
www.artekcevre.com.tr

Rapor No / Tarihi	ART.TÇ.14.05.236/27.05.2014
Talep Eden	KİLİS ATIKSU ARITMA TESİSİ
Talep Edenin Adresi	Kerkeçlik Mevkii Arpakesmez Köyü Yolu Üzeri - KİLİS
Örnek Kayıt No	TÇ.14.05.236
Örnek / Durum	Arıtma Çamuru / Kabı
Örneği Alan	ARTEK
Örneğin Alınma Şekli	Anlık
Örneğin Getirilişi	Yerinden Alınma
Örnek Sayısı/Ambalajı	1 Adet / 5000 g / Mühürlü / Plastik Kap
Örneğin Alındığı Yer	Çamur Bekleme Sahası
Örnek Alınma Tarihi	09.05.2014 - 13:30
Örneğe Uyg. İşlemler	Soğuk Zincir
Lab. Kabul Tarihi	09.05.2014 - 19:09
Analiz Tarihi	09.05.2014 - 20.05.2014

Firmamız yetkili numune alma personeli tarafından, "Çamur Bekleme Sahası"ndan anlık olarak alınarak laboratuvarımıza ulaştırılan Arıtma Çamuru numunesine ilişkin TS EN 12457- 04 eluata geçirme ön işlemi ile ve Y-34/073/2010 T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yeterlilik Belgesi kapsamında yapılan analiz sonuçları Atıkların Düzenli Depolanmasına İlişkin Yönetmelik'te verilen İnert, Tehlikesiz ve Tehlikeli Atıkların Düzenli Depolanabilirlik Kriterleri ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Metot No: Tarih	Metot Adı
EPA 200.7:1994	Determination of Metals and Trace Elements in Water and Wastes by Inductively Coupled Plasma-Atomic Spectrometry
EPA 3540C:1996 / EPA 3665A:1996 / EPA 8082A:2007	Soxhlet Extraction / Sulfuric Acid-Permanganate Cleanup / Polychlorinated Biphenyls (PCBs) by Gas Chromatography
EPA 5021A:2003/EPA 8015D:2003	Volatile Organic Compounds in Various Sample Matrices Using Equilibrium Headspace Analysis
SM 2540:C:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Total Dissolved Solids Dried at 180oC
SM 3112.B:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Mercury - Cold-Vapor Atomic Absorption Spectrometric Method
SM 4110:B:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Determination of Anions by Ion Chromatography with Chemical Suppression of Eluent Conductivity
SM 4500-CI-B:2012	Stand. Methods for the Examination of Water and Wastewater Argentometric Method
SM 4500-SO4(-2):E:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Turbidimetric Method
SM 5310:B:2012	Stand. Method for the Ex. of Water and Wastewater High Temp. Combustion Method
TS 12089 EN 13137:2003	Atıkların Özellikleri - Atık, Çamur ve Sedimentlerde Toplam Organik Karbon (TOK) Tayini
TS 6227 ISO 6439:2005	Su Kalitesi - Fenol İndeksi Tayini - Damıtma Sonrası 4-Aminoantipirin Kullanılarak Uygulanan Spektrometrik Metotlar
TS 9546 EN 12880:2002	Çamurların Karakterizasyonu - Kuru Kalıntı ve Su Muhtevası Tayini
TS EN 12879:2003	Çamurların Özellikleri - Kuru Kütlelerin Kızdırma Kaybının Tayini
TS EN 14039:2004	Atıkların Nitelendirilmesi - C10-C40 Aralığındaki Hidrokarbon Muhtevasının Gaz Kromatografisi ile Tayini
TS ISO 10390:2013	Toprak Kalitesi - pH Tayini

İnteraktif ve kağıtsız raporlar geçersizdir. Raporde yer alan sonuçlar sadece incelenen numuneye aittir. Analiz yapılan numunede, numunenin alınışından laboratuvarımıza teslimine kadar olan prosedürleri ve bakılması istenen grup ve parametrelerin belirlenmesinde teknik ve hukuki sorumluluk numuneyi, örneklemeyi alana aittir. Bu rapor laboratuvarımızın yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.

FORM NO: FR.510.01-01
YAYIN TARİHİ: 14.02.2013

REV. NO: 3
REV. TAR.: 03.03.2014

Sayfa 1 / 2

ARTEK MÜHENDİSLİK
Çevre Ölçüm ve Danışmanlık Hiz. Tic. A.Ş.
ÇEVRE LABORATUVARI
ANALİZ RAPORU

AB-0012-T

ART.Ç. -
14.05.236

05.14

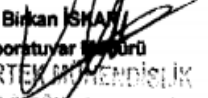
Firma Adı : KİLİS ATIKSU ARITMA TESİSİ
Rapor No/Tarihi: ART.Ç. 14.05.236/27.05.2014

Yapılan Analizler	Analiz Sonucu	Analiz Metodu	III. sınıf depolama sınır değerleri-İnert	II. sınıf depolama sınır değerleri-(Tehlikesiz)	I. sınıf depolama sınır değerleri-Tehlikeli
Arsenik (mg/L)	0,02	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-0,2	<0,2-2,5
Baryum (mg/L)	0,6	EPA 200.7:1994	≤2	2-10	<10-30
Kadmiyum (mg/L)	0,001	EPA 200.7:1994	≤0,004	0,004-0,1	<0,1-0,5
Toplam Krom (mg/L)	0,04	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-1	<1-7
Bakır (mg/L)	0,056	EPA 200.7:1994	≤0,2	0,2-5	<5-10
Çinko (mg/L)	0,00024	SM 3112.B:2012	≤0,001	0,001-0,02	<0,02-0,2
Molibden (mg/L)	0,016	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-1	<1-3
Nikel (mg/L)	0,137	EPA 200.7:1994	≤0,04	0,04-1	<1-4
Kurşun (mg/L)	<0,015	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-1	<1-5
Antimon (mg/L)	<0,006	EPA 200.7:1994	≤0,006	0,006-0,07	<0,07-0,5
Selenyum (mg/L)	0,028	EPA 200.7:1994	≤0,01	0,01-0,05	<0,05-0,7
Çinko (mg/L)	0,992	EPA 200.7:1994	≤0,4	0,4-5	<5-20
Klorür (mg/L)	16	SM 4500-Cl-B:2012	≤80	80-1500	<1500-2500
Florür (mg/L)	1,7	SM 4110.B:2012	≤1	1-15	<15-50
Sülfat (mg/L)	5	SM 4500-SO4-2)E:2012	≤100-600	600-2000	<2000-5000
Çözünmüş Organik Karbon (ÇOK) (mg/L)	1810	SM 5310.B:2012	≤50	50-80	<80-100
Fenol İndeksi (mg/L)	0,07	TS 6227 ISO 6439:2005	0,1	-	-
Toplam Çözünen Katı (TÇK) (mg/L)	1300	SM 2540.C:2012	≤400	400-6000	<6000-10000
Toplam Organik Karbon (TOK) (mg/kg)	42100 % 4,21	TS 12089 EN 13137:2003	≤ 30000 (%3)	%5	%6
BTEX (mg/kg)	0,032	EPA 5021A:2003/EPA 8015D:2003	6	-	-
PCBs (mg/kg)	<0,003	EPA 3540C:1996 / EPA 3665A:1996 / EPA 8082A:2007	1	-	-
Mineral Yağ (mg/kg)	1664,22	TS EN 14039:2004	500	-	-
Kızdırma Kaybı (%)	91,2	TS EN 12879:2003	-	-	%10
pH	7,70	TS ISO 10390:2013	-	≥6	-
Kuru Madde (ve Nem Oranı) (%)	68/32	TS 9548 EN 12880:2002	-	-	-

EPA: Environmental Protection Agency TS: Türk Standartları ISO: International Organization for Standardization EN: European Norms SM: Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater, 22th Edition (2012)

Açıklamalar : Bu rapor 3 nüsha asıl olarak hazırlanmış olup, 2 nüshası müşteriye gönderilmiştir.
Tüm parametrelerin analizi AB-0012-T TÜRKAK Akreditasyon Belgesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Sorumlu İmzatar:
Özlem GÜLER
Laboratuvar Birim Yöneticisi

Birkan İŞHAK
Laboratuvar Müdürü
ARTEK MÜHENDİSLİK
ÇEVRE ÖLÇÜM VE DANIŞMANLIK

İnzasız ve kaşesiz raporlar geçersizdir. Raporun yer alan sonuçlar sadece incelenen numuneye aittir. Analiz yapılan numunede, numunenin alınışından laboratuvarımıza teslimine kadar olan prosedürlerin ve bakılması istenen grup ve parametrelerin belirlenmesinde teknik ve hukuki sorumluluk numuneyi, örneklemeyi alana aittir. Bu rapor laboratuvarımızın yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.

Sayfa 2 / 2

EKOSİSTEM
ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI
Belge No
01/090/2013

Ekosistem
Analiz Prj. Dan. Hiz. Peyz. Müh. İnş. Çevre Lab. Taah. Tic. Ltd. Şti.
Mahfesiğmaz Mah. 79008 Sk. No:3 Çukurova/ADANA
Tel: 0322 232 99 57-232 99 67 Fax: 0322 232 99 27
Web: www.ekosistemcevre.com Email: ekosistem@ekosistemcevre.com

Deney Raporu
Test Report

AB-0144-T

N-3122/17

09.10.2017

Müşteri Adı/Adresi Customer Name/Adress	KİLİS BELEDİYESİ ATIKSU ARITMA TESİSİ - KERKEZLİK MEVKİİ ARPAKESMEZ KÖYÜ YOLU ÜZERİ - KİLİS
Barkod ve Numune Numarası Barcode and Sample Number	T1042/17-3122/17, N-3122/17
Numune Cinsi ve Kabı Type of Sample and Container	ATIK(Aritma Çamuru) - C
Numunenin Alın-Kabul Tarihi Sampling and Acceptance Date	28.07.2017 - 28.07.2017
Deneyin Yapıldığı Tarih Date of the Test	28.07.2017 - 09.08.2017
Numunenin Teslim Koşulları Delivery Conditions of the Sample	NUMUNE, EKOSİSTEM ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI PERSONELİ TARAFINDAN TS EN ISO 5667-13, ÇAMUR NUMUNESİ ALMA KLAVUZU, GT - 05 NUMUNE ALMA TALİMATINA GÖRE ALINMIŞ OLUŞU; GT - 06 NUMUNELERİN MUHAFAZA VE LABORATUVARA TAŞINMA TALİMATINA GÖRE LABORATUVARIMIZA GETİRİLMİŞTİR.
Açıklamalar Remarks	Florür, Bakır, Su Muhtevası, LOİ (Kızdırma Kaybı), Mineral Yağ(C10-C40'a kadar), BTEX (Benzen,toluen,etilbenzen ve ksilen), PCBs (7 Türdeş), Eluat pH Değeri, Toplam Organik Karbon, Toplam Çözünmüş Katı Madde, Çözünmüş Organik Karbon, Fenol İndeksi, Sülfat, Klorür, Çinko, Selenyum, Antimon, Kurşun, Nikel, Molibden, Civa, Toplam Krom, Kadmiyum, Baryum, Arsenik analiz talebi.
Raporun Sayfa Sayısı Number of pages of the Report	4 (EK: 2 Sayfa ARTEK Mühendislik Çevre Analiz Lab. Analiz Sonuçları)
Deney ve/veya ölçüm sonuçları, genişletilmiş ölçüm belirsizlikleri (olması halinde) ve deney metodları bu sertifikanın tamamlayıcı kısmı olan takip eden sayfalarda verilmiştir. The testing and/or measurement results, the uncertainties (if applicable) with confidence probability and test methods are given on the following pages which are part of this report.	
Raporu Hazırlayan Prepared by	Onaylayan Subscriber
Ozge CEMENCI Biyolog	S. Ozhan GEDİK Çevre Mühendisi 09/10/2017
Bu Rapor EKOSİSTEM ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI'nın yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz. İmzasız ve mührsüz raporlar geçersizdir. This report cannot be reproduced partly without written permission. Reports without signature and seal are not valid.	
F32	Rev.No:08/Rev.Tarihi: 16.12.2016 İlk Yayın Tarihi: 20.11.2006 Sayfa 1/2

**EKOSİSTEM
ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI**

Ekosistem
Analiz Prj. Dan. Hiz. Peyz. Müh. İnş. Çevre Lab. Taah. Tic. Ltd. Şti.
Mahfesiğmaz Mah. 79008 Sk. No:3 Çukurova/ADANA
Tel: 0322 232 99 57-232 99 67 Fax: 0322 232 99 27
Web: www.ekosistemcevre.com Email: ekosistem@ekosistemcevre.com

AB-0144-T

N-3122/17

09.10.2017

**Deney Raporu
Test Report**

Proje Adı ve Rapor No (Project Name and Number): KİLİS BELEDİYESİ ATIKSU ARITMA TESİSİ 'NE AIT ARITMA ÇAMURU - DEKANTÖR ÇIKIŞI (Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik EK-2 - ANLIK) N-3122/17

Parametre Parameter	Birim Unit	Analiz Sonucu Test Result	İnert Atık Depolama Tesisleri İçin Sınır Değerler	Tehlikesiz Atık Depolama Tesisleri Sınır Değer	Tehlikeli Atık Depolama Tesisleri İçin Sınır Değer	Analiz Metodu Test Method
Cıva	mg/l	<0,001	0,001	0,02	0,2	SM 3112 B
Bakır	mg/l	<0,1	0,2	5	10	SM 3111 B
Çinko	mg/l	1,08	0,4	5	20	SM 3111 B
Nikel	mg/l	0,008	0,04	1	4	SM 3113 B
Florür	mg/l	3,82	1	15	50	SM 4500 F- B, D
Sülfat	mg/l	121,9	100	2000	5000	SM 4500 SO4-2 E
Klorür	mg/l	122	80	1500	2500	SM 4500 Cl- B
Kurşun	mg/l	<0,002	0,05	1	5	SM 3113 B
Baryum	mg/l	<1	2	10	30	SM 3111 D
Antimon	mg/l	<0,002	0,006	0,07	0,5	SM 3113 B
Arsenik	mg/l	<0,002	0,05	0,2	2,5	SM 3114 C
Selenyum	mg/l	<0,005	0,01	0,05	0,7	SM 3114 C
Molibden	mg/l	<0,005	0,05	1	3	SM 3113 B
Kadmiyum	mg/l	0,0004	0,004	0,1	0,5	SM 3113 B
Toplam Krom	mg/l	0,007	0,05	1	7	SM 3113 B - SM 3030 K
Su Muhtevası	%	24,65	-	-	-	TS 9546 EN 12880
Fenol İndeksi	mg/l	<0,015	0,1	-	-	TS 6227 ISO 6439
PCBs (7 Türdeş)	mg/kg	<0,2	1	-	-	EPA 8082 A - EPA 3665 A - EPA 3540 C
Eluat pH Değeri	-	7,27	-	-	-	TS ISO 10390
LOİ (Kızdırma Kaybı)	%	5,49	-	-	10	TS EN 12879
Toplam Organik Karbon**	%	<1,57	3	5	6	TS 12089 EN 13137
Çözünmüş Organik Karbon**	mg/l	15,27	50	80	100	SM 5310 B
Toplam Çözünmüş Katı Madde	mg/l	720	400	6000	10000	SM 2540 C
Mineral Yağ(C10-C40'a kadar)	mg/kg	194,55	500	-	-	TS EN 14039
BTEX (Benzen,toluen,etilbenzen ve ksilen)	mg/kg	<0,3	6	-	-	EPA 5021 A - EPA 8015 D

Not: ** İşaretili Deneyler Akreditasyon Kapsamı Dahilinde Değildir;*** İşaretili parametreler ARTEK Mühendislik Çevre Analiz Laboratuvarı Tarafından Analiz Edilmiştir.

"Sonuçlar sadece deneyi yapılan numunelere aittir." " The results belong to the tested sample". Gelen numuneler raporu çıktıktan sonra 15 iş günü muhafaza edilecektir.

Görüşler ve Yorumlar (Ideas and Comment):

Bu Rapor EKOSİSTEM ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI'nın yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz. İmzasız ve mübürsüz raporlar geçersizdir.
This report cannot be reproduced partly without written permission. Reports without signature and seal are not valid.

F32

Rev.No:08/Rev.Tarihi: 16.12.2016

İlk Yayın Tarihi: 20.11.2006 Sayfa 2/2

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde, madencilik faaliyetlerinde dolayı ÇED Yönetmeliği gereğince hazırlanan ÇED Raporları / Proje Tanıtım Dosyaları ile birlikte istenmektedir. Bu kapsamda, madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması ilişkin Yönetmelik gereğince işlemler yapılmakta olup, sahayı terk eden veya kapatma yapan madencilik faaliyeti müracaatı bulunmamaktadır.

2022 yılı içerisinde Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği “MADDE 9 - (2) İşletmeci, doğaya yeniden kazandırma çalışmalarına ilişkin hazırlamış olduğu uygulama takvimine göre yapılan çalışmalarını yıllık izleme raporları şeklinde ilgili il çevre ve orman müdürlüğüne Ocak ayı sonuna kadar sunar.” hükmü gereğince üretim faaliyetlerine devam eden bir işletmeci il müdürlüğümüze beyanda bulunmuştur.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlimiz bazında genel olarak suni gübre kullanılmakta, son zamanlarda hayvan gübre kullanımını da bulunmaktadır. Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri tabloda belirtilmiştir.

Çizelge 29 – 2023 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları
(Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	1325	33.000
Fosfor	1450	
Potas	150	
TOPLAM	2925	

Çizelge 30 - 2023 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)
(Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Böcek İlacı	9.2	67.431
Herbisitler	Ot İlacı	15.4	
Fungisitler	Mantar İlacı	8.4	
Rodentisitler	Kemirgen Öldürücü	0.008	
Nematositler	-		
Akarisitler	-		
Kışlık ve Yazlık Yağlar	-		
Diğer	-		
TOPLAM		33 TON	

Çizelge 31 - 2023 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları
(Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- firn kuru toprak)
*				

*Veriler elde edilememiştir

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde merkez atıksu arıtma tesisi, 2013 yılının Temmuz ayı içinde çalışmaya başlamıştır. Proje değerleri esas alındığında, 23.535 m³/gün debi değeri mevcuttur. Deşarj noktası, İl Merkezinin Güneyinde yer alan İnanlı Deresi'dir. Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) İstasyonu kurulmuş olup Bakanlığımız Sürekli İzleme Sisteminde online izlenmektedir. Kilis Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisinden belli aralıklarla alınan atıksu numuneleri yetkili laboratuvarlarda analiz edilmektedir.

Kilis il sınırları içerisinde 1 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Organize Sanayi Bölgesinde günlük ortalama 624 m³/gün atıksu oluşmakta olup atıksu arıtma tesisi henüz proje aşamasında olduğundan oluşan atıksular kanalizasyon hattı sonunda bulunan betonarme fosseptikte bekletilip, Kilis Belediyesi ile yapılan protokol gereği, Kilis Belediyesi tarafından vidanjör ile çekilerek, Kilis Belediyesi AAT verilmektedir.

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santrallerinde oluşan endüstriyel nitelikli atıklar deşarj edilmeyp çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılmaktadır.

İlimizde bulunan zeytinyağı fabrikaları, Ekim-Kasım-Aralık aylarını kapsayan üretim sezonunda zeytinyağı işletmelerinin sezona başlamadan önce lagün bakımlarını (çatlak onarımı, dip tortusu temizliği vb.) yapmaları, prina depolama alanının üstünün kapalı, tabanının geçirimsiz olması, kokuya karşı tedbirlerin alınması, pirinanın işleme tesislerine gönderilmesinin sağlanması gibi hususlar İl Müdürlüğümüzce resmi yazışma ve denetimlerle işletmecilere gerekli bilgilendirmeler yapılmaktadır.

İlimizde pirina işleme tesisi bulunmamaktadır. 27.05.2021 tarih ve 104 sayılı İl Mahalli Çevre Kurulunda; 3 fazlı sistemle çalışan Zeytinyağı Üretim Tesislerinin, Eylül 2022 üretim sezonuna kadar 2 fazlı üretim sistemine geçmesi yönünde karar alınmıştır.

Kaynaklar

- DSİ
- Kilis Belediye Başkanlığı
- Kilis Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- Kilis OSB Bölge Müdürlüğü
- Kilis Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

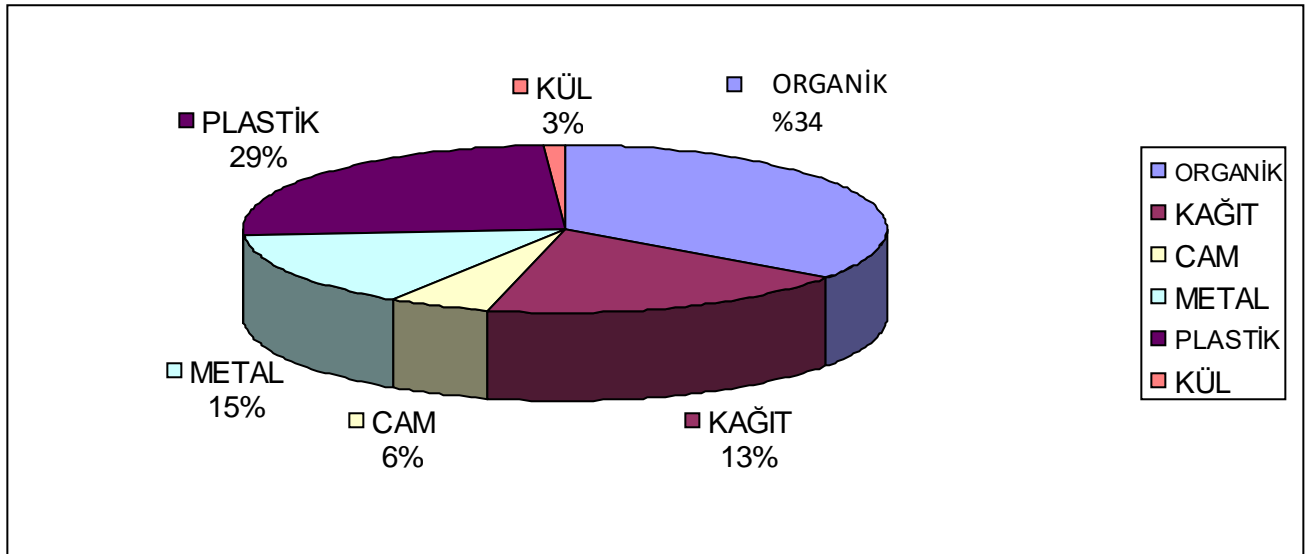
C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları

İlde, üretilen belediye atık miktarı ve toplanan atık miktarı 80.300 ton/yıldır. İldeki katı atık düzenli depolama tesisi yeri Çukuroba Köyü Mevkiindedir.

Katı atık depolama sahalarının çevreye olan en büyük olumsuz etkisi, taban izolasyonunun düzgün yapılmadığı durumlarda yüzey ve yeraltı sularının çöp sızıntı suları ile kirlenmesidir. Bu olumsuz etkiyi önlemek için katı atık depolama sahasının tabanında bir geçirimsizlik tabakası oluşturulmuştur.

Kilis ili için atık kompozisyonu yıllık ortalama yüzdesi aşağıdaki şekildedir.

**Grafik 15 - 2023 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu
(Kilis Belediyesi, 2024)**

Çizelge 32 - 2023 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri
(Kilis Belediyesi ve Kilis İli Katı Atık Birliği 2024)

Büyükşehir/il/ilçe Belediye veya	Birliğin Adı Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Üretilen Katı Atık Miktarı (ton/gün)	Toplanan Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi				
		Yaz	Kış		Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama	Depo Gazından Enerji Üretimi
Kilis Belediyesi	Kilis İli Belediyeleri Katı Atık Birliği	118725+	118725+		190	195	1.49	1.54	0	Özel Sektör	Var. Birlik adına	Yok	Yok	Yok	Var
Musabeyli Belediyesi		Sığınmacı nüfusu	Sığınmacı nüfusu		14	16			0	Belediye					
Polateli Belediyesi		5841	5841		16	17			0	Belediye					
Elbeyli Belediyesi		13123	13123		25	28			0	Belediye					
İl Geneli		142792	142792		245	256									

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği kapsamında Kilis Belediyesi tarafından döküm alanı belirlenmiş olup, bu alanda bertarafı sağlanmaktadır. Bu alan dışına herhangi bir hafriyat toprağı veya yıkıntı atığı bırakılmasına izin verilmemektedir. Aksi davranış durumunda Zabıta Müdürlüğü gereğince gerekli işlem Belediyesince tesis edilmektedir.

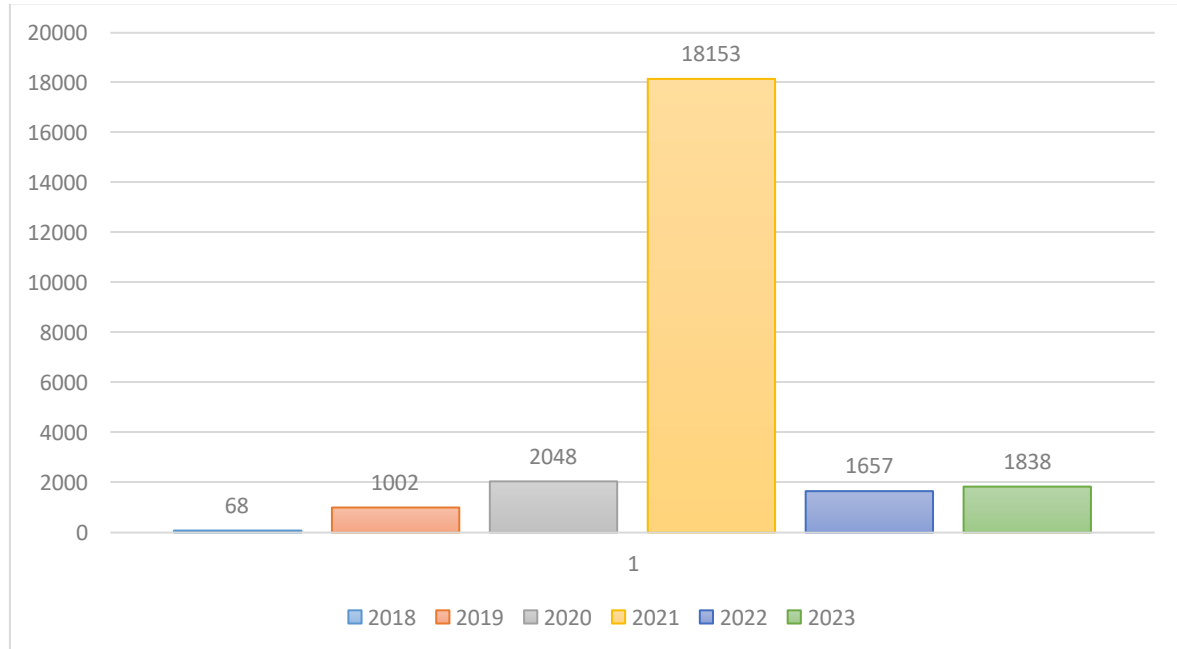
Çizelge 33 – 2023 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Kilis Belediyesi, 2024)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
Kilis Belediyesi	650	285	0	0	1
İl Geneli (Toplam)	650	285	0	0	1

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitimler

2023 yılında Sıfır Atık kapsamında KİLİS il genelinde 1.838 kişiye eğitim verilmiştir.

Grafik 16 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı

(<https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr/2024>)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Çizelge 34 – 2023 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri
(<https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr/2024>)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	Üniversite	1	-	
Atık Getirme Merkezi	KİLİS Belediye	1	1.000	1-17 ARASI 09,15,16,20
Mobil Atık Getirme Merkezi	KİLİS Belediye	8	-	1-17 ARASI 09,15,16,20

C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

KİLİS ili itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı Çizelge35’de verilmiştir. 2023 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı Çizelge36’da gösterilmiştir. Yıllar bazında karşılaştırma grafiği (Grafik 18) oluşturulmalıdır.

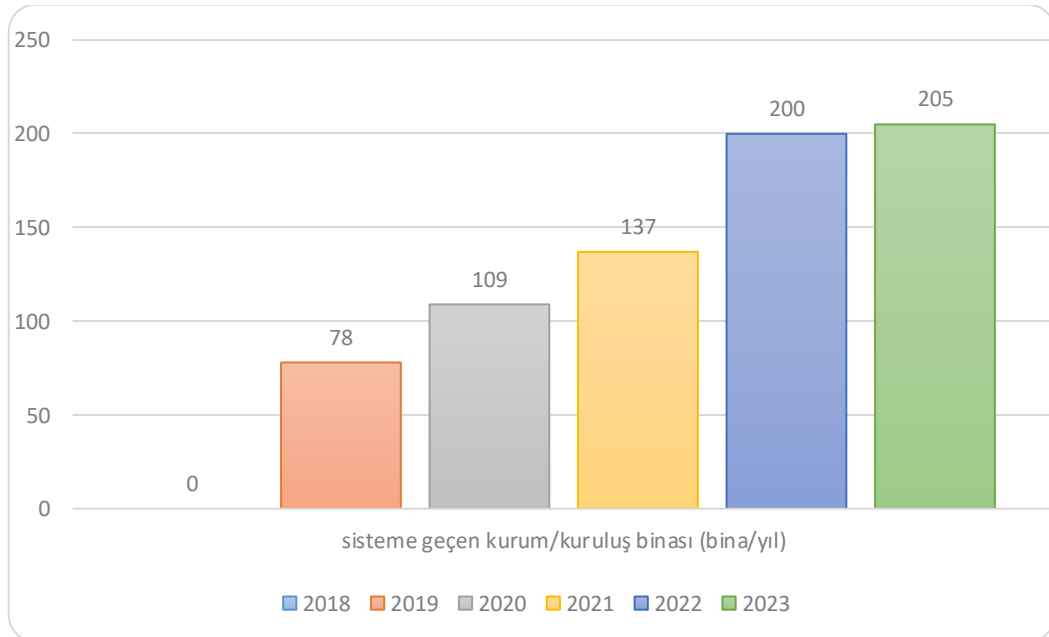
Çizelge 35 – 2023 yılı KİLİS ili itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı

(<https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr/2024>)

Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçmesi Gereken Mahalli İdareler	İl Genelindeki Toplam Sayı	Sıfır Atık Belgesi Alan Belediye Sayısı
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus ve üzeri)	-	-
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus altı)	-	-
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri	1	1
Belediye Birlikleri	-	-
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri Dışındaki Diğer Belediyeler	-	-
İl Özel İdareleri Mücavir Alan Dışı	-	-

Çizelge 36 – 2023 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı
(sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr, 2024)

Kurum Türü	Toplam Kurum Sayı	Sıfır Atık Belgesi alan bina/yerleşke sayısı
300 ve üzeri Konuta Sahip Siteler	-	-
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisleri	25	18
Alışveriş Merkezleri	-	-
Belediyeler	1	1
ÇŞİD İl Müdürlüğü	1	1
Eğitim Kurumları ve Yurtlar	100	79
Havalimanları	-	-
İl Özel İdareleri	1	-
İş merkezi ve Ticari Plazalar	-	-
Kamu Kurum ve Kuruluşları	54	40
Konaklama İşletmeleri	2	-
Limanlar	-	-
Organize Sanayi Bölgeleri	1	-
Sağlık Kuruluşları	21	10
Tren ve Otobüs Terminalleri	1	-
Zincir Marketler	67	53
Serbest Bölgeleri, Sanayi Siteleri	-	-
Laboratuvarlar, Hukuk Büroları, Dernek, Kooperatif, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Meslek Kuruluşları, Tüzel Kişiliğe Sahip Kuruluşlar	-	-
Kafeterya ve Restoranlar	-	-
Kargo Şirketleri	3	3
27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	-	-

Grafik 17 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı
(sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr,2024)

C.4. Ambalaj Atıkları

İlimizde 3 adet ambalaj üreticisi, 70 adet ambalajlı ürünü piyasaya süren firma, 1 adet toplama ayırma tesisi, 2 adet geri kazanım tesisi bulunmaktadır. İlin 2022 yılı içerisinde elde ettiği ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçlarına göre Çizelge37 oluşturulmuştur.

Çizelge 37 - 2023 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*

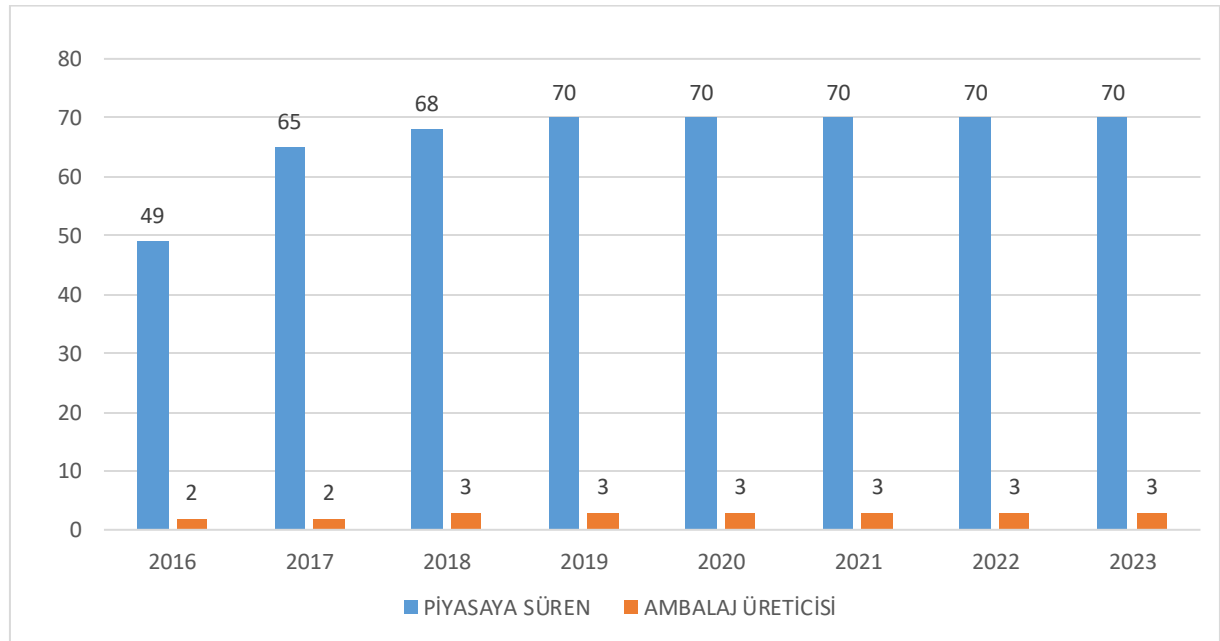
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı (kg)	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı (kg)
Plastik	46.356	46.356
Metal	280	280
Kompozit	-	-
Kağıt Karton	364.874	364.874
Cam	12	12
Ahşap	17.345	17.345
Karışık	17.945	17.945
Tekstil	-	-
Toplam	446.812	446.812

Çizelge 38 - 2023 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	70
Ambalaj Üreticisi Sayısı	3
Tedarikçi Sayısı	-

Grafik 18 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2024)

Çizelge 39 - 2023 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı

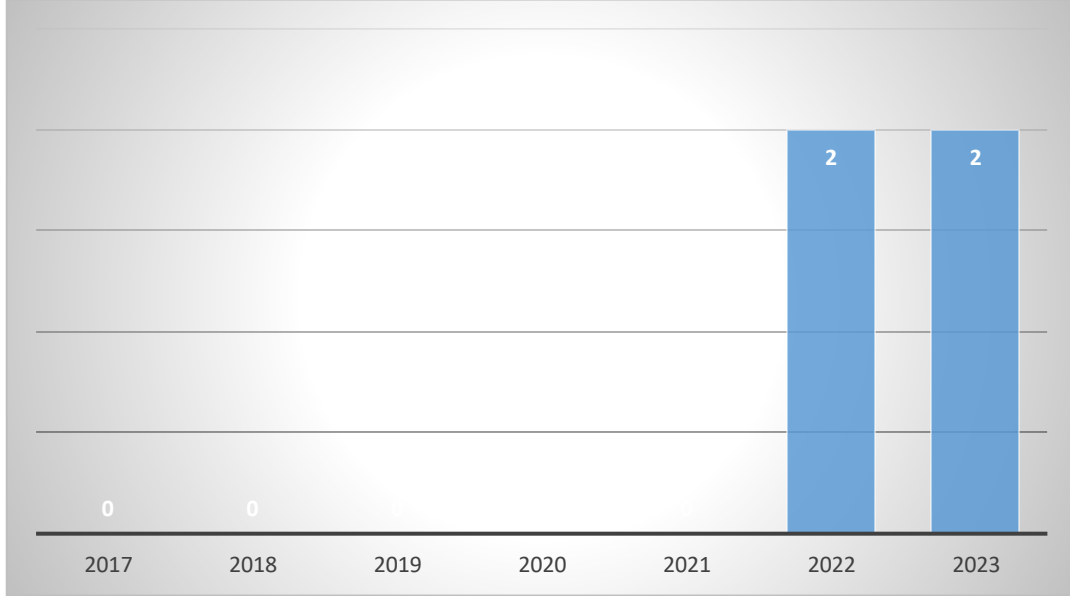
(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2024)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
1	-	-	1

Çizelge 40 - 2023 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı

(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2024)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
2	2	0	1	0	1	0	1

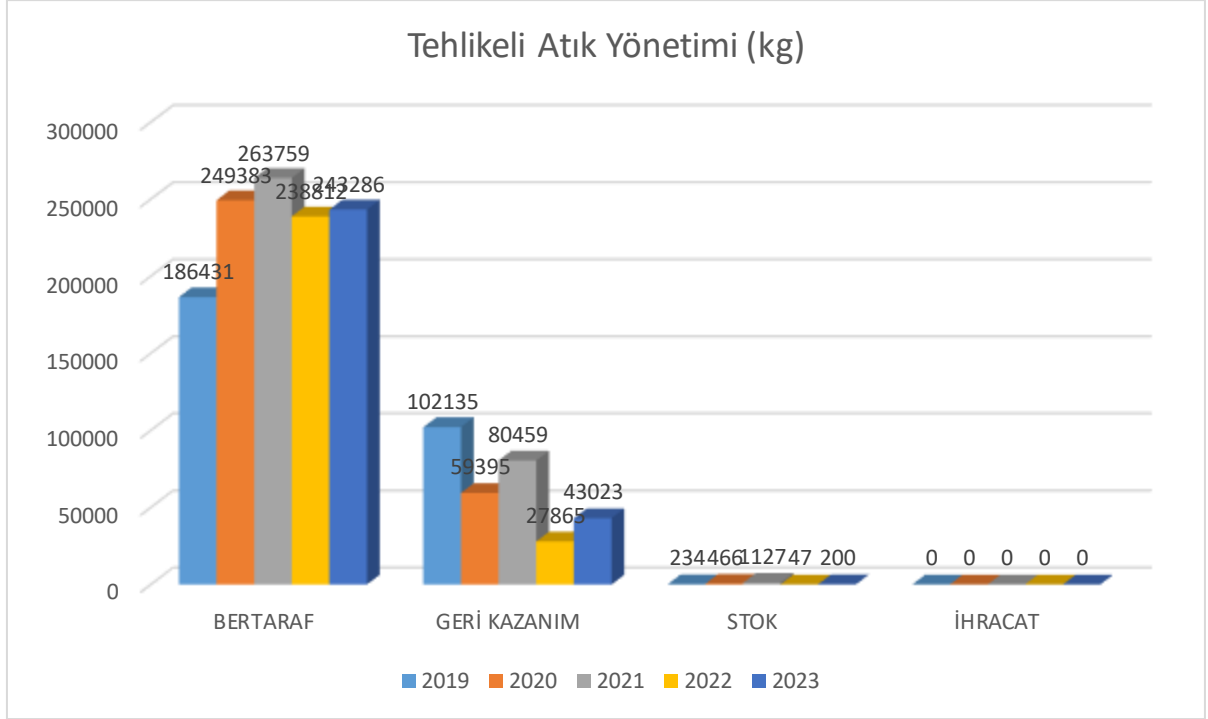

Grafik 19 –2023 Yılı bazında Kilis ilinde bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı

(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2024)

C.5. Tehlikeli Atıklar

İldeki Atık Yönetim Uygulaması sistemine kayıtlı tesislerden elde edilen veriler doğrultusunda tehlikeli atık yönetimi çeşitleri ve yıllar bazında tehlikeli atık miktarları Grafik .20'ye yansıtılmıştır.

Grafik 20 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

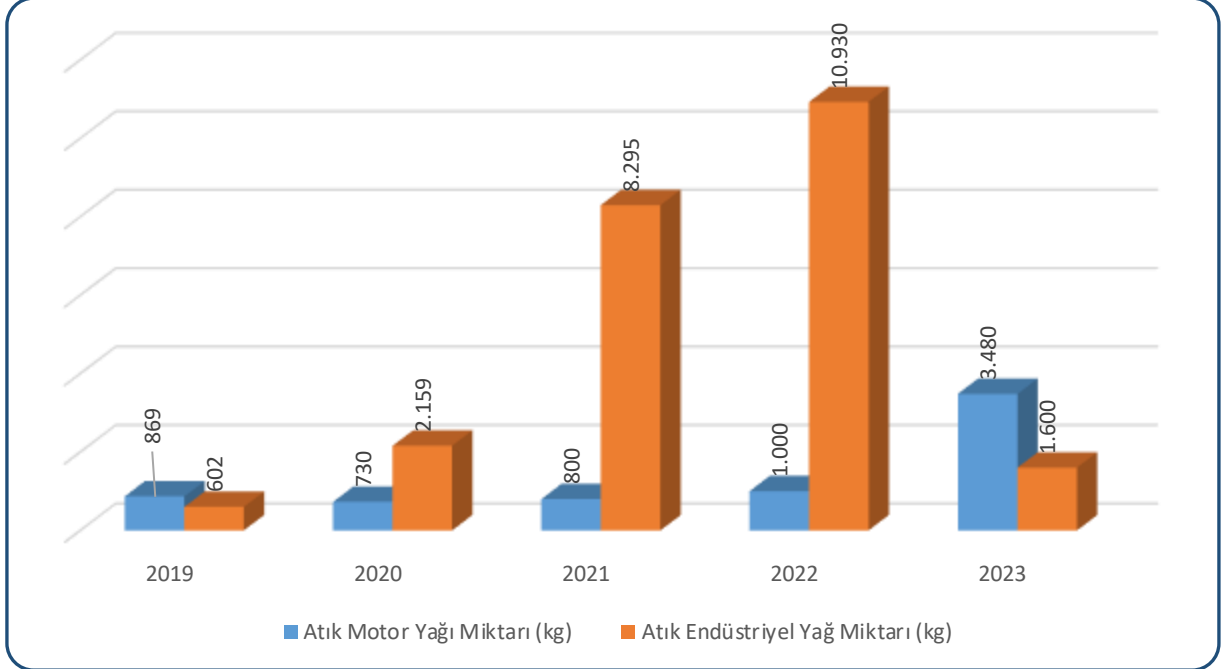
Kilis ilinde 2021 yılı içerisinde atık işleme yöntemine göre bertaraf edilen veya geri kazanılan tehlikeli atık miktarları Çizelge 41’de yer almaktadır.

Çizelge 41 - 2021 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	MİKTAR (kg)
D10	0,559
D15	0,087
D5	0,007
D9	263,106
R1	0,052
R12	49,504
R13	1,851
R4	20,91
R9	8,142

C.6. Atık Yağlar

Yıllar itibariyle Kilis ilinde atık yağ beyan miktarları Grafik 21'e yansıtılmıştır. 2021 yılı için yöntem bazında atık madeni yağ beyan miktarları Çizelge42'de yer almaktadır. Kilis ilinde MOYDEN Belgesine sahip 1 adet araç servisi mevcuttur.

Grafik 21 – Yıllar itibariyle Kilis ilinde atık madeni yağ beyan miktarları
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

Çizelge 42 – 2021 yılı için yöntem bazında atık madeni yağ beyan miktarları
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

Geri kazanım ^{&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
9.095	-	-	-

[&] Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarı Çizelge43'te yer almaktadır.

Çizelge 43 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
95.015	950	9.010	-	42	20.910	2.960	840

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)
 160605 Diğer piller ve akümülatörler
 160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler
 200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler
 200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

02/4/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-4 Atık Listesinde yer alan; “20 01 25 - Yenilebilir sıvı ve katı yağlar” kodu kapsamında değerlendirilen bitkisel atık yağlar ve “20 01 26* - 20 01 25 dışındaki sıvı ve katı yağlar (A)” kodu kapsamında değerlendirilen kullanılmış kızartmalık yağların atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen miktarı ifade etmektedir.

Çizelge 44 – 2021 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesisi Sayısı ¹	Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
0	2.037	-	0

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

Çizelge 45 – 2021 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler

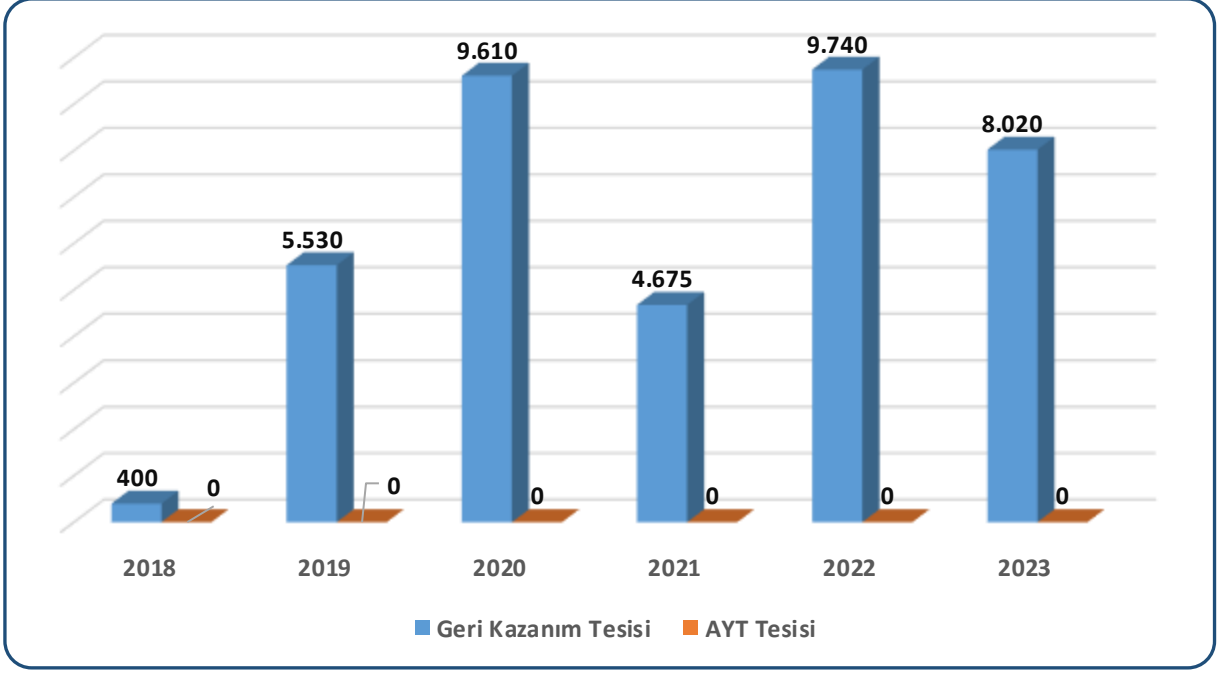
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (kg)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (kg)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (kg)
-	-	-	8.231	-	-

Çizelge 46 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)

(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Geri Kazanım Tesisi	2.100	150	400	5.530	9.610	4.675	9.740	8.020
Bertaraf	-	-	-	-	-	-	-	-
AYT Tesisi	-	-	-	-	-	-	-	-

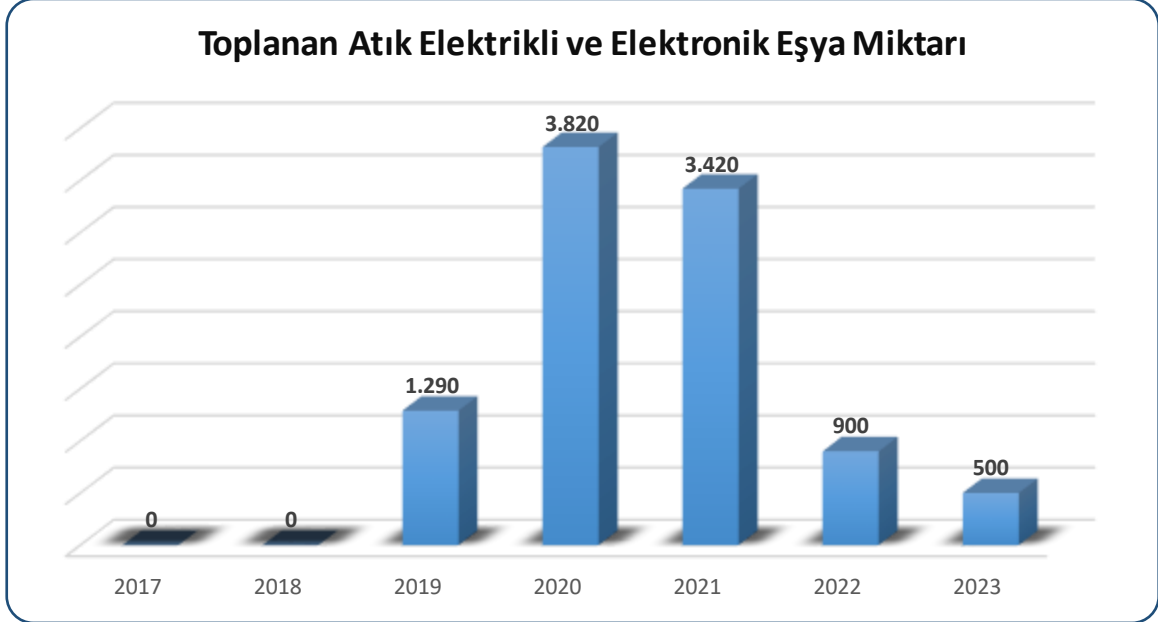

Grafik 22 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlanmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin Ek-1/A'sında yer alan büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (emplantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat kategorilerine dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyaları kapsamaktadır.

Grafik 23 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (kg)
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

Grafik 24 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

Çizelge 47 – 2021 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

AEEE'nin Biriktirildiği Atık Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Biriktirildiği Aktarma Merkezleri Sayısı	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	Atık Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriktirilen AEEE Miktarı (ton)	İşlenen AEEE Miktarı (kg)
-	-	-	-	3420

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

Kilis ilinde 2023 yılı içerisinde ömrünü tamamlamış araç oluşumu, işlemesi ve geçici depolanması söz konusu olmamıştır.

Çizelge 48 – 2023 yılı teslim alınan ÖTA sayısı

(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	Teslim Alınan ÖTA Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
0	0	0	0	0

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Çizelge 49 – 2021 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

Atık İşleme Yöntemi Kodu	Toplam (kg)
R1	0,325
R12	1300,211
R13	4,35
R5	454,704

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 02/4/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Atık Yönetimi Yönetmeliği”nin Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

Kilis ilinde demir çelik sektörü mevcut değildir dolayısıyla cüruf atığı oluşmamaktadır.

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

Kilis ilinde kömürle çalışan termik santral bulunmamaktadır dolayısıyla atık kül oluşumu söz konusu değildir.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

İlimizde faaliyet gösteren atıksu arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurlarının geçici depolama alanlarında biriktirilmesi ve akabinde lisanslı işletmelere gönderilmesi sağlanmaktadır.

C.13. Tıbbi Atıklar

Çizelge 50 – 2023 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı

(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon / Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmannın	Tesisin Bulunduğu İl
		X	-	-	247,211		X		VERTİSA	KİLİS

Çizelge 51 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı

(<https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	137,245	160,123	170,183	188,592	187,228	250,329	264,343	248,489	247,211

C.14. Maden Atıkları

Kilis ili özelinde maden zenginleştirme tesisi bulunmamaktadır dolayısıyla bu prosesten kaynaklı atık oluşumu da söz konusu değildir.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Çizelge 52 – 2023 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı

(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2024)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayrırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	2
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	5
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-
Atık Yakma ve Beraber Yakma Tesisi	1

Kaynaklar

- Kilis Belediye Başkanlığı
- Kilis Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- <https://motatkds.cevre.gov.tr/>, 2024
- sifratikbilgisistemi.csb.gov.tr, 2024
- <https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2024

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla yükümlüdür.

İlimizde faaliyet gösteren tesislerin BEKRA sistemi üzerinden beyan yapmaları sağlanmaktadır. BEKRA sisteminden elde edilen verilere göre ilimizde alt ve üst seviyeli kuruluş bulunmamaktadır.

Çizelge 53 – 2023 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(BEKRA Bildirim Sistemi, 2024)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	0
TOPLAM	0

2023 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları Çizelge 54’de yer almaktadır.

Çizelge 54 – 2023 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2024)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	0
Kapsam Dışı	0
TOPLAM	0

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında, ilimizde faaliyet gösteren tesislerin BEKRA bildirim sistemine kayıt olması ve beyanlarını yapmaları sağlanmaktadır.

Kaynaklar

- BEKRA Bildirim Sistemi
- <https://edenetim.cevre.gov.tr/>

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Güneydoğu Anadolu Bölgesi ülkemizin en kurak ve yaz aylarında en sıcak bölgesidir. Bu yönüyle kısmen Doğu ve İç Anadolu'ya benzemektedir. Bununla beraber iklim, toprak ve vejetasyon yönünden, Anadolu'nun kurak, yarı kurak bölgelerinden önemli ölçüde farklıdır.

Ova yüzeylerinde sıcak iklim şartları altında oksidasyonun şiddetli olmasından ötürü topraklar kıvılcıklı renkli olup kurak bölge toprakları (aridisol) grubuna girer. Yağış yetersizliğinden dolayı topraktaki kireç miktarı yüksektir.

Bölgenin alçak kısımlarında kurakçıl ve zayıf otsu türler bulunur. Batıda Kahramanmaraş- Gaziantep hattı, doğuda Siirt arasındaki yayın güneyi, vejetasyon sahasıdır. Bilhassa güneye doğru çölümsü step manzarası görülür.

Kilis İlinde bulunan endemik bitkiler şunlardır:

Araceae

Arum L.

Arum detruncatum C.A.MEYER var. CAUDATUM (ENGLER) K.ALPINAR ET

R.MILL

Asteraceae

Anthemis L.

Anthemis pauciloba BOISS. var. MICROSTEPHANA (EIG) GRIERSON

Brassicaceae

Hesperis L.

Hesperis aintabika POST

Dipsacaceae

Scabiosa L.

Scabiosa kurdica POST

Fabaceae

Astragalus L.

Astragalus aintabicus BOISS.

Astragalus dipodurus BENGÉ

Dorycnium MILLER

Dorycnium Pentaphyllum SCOP.subsp.HAUSSKNECHTII (BOISS) GAMS Liliaceae

Fritillaria L.

Fritillaria viridiflora POST

D.2. Fauna

Günümüzde yaban hayvanları yaşama ortamları insan etkileri nedeniyle gitgide daralmakta, gün geçtikçe sınırlanmaktadır. Özellikle yerel memeli türler ile diğer fauna elemanları daha uygun yaşama ortamlarına çekilmektedirler.

Çizelge 55 – Kilis İli Faunası

<i>AMFİBİLER</i>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Bufonidae		
Bufo viridis	Kara Kurbağası	Yaygın, tehlikede olmayan
<i>SÜRÜNGENLER</i>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Testudinidae		
Tesdudo graeca terrestris	Tosbağa	Yaygın, tehlikede olmayan
Gekkonidae		
Cyrtodactylus scaber	Arap keleri	Yaygın, tehlikede olmayan
Agamidae		
Agama rudrata	Bozkır keleri	Yaygın, tehlikede olmayan
Scincidae		
Eumeces schneideri	Sarı kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Mabuya vittata	Şeritli kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Lacertidae		
Lacerta cappadocica urmiana	Kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Ophisops elegans	Toros kertenkelesi	Yaygın, tehlikede olmayan
Typhlopidae		
Typhlops vermicularis	Köryılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Leptotyphlopidae		
Leptotyphlops marcorhynchus	İpliksi yılan	Nadir
Colubridae		
Coluber jugularis	Karayılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Colubar ravergieri	Kocabaş yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Eirenis coronella	Halkalı yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Malpolon monspessulans insgnia	Çukurbaşlı yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Rhynchocalamus melanocephalus	Toprak yılanı	Yaygın, tehlikede olmayan
Spalerosophis diadema cliffordii	Urfa yılanı	Nadir
Viperidae		
Vipera lebetina	Koca engerek	Yaygın, tehlikede olmayan
<i>MEMELİLER</i>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Soricidae		
Crocidura leucodon	Tarla sivri faresi	Yaygın, tehlikede olmayan
Erinaceidae		

Erinaceus concolor	*Kirpi	Yaygın, tehlikede olmayan
Hemiechnus auritus	Uzunkulaklı kirpi	Nadir
Leporidae		
Lepus europaeus	**Yabani tavşan	Yaygın, tehlikede olmayan
Cricetidae		
Mecocricetus auratus	Avurtlak	Yaygın, tehlikede olmayan
Vespertilionidae		
Pipistrellus kuhli	*Beyaz yakalı yarasa	Zarar görebilir
Pipistrellus pipistrellus	*Cüce yarasa	Zarar görebilir
Gerbillidae		
Meriones vinogradovi	Küçük çölsıçanı	Nadir
Meriones crassus	Çölsıçanı	Nadir
Spalacidae		
Spalax ehrenbergi	Körfare	Yaygın, tehlikede olmayan
Muridae		
Apedemus mystacinus	Kayalık faresi	Yaygın, tehlikede olmayan
Canidae		
Vulpes vulpes	**Kızıl tilki	Yaygın, tehlikede olmayan
<u>KUŞLAR</u>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Ciconiidae		
Ciconia ciconia	*Ak leylek	Sayıları 51-500 çift kalan türler, korunmalı
Accipitridae		
Accipiter nisus	*Atmaca	Sayıları 26-50 çift kalan türler, tehlike altında
Phasianidae		
Alectoris chukar	**Kırmal keklik	Sayıları 51-500 çift kalan türler, korunmalı
Coturnix coturnix	**Bıldırcın	
Columbidae		
Streptopelia decaocta	*Kumru	
Columba livia	**Kaya güvercini	
Caprimulgidae		
Apus apus	*Ebabel	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır
Meropidae		
Merops apiaster	*Arıkuşu	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır
Alaudidae		
Galerida cristata	*Tepeli toygar	
Melanocorypha calandra	*Tarlakuşu	
Fringillidae		
Carduelis carduelis	*Saka	Sayıları 26-50 çift kalan türler, tehlike altında
Corvidae		
Corvus corona	***Leş kargası	
Pica pica	***Saksağan	
Hirundinidae		
Hirundo rustica	*Kırlangıç	
Motacillidae		
Motacilla alba	*Kuyruk sallayan	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır

Muscicapidae		
Muscicapa striata	*Sinekkapan	
Passeridae		
Passer domesticus	*Serçe	
Sturnidae		
Sturnus vulgaris	*Sığırcık	
Turdidae		
Turdus merula	**Karatavuk	

Yanlarında (*) ile gösterilen türler belli zamanlarda avlanılmasına izin verilen türlerdir. Yanlarında (**) ile gösterilen türler Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nün 2003-2004 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu kararı ile koruma altına alınmıştır. Yanlarında (***) ile gösterilen türler her vakit avlanabilen türlerdir.

D.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

D.3.1. Ormanlar

Kilis İlinde Orman varlığı, Kilis Orman İşletme Müdürlüğünden alınan veriye göre tabloda verilmiştir.

Çizelge 56 – Kilis İli Orman Alanı Bilgisi
(Kilis Orman İşletme Müdürlüğü, 2024)

Kilis İli Toplam Orman Alanı	27.074,50	ha	
Kilis Orman İşletme Şefliği Toplam Orman Alanı	14.337,00	ha	
Afrinçayı Orman İşletme Şefliği Toplam Orman Alanı	12.737,00	ha	
Kilis İli Verimli Orman Alanı	14.676,00	ha	

D.3.2. Milli Parklar

İlimizde Milli Park bulunmamaktadır.

D.3.3. Tabiat Parkları

İl sınırları içerisinde Hisar Çamlığı Tabiat Parkı şuan Uzun Devreli Çalışma kapsamında olup, gelişme aşamasındadır.

D.4. Çayır ve Mera

Ekstantif karakterde mera hayvancılığının sürdürüldüğü ilimizde mera alanları, tarım arazisi oluşturmak amacı ile yıllardır sürekli olarak daraltılmıştır. Eğimlerin kısa mesafede sıkça değiştiği, engebeli bir topografyaya sahip olan ve geniş sahaların genç bazalt akıntıları tarafından işgal edildiği sahada, tarım arazilerinin toplam alanının % 60'a yakın bir kısmını oluşturması, çok eğimli ve taşlık-kayalık sahaların dahi tarım alanı haline dönüştürüldüklerine işaret etmektedir. Toprak örtüsünün bulunduğu hemen her saha, ya tarım arazisidir yâda tarım yapılamayacak kadar, eğimli veya taşlık-kayalıktır. Ayrıca en yüksek kısımları bile 1.250 m. nin altında bulunan sahada, yaylacılık şeklinde kullanıma olanak verebilecek yüksek kısımlarda mevcut değildir. Böylece yörede verimli mera arazisi bulunmayıp, ormanlık-fundalık kısımlar, çok eğimli, sık bir toprak örtüsüne sahip alanlar taşlık-kayalık bazalt platosu yüzeyleri ile hasat sonrası tahıl ve baklagil arazileri verimsiz otlak alanları olarak kullanılmakta ve iklimin kurak oluşu nedeniyle bu otlaklardan yılın ancak birkaç ayda yararlanılabilmektedir.

İlimiz toplam mera alanı 8.720,1 hektardır. İlimizde bulunan meralar genel olarak zayıf-orta vasıflı meralardır. İlçeler bazında mera alanları aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez	3453,4 ha
Elbeyli	568,9 ha
Musabeyli	1991,2 ha
Polateli	2706,6 ha
Toplam	8720,1 ha

İlimizde 8.720 ha çayır ve mera arazisi bulunmaktadır. Arazinin tümü hayvan otlatmak amacıyla kullanılmaktadır.

D.5. Sulak Alanlar

İlde Tarım ve Orman Bakanlığı Kilis Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü sorumluluk alanı içerisinde sulak alan bulunmamaktadır

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Anıtları

İl sınırları içerisinde Tabiat Anıtı bulunmamaktadır.

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

İl sınırları içerisinde Hisar Çamlığı Tabiat Parkı şuan Uzun Devreli Çalışma kapsamında olup, gelişme aşamasındadır.

D.6.3. Anıt Ağaçlar

Kilis İlinde bulunan anıt ağaç listesi aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 57 – Kilis İli Anıt Ağaç Listesi
(<https://www.anitagaclar.gov.tr/>)

	<i>Türkçe Adı: Doğu Çınarı</i>
	<i>Latince Adı: Platanus orientalis</i>
	<i>Ağaç Yaşı: 105 yıl</i>
	<i>Boy: 87 m</i>
	<i>Kilis Merkez</i>

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 283 yıl

Boyu: 176 m

Kilis Merkez

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 104 yıl

Boyu: 17 m

Kilis Merkez

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 297 yıl

Boyu: 185 m

Kilis Polateli

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 296 yıl

Boyu: 24 m

Kilis Polateli

Türkçe Adı: Kızılçam

Latince Adı: Pinus Brutia

Ağaç Yaşı: 384 yıl

Boy: 13 m

Kilis Polateli

Türkçe Adı: Kızılçam

Latince Adı: Pinus Brutia

Ağaç Yaşı: 384 yıl

Boy: 142 m

Kilis Polateli

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

İl sınırları içerisinde özel çevre koruma bölgesi bulunmamaktadır.

D.6.5. Doğal Sit Alanları

İl sınırları içerisinde doğal sit alanları bulunmamaktadır.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Doğal koruma ve biyolojik çeşitlilik kapsamında il genelinde yapılan tüm faaliyetlerin yasal izin ve kanunlar çerçevesinde yapılması sağlanmakta, gerekli izinleri alamayan faaliyetlere izin verilmemektedir.

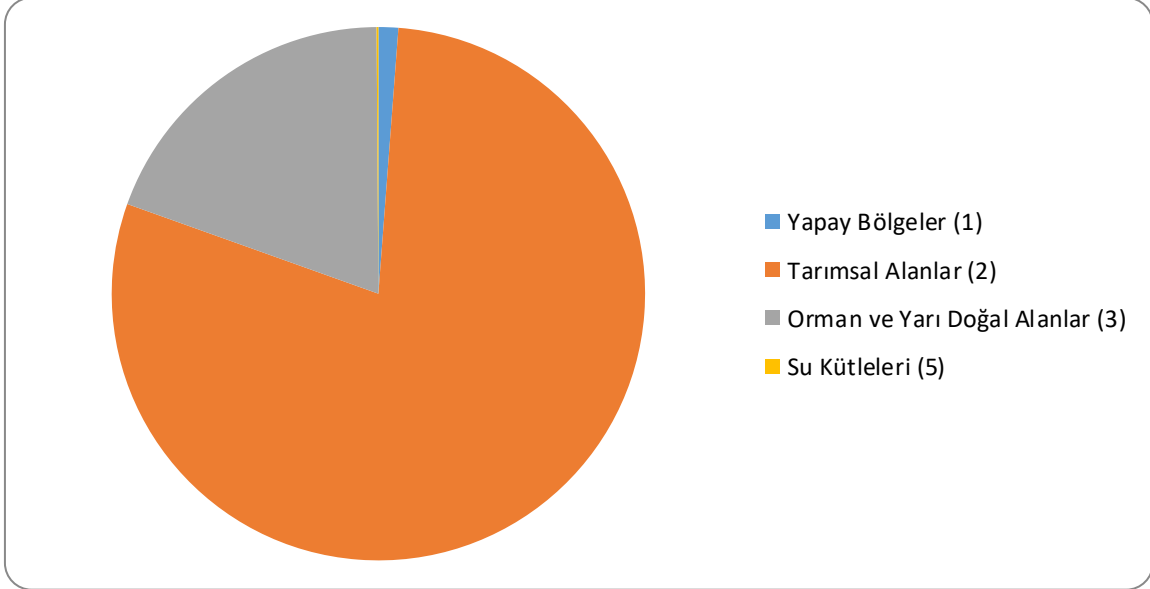
Kaynaklar

- Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
- Kilis Orman İşletme Müdürlüğü
- <https://www.anitacacilar.gov.tr/>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>
- <https://ockb.csb.gov.tr/>

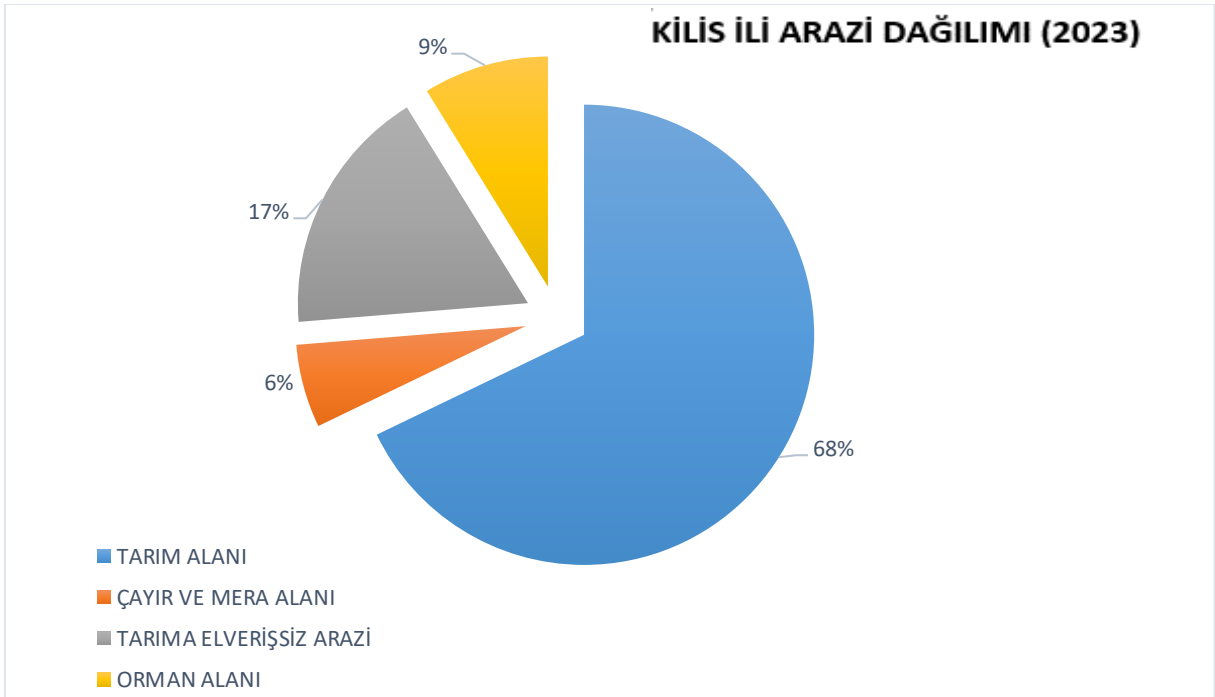
E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Kilis ili arazi varlığının durumu aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 25 – Kilis İli 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/> 2024)

Grafik 26 – Kilis ilinde 2023 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024)

Çizelge 58 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması
(Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2024)

	Elbeyli	Merkez	Musabeyli	Polateli	Toplam
Tarım alanı	211.178	403.121	242.780	153.786	1.011.465
Tarla arazisi (2. ekilişler hariç)	124.252	152.930	41.100	65.037	383.319
Sebze arazisi	10.000	23.100	4.200	14.396	51.696
Meyve arazisi	75.100	223.232	188.490	63.120	549.950
Nadas alanı	2.426	3.859	8.990	14.396	26.500

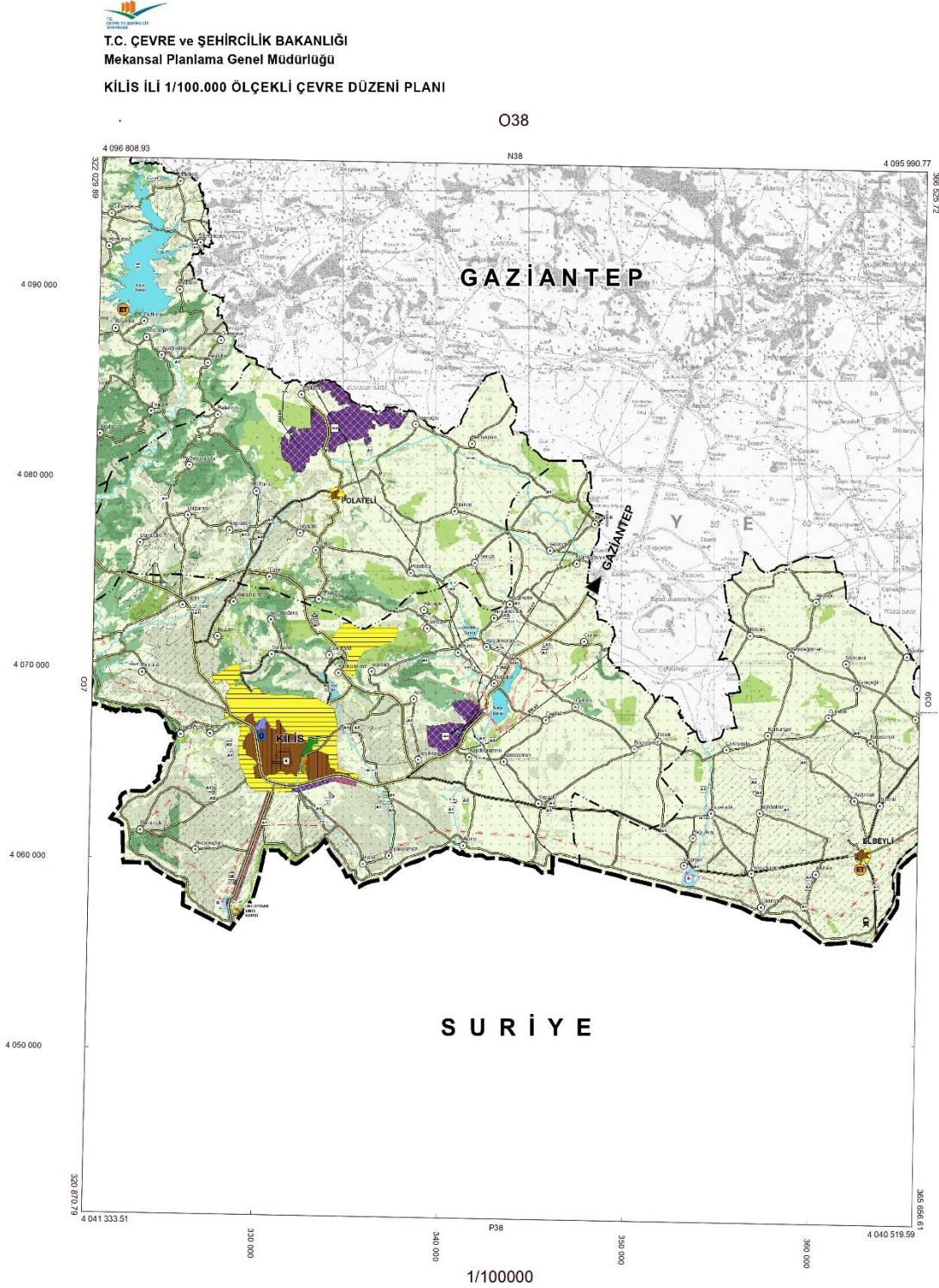
Çizelge 59 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması

(https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/, 2024)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	1138,57	0,81	838,01	0,6	1278,25	0,91	1421,51	1,01	1689,06	1,2
2) Tarımsal Alanlar	125032,93	88,8	125891,01	89,41	112833,42	80,13	111796,78	79,4	111606,98	79,26
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	14637,47	10,4	13942,48	9,9	26528,12	18,84	27435,66	19,48	27357,9	19,43
4) Sulak Alanlar	0,00	0,00	137,46	0,1	169,26	0,12	155,13	0,11	155,13	0,11
5) Su Yapıları										
TOPLAM										

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

Harita 5 – Kilis ilinin Çevre Düzeni Planı
(Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü, 2023)

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca "Kilis İli 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı" (N37, N38, O37, O38, O39 Plan Paftaları, Lejant, Plan Hükümleri, Plan Açıklama Raporu) 15.09.2017 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İl genelinde bulunan arazinin % 68'i tarıma elverişli arazi olup, bu arazilerde tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Kaynaklar

- Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)
- Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü
- Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
- Kilis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

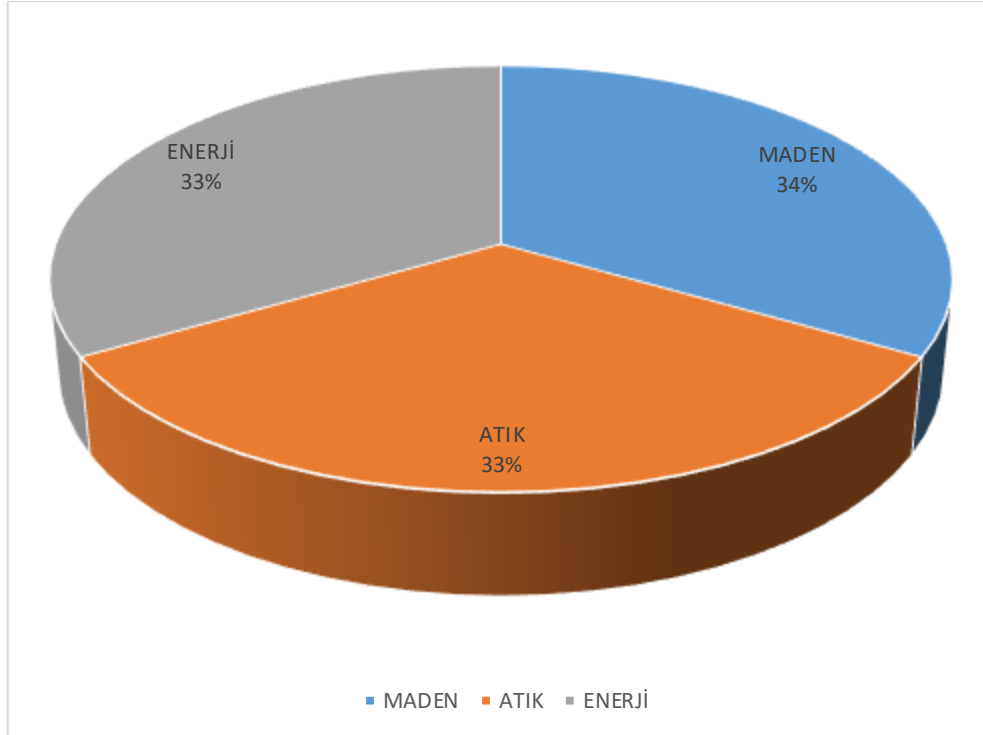
F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

Çizelge 60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2023 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*

(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2024)

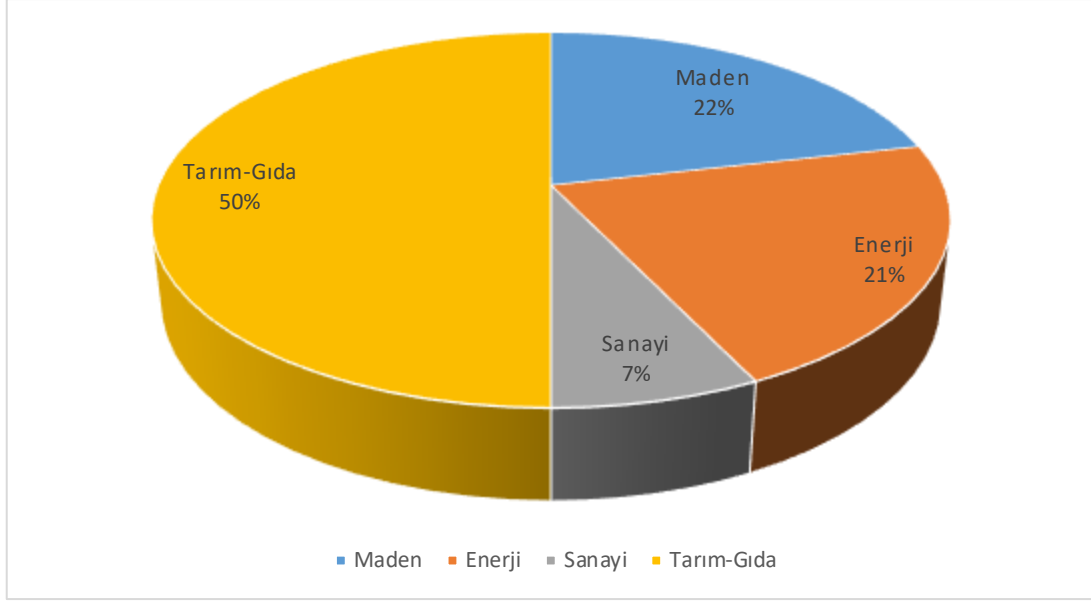
Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	4	3	1	7	0	0	0	15
ÇED Gereklidir	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇED Olumlu Kararı	1	1	0	0	1	0	0	3
ÇED Olumsuz Kararı	0	0	0	0	0	0	0	0
İade/İptal	0	0	0	0	0	0	0	0

* ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin bir kısmı birden fazla ili kapsadığı durumlarda her il ayrı ayrı bildirimde bulunduğu ÇED karar sayılarında mükerrerlikler oluşmaktadır. Bilindiği üzere ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin ÇED sürecinin yürütülmesinde Bakanlığımızca ÇED sürecini yürütecek koordinatör il e-ÇED sisteminden ilgili Daire Başkanlığınca belirlendiğinden koordinatör il olarak belirlenen ilin ÇED kararını tabloya işleme gerekmektedir.

Grafik 27 – 2023 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı

(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2024)

Grafik 28 – 2023 yılında ÇED Gereklidir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2024)

Çizelge 61 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2023 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı

(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2024)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
13	81	105	112	29	25	19	384

Çizelge 62 – 2014-2023 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı

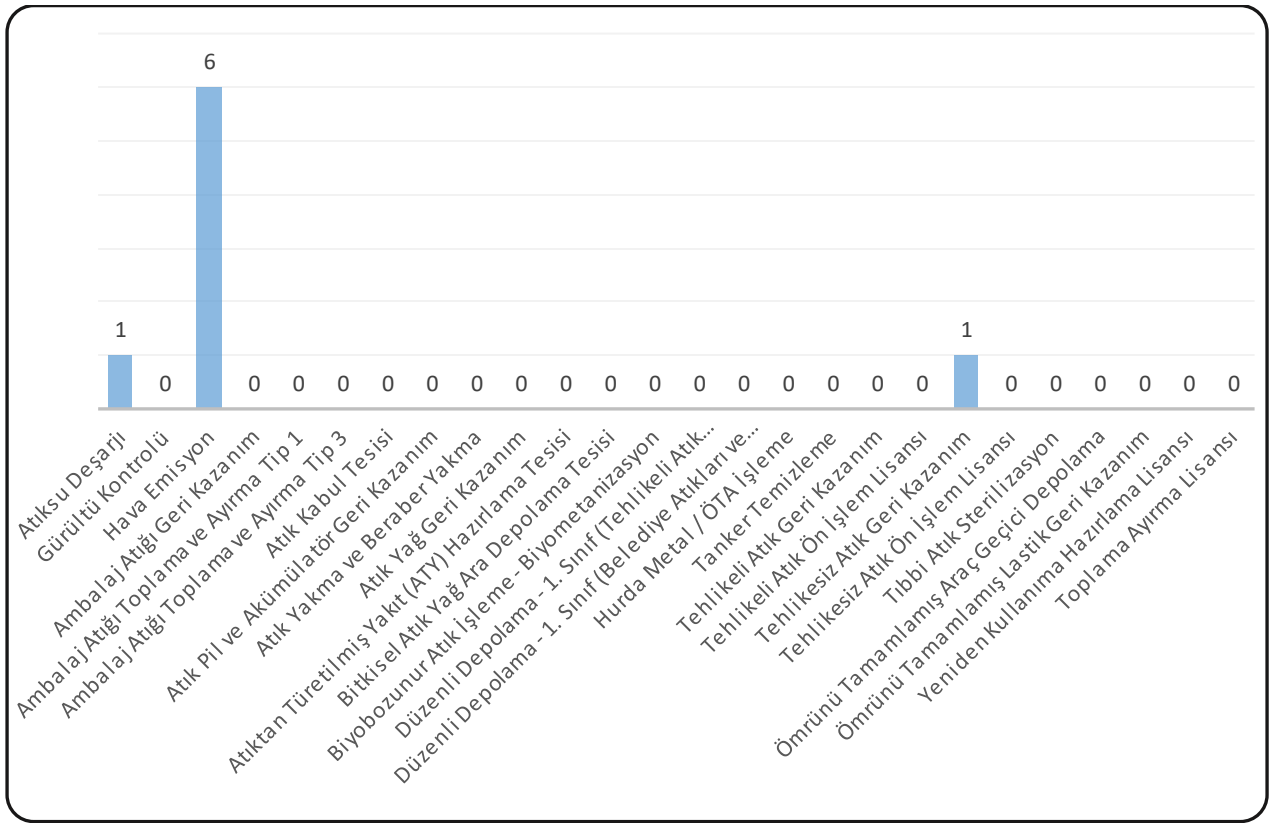
(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2024)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
4	1	1	4	0	0	0	10

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge 63 – 2023 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2024)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	-	3	3
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	-	7	7
Çevre İzin Muafiyet Sayısı	31		31
TOPLAM	-	10	41

Grafik 29 – 2023 yılında verilen Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2024)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

2023 yılında 17 adet ÇED kapsamında yapılan müracaattan, 10 tanesi yine 2023 yılı içerisinde sonuçlandırılmıştır. Nihailenen 10 dosyanın tamamı 7 tanesi Ek-2 kapsamında, 3 tanesi Ek-1 kapsamında yer almaktadır.

7 adet evre İzin ve Lisans kapsamında yapılan başvurular değerlendirilmiştir. Başvurusu uygun bulunan 7 faaliyete yasal çerçevede evre İzin Belgesi verilmiştir.

Kaynaklar

- Kilis evre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- <https://ced.csb.gov.tr/>
- <https://eizin.cevre.gov.tr/>

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

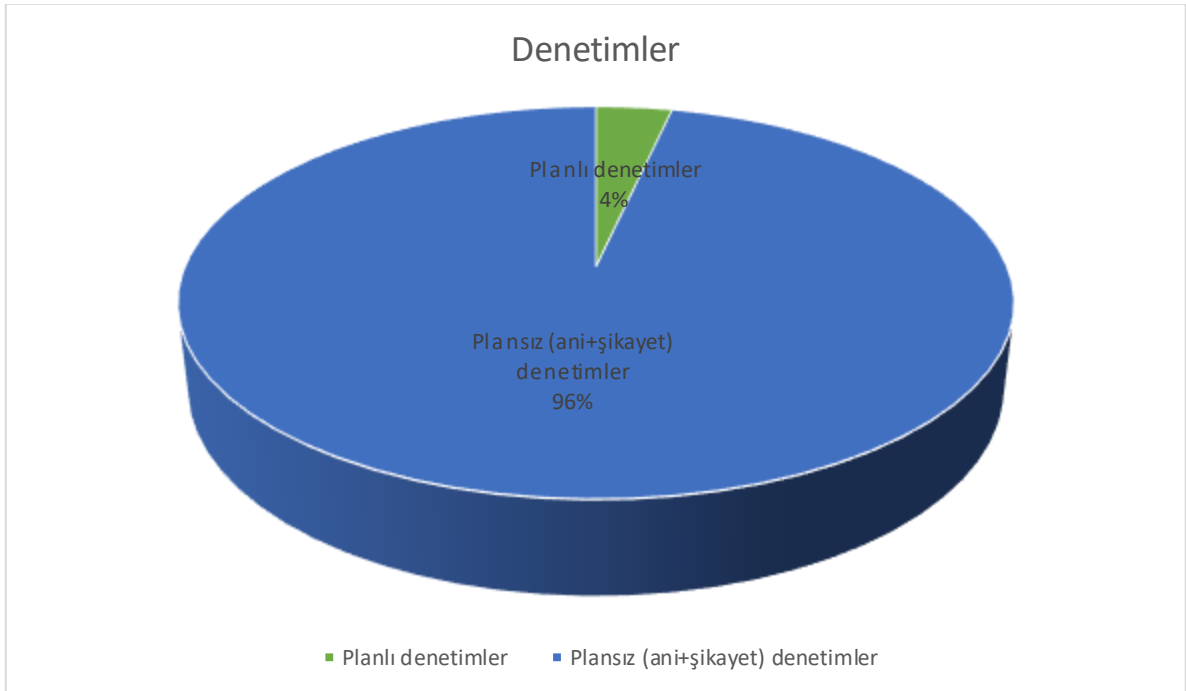
G.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge 64 - 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2024)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	4
Plansız (ani+şikayet) denetimler	192
Genel toplam	196

Grafik 30 – ÇŞİDİM tarafından 2023 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı

(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2024)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge 65 – 2023 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, Alo 181, Cimer 2024)

Şikâyetler	Hava	Su	Koku	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı (edenetim, Alo 181, Cimer)	2	7	2	-	2	-	6	2	21
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	2	7	2	-	2	-	6	2	21
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	-	100	-	100	100	100

Grafik 31 – 2023 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı

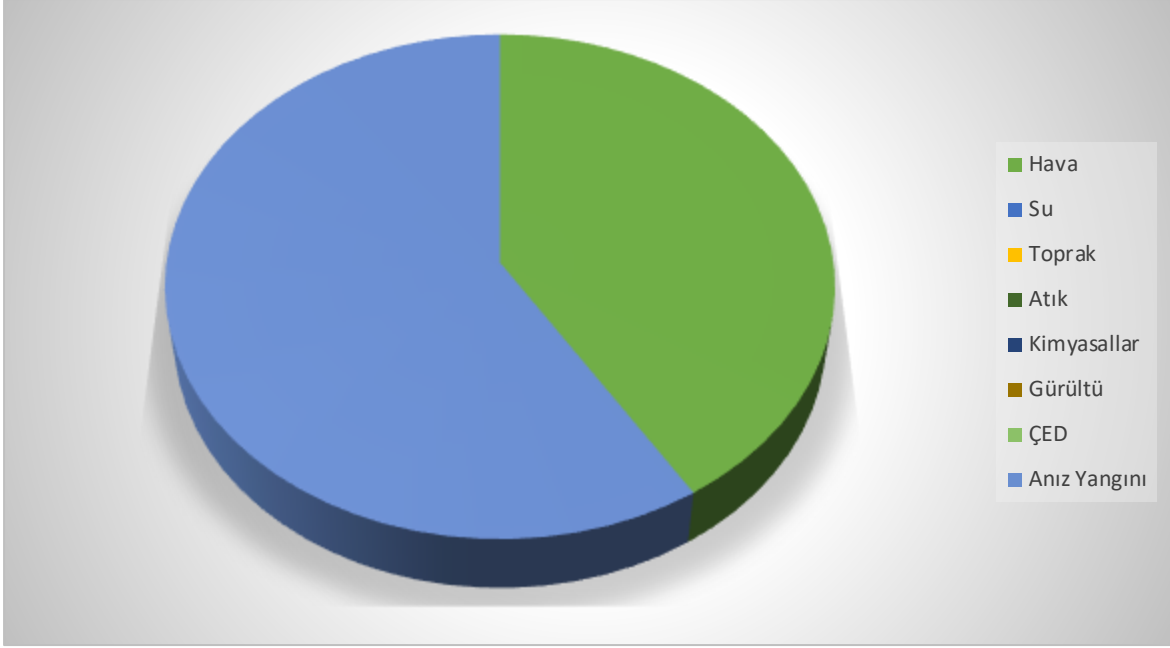
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, Alo 181, Cimer 2024)

G.3. İdari Yaptırımlar

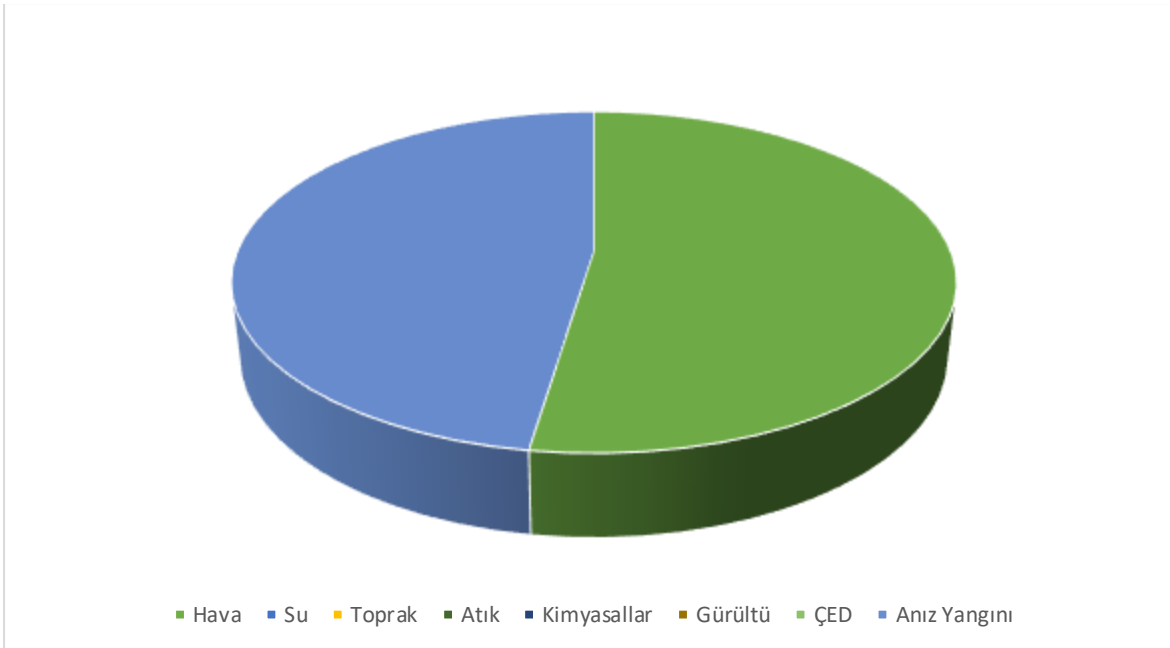
Çizelge 66 – 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı

(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2024)

	Hava (Egzoz)	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Anız Yangını	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	115.415,00	-	-	-	-	-	-	165.738,91	281.153,91
Uygulanan Ceza Sayısı	33	-	-	-	-	-	-	30	63

Grafik 32 – 2023 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2024)

Grafik 33 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2024)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2023 yılında ilde faaliyet durdurma cezası uygulanmamıştır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

Kilis ilinde 2023 yılı içinde toplamda 114 denetim gerçekleştirilmiş olup yapılan denetimlerin 89 ani denetim, 4 planlı denetim, 21 şikayet kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Kaynaklar

- Kilis Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- <https://edenetim.cevre.gov.tr/>

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

Kilis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nce 2023 yılı içerisinde 5 Haziran Dünya Çevre Günü kapsamında; İl Millî Eğitim müdürlüğü tarafından belirlenen çeşitli okullarda “Çevre” konulu seminerler düzenlenmiştir. İlkokullarda Çevre Konulu Resim, Ortaokullarda Şiir, Lise ve Dengi Okullar arası Çevre Konulu kompozisyon Yarışması düzenlenmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının talepleri doğrultusunda Sıfır Atık Uygulamaları ve Entegre Çevre Bilgi Sistemi veri girişleri konusunda eğitimler verilmektedir.

Kaynaklar

- Kilis Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü